

Slovenija

Hitra cesta Vrhnika—Postojna, viadukt Ravbarkomanda. Foto: Janez Zrnec

Naročnina: letno za posamezne države: Anglija 1,25 Lstg, Avstrija 80,00 Sch, Belgija 150,00 Bfr, Danska 21,00 Dkr, Finska 10 Fm, Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr, Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit, Nemčija 12,00 DM, Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr, Svica 13,00 Sfr; prekmorske države — ZDA, Kanada, Avstralija, Argentina in druge 5,00 US dolarjev ali enakovrednost v drugi valuti oziroma dinarjih

Če varčujete – potem varčujte pri Jugobanki

ZAKAJ?

Zato, ker je JUGOBANKA:

- najstarejša specializirana jugoslovanska banka,
- na prvem mestu po višini skupnih deviznih vlog in banka z največjim poprečjem deviznega in dinarskega varčevanja v Jugoslaviji,
- banka, ki ima 90 poslovnih enot na območju vse Jugoslavije, v vseh republikah in pokrajinah,
- banka, ki poslovno sodeluje s 1.100 bankami v 116 državah,
- znana po dobrem poslovanju in ekspanzivnosti ter vedno izpolnjuje svoje obveznosti.

JUGOBANKA DAJE:

- na vse hranilne vloge najvišje možne obrestne mere.

Poleg tega JUGOBANKA:

- zavaruje varčevalce vezanih vlog pri zavarovalnicah v Jugoslaviji,
- omogoča sodelovanje pri loteriji za varčevalce,
- daje varčevalcem potrošniška posojila in kredite za stanovanjsko in komunalno gradnjo.

Vse nam zaupane bančne posle bomo izvršili z vso pozornostjo!

rodna gruda 11

LETO XIX — NOVEMBER 1972

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD

REVUE POUR LES SLOVENES DANS LE MONDE
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Drago Seliger: 29. november — praznik SFR Jugoslavije	4
Na kratko	5
Koroška brez dvojezičnih napisov	5
Andrej Triler: Prvi kilometri naše hitre ceste	8
Ina Slokan: Ljudje izpod Pohorja	10
Silvo Pust in Zdenka Šterlekar: Krjavelj še živi, polž je še privezan	12
Drago Kralj: Jugoslavija — svet presenetljivih nasprotij	14
Peter Breščak: Žive in ranjene umetnine	16
D. K.: Majolka daleč od doma	18
Dr. Niko Kuret: Kaj pa to pomeni?	28
Jubilej ljubljanske opere	29
Naši po svetu	30
Izseljenska srečanja — Kaplovi iz Detroita	33
Azra Kristančič: Kaj čuti moj otrok	34
Branka Jurca: Kje so pravljice doma	35
Lučka Petrič: Rumeni konj	36
Otroci berite	38
Anton Ingolič: Obisk	38
Filatelija	40
Spominski koledar	40
Vaš kotichek	41
Najuspešnejše Helidonove plošče	41
Novoletno darilo	44

Ob sliki na naslovni strani:

Prvi del slovenske hitre ceste, ki bo prečkala vso Slovenijo, je dograjen. Zdaj se že lahko peljemo po njej od Vrhnike do Postojne. Marsikdo bo najbolj vesel, da se bo lahko izognil nevarnih ovinkov pri Ravbarkomandi, ki si jih bo zdaj lahko ogledal kar iz zraka — z elegantnega viadukta.

Reviljo »Rodna gruda« izdaja Slovenska izseljenska matica ob delni pomoči Kulturne skupnosti Slovenije • Uredništvo in uprava: 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, poštni predal 169, Jugoslavija • Telefon uredništva: 23-102, telefon uprave: 21-234

Glavni urednik: Drago Seliger • Odgovorni urednik: Jože Prešeren • Urednica: Ina Slokan — Uredniški odbor: Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone Krašovec, Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan Pirc, Anton Rupnik, Mila Šenk, France Vurnik

Upravnica publikacij: Vera Valenci • Oblikovalec: Jože Boncelj • Prevajalci: Milena Milojevič-Sheppard (angleščina), Albert Gregorič (španščina) • Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno • Rokopisov uredništvo ne vrača

Plačilo naročnine: za dinarje tekoči račun 501-8-51, devizni račun št. 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu • Tisk: Kočevski tisk, Kočevje

Jubilej in nagrade

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Dvajsetletni jubilej sam po sebi ni kaj posebnega, ko pa dobro pretehtamo dobo, ki je za nami, pa si vendarle lahko rečemo, da se že staramo. Dvajsetletnica, ki jo imam tokrat v mislih, pa našega jubilanta nikakor ne more postarati. Vedno je živahen, modernizira se, obnavlja, raste s časom. Ta jubilejnik bo v kratkem naša in vaša revija »Rodna gruda«. Se dva meseca in stopili bomo v dvajseto leto izhajanja!

Razglabljam o jubileju in razmišljam o tem, kako naj ga počastimo, bomo imeli čas še vse prihodnje leto. Pričakujemo, da boste del prostora za to izpolnili tudi vi. Predvsem bi rad s tem spodbudil tiste naše najstarejše, morda celo prve naročnike, katere prav lahko štejem tudi za soustanovitelje revije. V našem samoupravnem sistemu prav lahko tudi vse bralce, dopisnike in sodelavce štejem za člane širokega uredniškega odbora, ki pomaga soustvarjati časopis.

Zato pričakujemo najprej od najstarejših naročnikov in bralcev, da bodo svoje povedali o našem skupnem jubileju in nam morda pomagali z nasveti, kako naj dočakamo še vse druge, višje jubileje, ki so brez dvoma pred nami. Poudarjam pa tudi, da želimo enako upoštevati vsa mnenja bralcev in naročnikov, pa naj bodo naši prijatelji in kakorkoli že dolgo.

Na kratko boste našli že v tej, obširnejši pa bomo razložili še v prihodnjih številkah, naš jubilejni nagradni razpis za razširjanje kroga naših naročnikov. Od prvega leta izhajanja se je število naročnikov »Rodne grude« povečalo za petkrat, ali ne bi to število ob jubileju podvojili? Tako smo začeli razmišljati in računamo predvsem na pomoč vas, ki ste že naši naročniki. In s tem v zvezi bodo tudi nagrade. Rekli smo: vsak dosedanji naročnik, ki nam pridobi vsaj enega novega naročnika, naj dobi lepo knjižno nagrado. Res bo to povezano s precejšnjimi stroški, saj naročnina že itak ne pokriva niti stroškov tiska, vendar menimo, da smo vsakomur, ki pomaga nam, tudi mi dolžni nekaj ponuditi.

Menim, da ima vsakdo izmed vas prijatelja ali znanca, Slovenca v svoji okolici ali si z njim dopisuje. Zakaj ne bi prejemal naše revije tudi on? Pomagali boste nam zvišati naklado in s tem zmanjšati stroške tiska, prijatelju pa boste s tem morda pomagali iz osamljenosti in ga tesneje povezali z rodno deželo. To je zdaj naš predlog.

iz vaših pisem

Pozdravi iz Akre

Ze tako dolgo nisem pisala slovenščine, da ne vem, če mi bo sploh uspelo napisati to pismo. Rodna gruda, ki jo redno prejemam, mi veliko pomaga, da ne pozabim slovenščine in lepe Slovenije. Tako tudi izvem, kaj se dogaja v Sloveniji in v Jugoslaviji. Življenja tu v Gani sem se tudi že privadila in se nimam nad čem pritoževati. V službi sem že od junija 1970.

Letos poleti sem bila po petih letih in pol spet na obisku pri domačih v Urugvaju. Lepo je bilo srečanje z vsemi družinskimi člani, vsi so bili posebej veseli, da so lahko spoznali našo malo Ireno. Pa še ena novica: 4. julija letos, ko ste se vi zbrali na pikniku v Škofji Loki, sem jaz rodila našo drugo hčerkico, ki smo ji dali ime Suzana. Za zdaj se zelo lepo razvija.

Vse lepo pozdravljam, prav tako moj mož in hčerkici!

Marta (Kuhar) Sackitey
Accra, Ghana

Iskrene čestitke k družinskemu naraščanju! Kmalu se spet kaj oglasite!

Iz sončne Kalifornije

Ko je bil Lojze Slak s svojim ansambлом leta 1970 na turneji po Ameriki, sem se naročil na »Rodno grudo« in plačal za eno leto naprej. Čakal sem in čakal, kdaj jo bom prejel in šele sredi leta 1971 sem dobil dve številki, potem pa nič več. Večkrat sem spraševal na pošti, če morda ne leži na kaki polici, pa so mi rekli, da oni dostavijo vse, kar pride. Povsem sem že obupal in mislil sem, da je ne bom več dobil. A glej ga spaka! Letos sem spet dobil skupaj 5., 6. in 7.—8. številko. Vse revije so bile meni in moji ženi zelo všeč. Vse sva prebrala po dvakrat, da jih znava že skoraj na pamet. Upava, da bova revijo od zdaj naprej redno dobivala. Vam pa se zahvaljujeva, da nama revije niste ustavili, čeprav je naročnina že potekla. Prilagam vam ček za deset dolarjev za nadaljnjo naročnino.

Leta 1956 sva bila z ženo na obisku v lepi Sloveniji, kjer je nama tekla zibelka. Takrat sva živela še v Detroitu, Mich. Leta 1962 sva se preselila v toplo in sončno Kalifornijo. Tri leta sva živela v Fontani, kjer je večja slovenska naselbina. V Fontani imajo razna slovenska društva in zavetišče za ostarele, zato je tam več družabnega življenja. Ker pa tam zrak ni ustrezal mojemu zdravju, sva se z ženo preselila 28 milj ven iz Fontane, v gorato Yucaipo. Tu je zrak bolj svež in mojemu zdravju bolj ustreza. Mesto Yucaipa šteje približno 25.000 prebivalcev, slovenskih družin (kar jih poznam)

pa je devet. Zaradi razvedrila pa se pogosto zapeljemo v Fontano.

Tako z ženo v miru preživljava najine jesenske dneve.

Joseph Kotar
Yucaipa, Californija, ZDA

Pregledali smo našo kartoteko in ugotavljamo, da smo revijo redno pošiljali na vaš naslov. Kaj je vzrok, da revije ne prejimate redno, nam ni znano. Dolga je pač pot prek ameriškega kontinenta. Upamo pa, da bo v prihodnje bolje. Lepo vas pozdravljamo!

Domotožje po šestdesetih

Kmalu bo minilo šestdeset let, odkar sem zapustil rodno grudo, pa me še vedno pogosto prime domotožje. Rodil sem se v Stični na Dolenjskem in usoda mi še ni dopustila, da bi obiskal rojstno hišico. Namenjen sem bil letos, pa mi srce in pljuča nista pustila. Vzrok je bil najbrž v tem, ker je bilo tako čudno vreme, da se je poznalo celo na rastlinah. Letos skoraj ni bilo rdečih jagod in breskev, vrtnice, ki so običajno zelo lepo cvetele, so bile letos vse klavrne. Moja pljuča, ki mi povzročajo take težave, pa so dobila svoje v tukajšnjih premogokopih.

Včasih se sam čudim, da še sploh kaj znam slovensko, saj smo vsa ta leta govorili samo po angleško, zraven pa smo se za boren zaslužek gnali s krampom in lopato po tukajšnjih rovih. Zaslužek je bil boren, komaj za življenje. Po naših umazanih naselbinah še voda ni več užitna. Cest ni bilo, le rudniškemu vlaku so včasih priklopili osebni vagon. Ves dan ti je vzelo, da si se zapeljal v kako umazano mesto.

Mojega punkelčka še nisem odložil na polico. Še vedno imam upanje, da bom videl mojo rodno Stično.

Ciril Medved
St. Louis, Mo., ZDA

»Prvi, ki me vpraša...«

V oktobru je minilo 63 let, odkar sem prišla v Ameriko, k mojemu očetu v Salida, Colorado. Oče je stanoval pri slovenskem saloonarju in tam je tudi meni preskrbel delo, da sem stregla tistim veselim bratcem. Lahko si mislite, kako je bilo meni pri srcu, ki nisem pila drugega kot vodo. Dva meseca sem vzdržala, potem pa sem se odločila, da se poročim s prvim fantom, ki me vpraša. Tako sem tudi naredila in se poročila s fantom, ki ga nisem ljubila. Hotela sem le ven iz tiste ničvredne družbe. Z mojem sva se potem kar dobro razumela in prišla je tudi ljubezen.

Skupaj sva živela polnih šestdeset let in deset mesecev. Pred dvema leti me je zapustil za vselej v starosti 88 let. Zelo

ga pogrešam, družbo mi delata le Rodna gruda in Prosveta. Imam tudi otroke, a ti pridejo pogledat, potem pa spet gredu na svoje domove. Ko bi bila pri zdravju, bi še šlo, tako pa že nekaj let boleham in pešajo mi tudi že oči. Lepo pozdravljam vse bralce Rodne grude po svetu!

Ana Florjančič
Grand Junction, Colo., ZDA

Zgodovinski zapisi

Rodna gruda mi je zelo všeč. Dolgo sem že v Ameriki, še vedno pa rada zvem, kaj se dogaja v rojstni domovini. Posebno me zanima zgodovina Slovenije ter opis starih cerkva in gradov. Rojena sem bila na Igu pri Ljubljani. Če bo mogoče, pa opišite še zgodovino izanskega gradu, ki me je v moji mladosti vedno zanimal.

Frances Lah
Barberton, Ohio, ZDA

Slovenski kanarčki v Franciji

Moj sorodnik je v Ljubljani na vsak način hotel kupiti kanarčka. Rekli so nam, da se jih dobi na trgu. Ko pridemo na trg, ni bilo ptičkov nikjer, ljudje pa so mi povedali, kje jih gojijo. Bili smo na petih krajih in šele na zadnjem smo imeli srečo, da smo jih dobili. Kupili smo lep parček in ga odnesli v Francijo. To je res svojevrsten spominek iz Jugoslavije. Za tiste, ki se zanimajo, naj navedem naslov, kje jih imajo: Gorjup Ivan, Djakovičeva 26, Šiška, Ljubljana.

Vesel sem, da sva z ženo ob najinem letošnjem obisku Slovenije lahko obiskala tudi Piran. Ker je bilo bolj slabo vreme, sva se vozila na izlete. Bila sva v Pulju, kjer sva si ogledala lepo areno, mimogrede pa sva si ogledala tudi Poreč. Enkrat sva bila tudi v Trstu, ogledala pa sva si tudi Lipico in Škocjanske jame. Nisem si predstavljal, da je kaj tako lepega pod zemljo. Ko bi prej vedel, da je treba vse prehoditi, ne bi bil šel, saj težko hodim, potem pa sem bil vesel, saj takih znamenitosti res ne vidiš vsak dan. Zdaj se veselimo že bližnjega obiska ansambla Lojzeta Slaka v Franciji, katerega gostovanje bo v Merlebach-Freyminu pripravilo naše društvo Jadran.

Anton Škruba
Freymin-Merlebach, Francija

Trinajst sorodnikov na obisku

Lansko leto sem bil prvič na obisku v Sloveniji. Z ženo sva želela obiskati rojstni kraj mojega očeta, ki živi v Ameriki že nad petdeset let. Zelo mi je bilo všeč, kraji in ljudje, zato sem takoj sklenil, da se bom še vrnil.

Letos sem za to potovanje navdušil še moje sorodnike in 82-letnega očeta. Bilo

nas je trinajst in moram reči, da smo imeli zelo lepe počitnice. Prijetno smo se počutili med številnimi sorodniki, s katerimi smo se večinoma prvič videli. Sklenili smo, da še pridemo.

Matt Plahuta
Ill., ZDA

Belokranjci v Koloradu

Zelo rada berem Rodno grudo, ker pri naša lepe slike iz Slovenije. Posebno rada vidim slike iz Bele krajine, ker sem doma iz Jugorja, p. Suhor pri Metliki. Res je poteklo že 60 let, odkar sem zapustila rojstno vas, pa me v vseh teh letih ni obiskala sreča, da bi šla pogledat rojstne kraje. Ko sem bila mlajša, ni bilo denarja, zdaj pa sem že prestara in se ne počutim dobro. Dopolnila sem že 85 let.

Čas hitro beži, slovenska beseda pa mi še vedno teče. Včasih me obiščejo spomini na preteklost. Vse mi tako živo pride pred oči, kakor da je bilo pred nekaj tedni. Tukaj imam sedem otrok, enega sina pa v Avstriji, on ima družino na Jugorjah v Jugoslaviji.

Pozdravljam vse bralce Rodne grude po svetu.

Katarina Stonich
Pueblo, Colo., ZDA

Lenart v Slovenskih goricah

Pošiljam naročnino za Rodno grudo za letos in naslednje leto, kar je več, pa naj bo za tiskovni sklad. Revijo vsi radi prebiramo, saj je v njej veliko zanimivega za vsakogar izmed nas. Lepo vas prosim, če objavite kakšen članek in sliko iz Lenarta in Slovenskih goric. Od tam je doma moj mož.

Želimo vam veliko uspeha pri urejanju revije in pozdravljamo vse bralce po svetu.

Mike in Katy Kolmanič
Vinemount, Ont., Kanada

Takoj bomo poskrbeli, da bo v reviji tudi kaj iz Lenarta in Slovenskih goric. Upamo, da bo prišlo prav.

Revijo priporočam

To pismo vam pišem ravno na moj 88. rojstni dan.

Naročnino za Rodno grudo pošiljam po rojakinji Tončki Ezzo. Prosim, da mi oprostite, ker sem s poravnavo v zamudi. Rodna gruda mi je zelo všeč, ker je tako lepo urejena in lepe slike v njej, zato priporočam, da se naročite nanjo, ne bo vam žal. Žal mi je, ker mi bolezen ne dopušča, da bi obiskal Slovenijo.

Anton Nagode
Girard, Ohio, ZDA

Iskrene čestitke za rojstni dan, čeprav malo pozno. Tudi z naročnino je bilo vse prav, ničesar niste zamudili.

Priljubljeni godci

Pred dnevi je prinesel prijatelj iz Slovenije gramofonsko ploščo ansambla Richieja Vadnala. Zbrali smo se pri gramofonu in prisluhnili ansamblu ameriških Slovencev. Plošča nam je veliko povedala in ponosni smo na naš slovenski jezik. Prav stiskalo nas je v srcih, ko so peli slovenske viže v angleškem jeziku. Tu v Berlinu se je ansambel Vadnal pri Slovencih zelo priljubil in prav radi bi imeli še kako njihovo ploščo.

Rok Leskovšek
Potsdamer Str. 61, 1000/Berlin — 30, ZR Nemčija

Marie Rumo — Pračkova je umrla

V Freiburgu v Švici je 22. septembra umrla naša draga prijateljica, naročnica Rodne grude *Marie Rumo, rojena Praček*. V 65. letu jo je po hudem trpljenju smrt iztrgala iz naročja družine: moža, sina in hčerke in ljubih vnukov.

Čeprav smo vedeli, da je neozdravljivo bolna, nas je vest o njeni smrti globoko prizadela. Saj smo se že leta nazaj tudi osebno poznali. Na svojo rodno deželo je bila z vsem srcem navezana in z mojem sta poleti rada prihajala k nam na obisk. Ustavila sta se v krajih ob našem Jadranu, Marie je pa seveda vselej obiskala domače v rojstni Vipavi in mimogrede prišla tudi v Ljubljano na kratek pomenek na Matico. Srečanja z njo so nam vselej prinesla sonca in prijazne vedrine, saj je bila pokojna Marie izredno topla, prirčna, plemenita žena. In takšna bo za vselej ostala v našem spominu.

Usodno naključje je hotelo, da je morala Marie oditi prav zdaj, ko se je za vselej vrnila v domovino njena tako ljubljena starejša sestra, pesnica Ana Krasna iz New Yorka. Že leta nazaj se je Marie tega tako zelo veselila, da bosta bliže, če že ne skupaj. A zdaj žal, ni dočakala. Draga Marie, odpočij si v naročju tuje zemlje, v deželi, kjer je dom tvojih dragih! Vsem tvojim v Freiburgu v Švici ter sestri Ani in ostalim sorodnikom v domovini izrekamo globoko sožalje!

DOPISUJTE

V

RODNO GRUDO

29. november - praznik SFR Jugoslavije

Drago Seliger, predsednik
Slovenske izseljenske matice

Te dni mineva trideset let, odkar so se sredi vojne vihre zbrali odposlanci borečih se jugoslovanskih narodov v bosanskem mestecu Bihaču in položili temeljni kamen nove Jugoslavije. Leto dni kasneje — 29. novembra 1943 — je zgodovinsko zasedanje AVNOJ (antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije) v mestecu Jajce uzakonilo temeljne obrise bodoče države. Proglašena je bila nova Jugoslavija, skupnost svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti, ki živijo na njenem ozemlju. V tej skupnosti bo vsa oblast izhajala iz ljudstva in pripadala ljudstvu.

Ljudje, narodi in narodnosti v Jugoslaviji so sprejeli to pomembno zgodovinsko dejanje za svoj državni praznik. Leto za letom smo bolj kot kdajkoli prav v teh dneh ocenjevali svoje delo, posvečeno hitrejšemu gmotnemu in duhovnemu napredku naše skupnosti. S ponosom in radostjo v srcih smo ugotavljali, da se podoba naše domovine hitro spreminja. Svoboda, za katero je bilo treba plačati težek krvni in gmotni davek, je sprostila nasluteno moč naših ljudi po vsej domovini. Pred nami so rastle nove tovarne, ceste, železnice, bolnišnice, inštituti in povsem nova mesta. Vsakoletni uspehi dela so nas navdajali z novimi močmi, da še hitreje nadoknadimo vse tisto, za kar nas je v preteklosti prikrajšal zgodovinski razvoj. Tako smo praznovali naš praznik vsa pretekla leta in tako je tudi letos.

Letošnje praznovanje bo bolj kot katerikoli poprej še tesneje povezano z razmišljanji in skupnimi dogovori o tem, kako utirati nadaljnja pota razvoja, da bo slavjenec čim bolj zdrav, trden in odporen. Razlogi za to so mnogovrstni, nekateri pogojeni z notranjim razvojem, drugim botruje širša človeška skupnost, v kateri živimo. V notranjem razvoju samoupravnih, socialističnih skupnosti narodov in narodnosti Jugoslavije smo priča velikim naporom, pa tudi odporom za nove odnose, katerih zunanji izraz so ustavna dopolnila, ki bodo v vsej svoji celoti sprejeta z novo ustavo SFRJ, ustavi socialističnih republik in ustavnima zakonoma pokrajin Vojvodine in Kosova. Prigodno pisanje ni prilika za razglabljanje o vseh spremembah, ki jih začrtuje nova ustava, bodisi v dopolnilih, ki so že sprejeta, kot tistih, ki še bodo. Najbrž pa tudi ob tej priliki ni odveč povedati, da je osnovna misel graditi tak družbeni sistem, v katerem bosta vsa čast in oblast, kot je preroško zapisal naš veliki pisatelj Ivan Cankar, pripadala delu. Gre torej za to, da bodo tisti, ki delajo in ustvarjajo gmotne in druge dobrine, kar najbolj neposredno odločali tudi o razdelitvi ustvarjenega. Razumljivo je, da nekaterim taka usmeritev in predvsem taka praksa ni po volji. Odtod tudi temeljna nasprotja v naši družbi, ki v različnih oblikah zdaj bolj prikrito, drugič bolj odkrito pridejo na dan in kaj kmalu pokažejo svoj pravi obraz. Vse to nam potrjuje staro resnico, da novi, bolj človeški odnosi v nobeni družbi ne nastajajo sami po sebi, marveč kot posledica zavestnega boja naprednih sil.

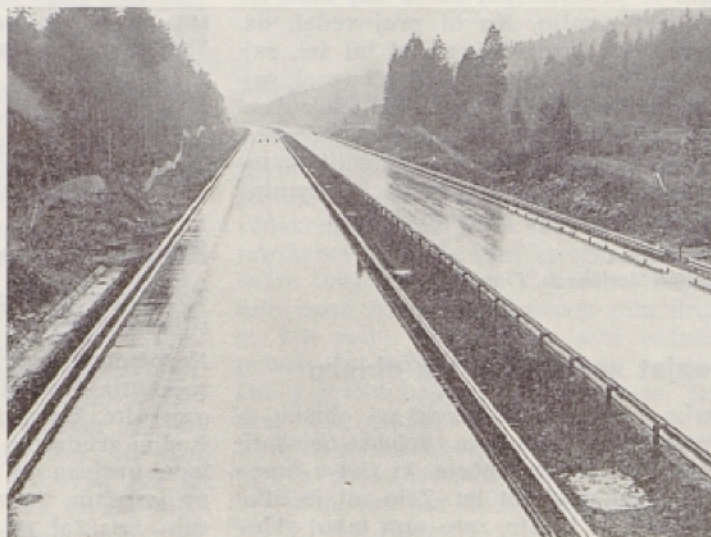
Nasprotja in težave pozna vsak razvoj in vsaka družba. In vendar se kot po pravilu vselej, kadar skupnost jugoslovanskih narodov in narodnosti premaguje razvojne težave, obudijo in oglasijo v svetu samozvani narodni preroki, ki zlonamerno razlagajo položaj v naši domovini. Navdušenje in zanesenost, ki spremljata praznično razpoloženje, nas nista nikoli ovirala, da ne bi tenkovestno in pošteno ocenili naše

ga dela in ravnanja tako doma kot v družini narodov sveta, katerega sestavni del smo. Za mlado državo, ki si je pridobila nemalo grenkih izkušenj v času svojega obstoja, je bilo in je to več kot potrebno, če želi ohraniti svoje največje bogastvo, to je pot svobodnega, samostojnega narodnega in socialnega napredka. Žal to bogastvo tudi v 20. stoletju ni lastnina vsakega in vseh narodov sveta. Besede, kot so: svoboda, mir, enakopravnost, gospodarski in kulturni napredek in še mnogo drugih, se vse prepogosto zlorablajo za namene, ki so v popolnem nasprotju z vsebino teh besed. Črni madeži nasilja na našem planetu niso in ne morejo biti obetavni za človeštvo.

Socialistična Jugoslavija je ves čas svojega obstoja tudi v družini narodov sveta možato dvigala svoj glas proti sili in nasilju v sodobnem svetu. Dosledno se je borila za pravico vseh narodov in ljudstev do svobode, neodvisnosti in samostojnega razvoja. Vedno je stala na braniku miru in sožitja med narodi, tudi za ceno lastnih žrtev. Njeno misel in delo preveča zavest o današnji, usodni povezanosti sveta, ki lahko v dokaj kratkem času premosti temeljna nasprotja, ki tarejo svet, žal pa lahko tudi z bliskovito naglico spremeni našo Zemljo v mrtev planet. Taka naravnost Jugoslavije ne odseva samo želja in hotenj narodov in narodnosti Jugoslavije, temveč ogromne večine človeštva, ki si želi resničnega miru, neodvisnosti, napredka in tesnejšega sodelovanja med ljudmi. Tu moramo iskati tudi razloge za dolgoletno, zavzeto dejavnost Jugoslavije na mednarodnem prizorišču in tu je izvir njenega ugleda, ki ga uživa v sodobnem svetu. Poučeni z zgodovinskimi izkušnjami, navdani z realizmom in osveščenostjo, smo bili v zadnjem času priča valu ogorčenja naših ljudi zoper tiste sile, ki sta jim teror, ubijanje in nasilje sredstvo za svoje temne namene, enake tistim, s katerimi je fašizem pognal svet v morijo največjega obsega.

Glas naših ljudi, ki ga je bilo slišati na ulici, in dvoranah, tovarnah, šolah in ustanovah od Ohrida do Triglava pa naj je šlo za nasilje nad celimi narodi ali delom slovenskega življa v avstrijski Koroški, je zgovorno povedal vsemu svetu, da je Jugoslavija v borbi za mir in napredek kot v obrambi svoje svobode, neodvisnosti in samostojnosti enotnejša, kot je bila kdajkoli poprej.

Zato nam je ta praznik tako drag, tako blizu in še bolj prazničen!

Ob našem letošnjem prazniku bo naša največja zmagata dograditev prvega dela avtomobilske ceste Sentilj—Nova Gorica

osebnosti Tito o nacionalizmu

Josip Broz Tito

Predsednik Josip Broz Tito je imel pred nedavnim intervju z urednico zagrebškega lista »Vjesnik«. Ta intervju je imel velik odmev v vsej jugoslovanski in delno tudi v tuji javnosti. Predsednik Tito je govoril o pomembnih družbeno-političnih vprašanjih, med drugim pa je o pojavu nacionalizma v Jugoslaviji dejal: »Večkrat, zlasti zadnje čase, sem poudarjal, da ima nacionalizem razredno osnovo, da gre tu za boj razrednega sovražnika. Nacionalizem in socializem nikakor ne moreta iti skupaj. Nacionalizem ima globoke korenine v buržoaznih časih, v premaganem buržoaznem sistemu, v katerem vlada zasebna lastnina. Nacionalizem nasprotuje socialističnemu razvoju, v katerem ne more prevladovati zasebna lastnina.«

dogodki

Koroška brez dvojezičnih napisov

V noči od 9. na 10. oktober, torej prav ob obletnici koroškega plebiscita, so nemški nacionalisti na avstrijskem Koroškem odstranili vse dvojezične napise, ki so bili postavljeni v 205 krajih, kjer živijo slovenski prebivalci. Koroška policija izgrediv pripadnikov organizacije »Heimatsdienst« ni preprečevala. Nočno početje je ostro obsodil koroški deželni glavar Sima in dejal, da je avstrijska vlada dolžna izpolniti predpisane obveznosti. Zvezni kancler dr. Kreisky pa je dejal, da za temi akcijami stojijo pripadniki avstrijske svobodnjaške stranke.

Začelo se je s premazanjem slovenskega imena kraja ob nemškem. Pozneje so avstrijski skrajneži odstranili celotne napisne table. Oblasti sicer nameščajo nove table, vendar pa se vsa naša in tudi avstrijska javnost sprašuje, koliko časa bo to trajalo.

Dogodke na avstrijskem Koroškem je ostro obsodila tudi vsa jugoslovanska javnost, jugoslovanski veleposlanik na Dunaju in generalni konzul v Celovcu pa sta protestirala pri pristojnih avstrijskih oblasteh. V Ljubljani je predsedstvo republiške konference Socialistične zveze Slovenije ogorčeno protestiralo proti temu, kar se dogaja na Koroškem. Skupščina SR Slovenije je na svojem zasedanju 20. oktobra sprejela naslednja stališča ob dogodkih na Koroškem:

1. Podpira vse izražene zahteve koroških Slovencev po narodnih, kulturnih, gospodarskih in drugih pravicah.

2. Poziva na nujnost, da republika Avstrija hitro in v celoti uresniči vse svoje meddržavne obveznosti do slovenske manjšine v duhu 7. člena državne pogodbe, še posebej pa, da ji zagotovi zaščito narodnostnega značaja in ustvari tudi potrebne pogoje za njen nemoten narodni, kulturni in gospodarski razvoj.

3. Prepovedati in preprečiti je treba dejavnost Kärtner Heimatdiensta in drugih šovinističnih organizacij, ki je v nasprotju s

5. točko 7. člena državne pogodbe — sestavnega dela avstrijske ustave, ki avstrijsko vlado zavezuje, da »prepove dejavnost organizacij, katerih cilj je, da hrvaškemu in slovenskemu prebivalstvu odvzamejo njegov manjšinski značaj in manjšinske pravice.«

4. Skupščina SR Slovenije smatra, da morajo pristojni organi Jugoslavije kot sopodpisnice državne pogodbe, republiko Avstrijo opozoriti tudi na dosledno uresničitev 2. točke člena 9 državne pogodbe, ki nalaga razpustitev vseh organizacij, »ki se ukvarjajo s sovražno dejavnostjo zoper katerokoli članico OZN«. V ta okvir spadajo organizacije in skupine, ki izražajo teritorialne pretenzije do Jugoslavije in sovražno delujejo proti njeni državni ureditvi ter uporabljajo avstrijsko ozemlje kot izhodišče za svojo subverzivno dejavnost proti sosedni suvereni državi.

5. Skupščina SR Slovenije smatra, da so bili nujni in upravičeni vsi dosedanja koraki, ki so jih v zvezi z organizirano akcijo proti manjšini naredili njen izvršni svet in pristojni zvezni organi. Zahteva pa, naj pristojni organi tudi vnaprej odločno ukrepajo za zaščito pravic slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji in za dosledno izpolnjevanje obveznosti, ki jih je le-ta prevzela z državno pogodbo in z drugimi mednarodnimi sporazumi. V tem okviru bo skupščina SR Slovenije podprla tudi vsako pobudo ali zahtevo koroških Slovencev za zaščito njihovih narodnostnih in človečanskih pravic. Ob šovinističnih izpadih na avstrijskem Koroškem so v Ljubljani priredili javne demonstracije, ki so se jih udeležili delavci, študentje, intelektualci in vsi, ki so prizadeti ob teh dogodkih. Med drugim so zahtevali zaščito pravic Slovencev v Avstriji in prepoved delovanja ekstremističnih organizacij.

Ribičič ob otvoritvi termoelektrarne Šoštanj

Mitja Ribičič

V nedeljo 8. oktobra so v Pesjem pri Velenju odprli novi izvozni jašek velenjskega rudnika, nato pa so v Šoštanju proslavili dograditev šoštanjske termoelektrarne. Pred več tisoč ljudmi je na tej slovesnosti govoril član predsedstva SFR Jugoslavije Mitja Ribičič. Med drugim je dejal:

»Pretežka je bila zgodovina slovenskega naroda v njegovem stoletnem boju za obstanek, za svojo politično, gospodarsko in kulturno potrditev, za oblikovanje slovenske državnosti in socialistične skupnosti jugoslovanskih narodov, da bi uspeli komurkoli

osebnosti

preusmeriti naš svobodni socialistični samoupravni razvoj v tako sumljivo in negotovo smer, ki bi nas prek noči iz gospodarja na svoji zemlji potisnil v položaj hlapca tujim imperialističnim in hegemonističnim silam. Kako naj od tistih, ki se dandanašnji boje slovenske besede celo v hribovski cerkvi v zaselku Slovenske Benečije, ali onih, ki barbarsko podirajo table s slovenskimi napisi slovenskih krajev na Koroškem, pričakujemo priznanje naše državnosti in suverenosti ter podporo za samostojni gospodarski in kulturni napredek Slovenije?»

Možnosti slovenskega gospodarstva

Predsednik slovenske gospodarske zbornice Leopold Krese je v razgovoru za mariborski »Večer« med drugim dejal o uvozu tujega kapitala v Slovenijo:

»Naše stališče je jasno. Dajemo prednost uvozu kapitala, ki naj doteka po pogodbah med našimi in tujimi podjetji, in manj se ogrevamo za meddržavna posojila. Naj se manj zadolžuje država, pa več gospodarstvo, prvenstveno v obliki skupnega vlaganja, industrijske kooperacije, skupno nastopanje na tujem trgu ipd. Potem so možnosti za smotrno izkoriščanje sredstev večje. S tem pa dajemo pravzaprav prednost industrijski kooperaciji, ker z njo dobivamo ne samo kapital, ampak tudi tehnologijo, partner sodeluje pri poslovni politiki, v izvozu in racionalizaciji proizvodnje. Zadnji čas se nam v Sloveniji in Jugoslaviji ponujajo ugodne priložnosti. V razvitih deželah nastajajo presežki kapitala, a naložbena dejavnost zaradi pomanjkanja delovne sile v teh deželah ni tolikšna, da bi absorbirala razpoložljivi kapital.«

obiski

Francoski komunisti v Jugoslaviji

V oktobru se je mudila na obisku v Jugoslaviji delegacija Komunistične partije Francije, ki jo je vodil namestnik generalnega sekretarja Georges Marchais. Med pogovori je bila posebej izražena želja, da bi se sodelovanje med obema partijama še okrepilo. Francoski komunisti so obiskali tudi Slovenijo.

dogodki

Pomoč poplavlencem v Pomurju

V skladu solidarnosti za pomoč v poplavah in neurjih prizadetim prebivalcem severozahodne Slovenije se je do 10. oktobra nabralo 13.113.826,28 dinarjev. Ta znesek predstavlja približno dve tretjini sredstev, katere so predvideli sindikati (2 milijardi starih dinarjev). Doslej je prispevalo v ta sklad 2783

posameznikov, delovnih in družbeno-političnih organizacij. Podobno zbirajo pomoč za poplavlence tudi v drugih republikah. Znano je tudi, da je zvezni izvršni svet oziroma zvezni sekretariat za finance kot pomoč poplavljenim področjem oprostil carinskih davkov za vse predmete, razen za osebne avtomobile, ki jih uvažajo prebivalci poplavljenih območij.

dogodki

Belokranjske pletenine v ZDA

Industrija trikotaže »Betia« v Metliki bo do konca letošnjega leta dobavila na ameriški trg 500.000 otroških kompletov v vrednosti milijon dolarjev. To izvozno pogodbo so Be-

Metlika

lokranjci sklenili z znano tvrdko »Sears«, ki ima svoje veleblagovnice v vseh ZDA. Dogovarjajo se tudi že o povečanju izvoza v prihodnjem letu.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

V naši republiki pripravljajo več novosti v zemljiški politiki. Pravico do dedovanja zemlje bo imel samo tisti dedič, ki bo zemljo obdeloval, drugi dediči pa do zemlje niti do denarnega deleža ne bodo imeli pravice, če so se izsolali in za življenje usposobili v breme kmetije.

Predvidene zakonske spremembe se dosledno držijo načela: zemljo tistemu, ki jo obdeluje, s tem pa nameravajo preprečiti nadaljnje drobljenje kmetijskih zemljišč. Ko lastniki zemlje ne bodo več mogli obdelovati, ima po osnutku zakona občina pravico, da to zemljo odkupi in s tem ustvari občinski intervencijski zemljiški sklad, s katerim potem sama razpolaga. Novost bo tudi določilo, da ima pri prodaji kmetijskega zemljišča prednost nakupa sosednji kmet ali kmetijsko posestvo. Če se ta dva za nakup zemlje ne zanimata, jo lastnik lahko proda samo občinskemu zemljiškemu skladu. Nekaj sprememb bo tudi pri določanju zemljiškega maksimuma: osnutek zakona pravi, da bo v predelih, kjer je mogoče obdelovanje s težjimi in srednjimi kmetijskimi stroji, dovoljeno imeti do 10 hektarov obdelovalne zemlje, druge pa do 45 hektarov.

Uspelo srečanje v Aumetzu, Francija

V rudarskem mestecu Aumetz, Francija, je bilo 30. septembra uspelo srečanje slovenskih izseljenskih pevskih zborov iz Francije, Nizozemske in ZR Nemčije. Prireditvev je obiskalo kakih 700 gostov iz vseh treh držav, udeležil pa se je tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger, predstavnik Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije dirigent Marko Munih, jugoslovanski generalni konzul v Strassbourgu Anton Lah in drugi. Ob tej priložnosti so se tudi dogovorili, da bo naslednje podobno srečanje v začetku prihodnjega leta v Freyming-Merlebachu.

Slaba vinska letina

O letošnji vinski letini v Slovenskih goricah in Halozah pravijo strokovnjaki: Kakor smo lani govorili o najboljši vinski letini v zadnjih petdesetih letih, tako moramo o letošnji reči, da je najslabša v zadnjih dvajsetih letih. Po količini pridelanega mošta nas bo letina še nekako zadovoljila, čeprav bo podpovprečna, nikakor pa ne moremo biti zadovoljni s kakovostjo, saj se giblje sladkorna stopnja pri ranih sortah le od 11 do 16. stopinj. Letos je bila za kmetijstvo v Sloveniji zelo neugodna letina. Začelo se je s spomladanskimi pozebami, ki tudi vinogradništvu niso prizanesle, saj so »obrale« kar za nekaj vagonov grozdja. Bile pa so izredno ugodne razmere za razvoj peronospor, zaradi katere so morali v vinogradih tudi po desetkrat škropiti, kar je zelo povečalo proizvodne stroške, zatem se je temu ponekod pridružila še toča, zadnji udarec vinogradništvu pa je »prispevalo« trajno skisano vreme v času, ko je grozdje dozorevalo.

Na Ljubelju, kjer je bila med vojno podružnica nemškega koncentracijskega taborišča Mathausen, so se pred nedavnim srečali predstavniki internirancev iz vseh evropskih koncentracijskih taborišč. Na Ljubelju bodo postavili spominsko obeležje.

Gradili cesto — našli rimske grobove

Na gradbišču nove ceste Macelj—Ptuj so delavci v Hajdini pri Ptuj v globini 20 cm prikopali do pet rimskih grobov. To so takojimeno žgani grobovi iz prvega, oziroma drugega stoletja po našem štetju. V grobiščih so našli različne okrasne predmete in bronast denar. Izkop so takoj prevzeli strokovnjaki pokrajinskega muzeja iz Ptuja.

Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane se skupaj s folklorno skupino »France Marolt« odpravlja na turnejo po Združenih državah Amerike in Kanadi. Priprave za turnejo še niso povsem končane, zato bomo podrobneje o turneji poročali prihodnjič.

Iz obrtne delavnice — tovarna

Iz majhne obrtne delavnice je nastala današnja tovarna otroških pletenin »Beltinka« v Beltincih, ki danes zaposluje 230 delavcev, v glavnem žensk iz Beltincev in okolice. Letos so na novo zaposlili 25 delavcev. Obrate pa nameravajo še razširiti in zaposliti na novo blizu sto delavcev. Otroške pletenine iz »Beltinke« so zelo iskane na domačem trgu, s trikotajo za odrasle pa se je tovarna lepo uveljavila tudi zunaj naših meja.

Sto let kmetijske šole

V oktobru so s prireditvami, ki so se vrstile nekaj dni, proslavili v Mariboru stoletnico kmetijske šole. Ta najstarejša kmetijska šola v Sloveniji je nastala takrat, ko se je vse bolj začelo v stari Avstriji širiti spoznanje, da zdrav gospodarski razmah ni mogoč brez strokovne izobrazbe kmečkega stanu. Šola je bila takrat zavod z nemškim učnim jezikom. Obiskovali pa so jo predvsem slovenski učenci s Spodnje Štajerske, nekaj jih je prišlo tudi iz Istre in Dalmacije.

Gostilna »Pri Amerikancu« obnovljena

Stari Ljubljancani še dobro pomnijo gostilno »Pri Amerikancu« v najstarejšem delu Ljubljane, v nekdanji Florjanski ulici pod Gradom. Kje in kdaj je gostilna dobila svoje ime, je morda še zapisano kje v kakšni stari kroniki. Ker je ta predel stare Ljubljane zaščitene, bodo tudi gostilno »Pri Amerikancu« obnovili in preuredili v sodobno gostilno, ki pa bo imela starinski videz.

Novo osnovno šolo, spomenik narodnoosvobodilni vojni, radi obiskujejo izletniki iz vse Slovenije.

Prvi kilometri naše hitre ceste

Slovenska hitra cesta začenja postajati resničnost. Peljali smo se že po njej, že pred mesecem dni, čeprav smo morali tu pa tam še zaviti na stranske poti, na prašni makadam, takrat smo jo gledali od strani, kako se prebija skoz useke in skoz gozdove, pa kako elegantno se potegne čez doline in dolinice, potem pa smo bili spet na asfaltu, le da reke vozil, ki bo po letošnjem dnevu republike stekla po njej, takrat še ni bilo.

Z vseh mogočih načrtov in s časopisnih stolpcev pa s poročil se bo prvi del slovenske hitre ceste zdaj le preselil v resničnost. Na zemljevidu, ki visi v pisarni gradbenega tehnika Katjuše Dolničar v prostorih investicijske grupe za izgradnjo avto ceste pri Cestnem skladu Slovenije, je načrtana vsa trasa od Šentilja do No-

more povedati, kdaj se bodo buldožerji in drugi stroji zarili vanjo, nihče ne ve, kdaj se bomo lahko vozili po njej.

Za dan republike prvi avtomobili

Bo nared do roka, do letošnjega 29. novembra? Bo! je brez pomišljanja rekel gradbeni tehnik Boris Toni, ki je pomočnik šefa gradbišča podjetja »Slovenija ceste« v Postojni. Obiskali smo ga v prvih dneh septembra, ko je bilo na mnogih odsekih ceste še vse polno gradbenih strojev in tovornjakov in delavcev. Cesta bo, peljali se bomo lahko po njej, odprta bo za promet, čeprav vsi stranski objekti še ne bodo gotovi. Škoda le, je rekel, da bo tako kratka, še celih 32 kilometrov je ne bo. Komaj boš pripeljal

kaj lahko in kaj hitro zgodilo, da bi postali izolirani od sveta, da bi se večina sodobnih prometnih tokov usmerila mimo Slovenije, to pa bi bilo vse prej kot koristno za naš turizem in za celotno naše gospodarstvo. Že tako smo dobro desetletje ali več v zaostanku v primerjavi z našimi sosedmi, ki so prej začeli graditi moderne, hitre avtomobilске ceste in ki s temi deli tudi hitreje napredujejo. Ko bi pred desetimi ali dvanajstimi leti začeli graditi slovenski cestni križ, potem zdaj ne bi ugotavljali, da se nam promet lahko vsak čas zamaši, da je pravzaprav pogosto že tako gost, da postaja kritičen. V tem času se je promet po naših cestah, domači in mednarodni, turistični, povečal za več kot dvanajstkrat, mi pa do začetka del na odseku hitre ceste med Vrhniko in Postojno nismo storili ničesar. Le krpali in vzdrževali smo staro, tisto, kar je bilo najnujnejše, pa na dolgo in široko smo se pogovarjali, razpravljali o denarju in pretresali to ali ono inačico.

Vrata so zdaj odprta

Rekel bi, da smo zdaj prebili led in da kljub lokalističnim težnjam, ki so za Slovence še posebno značilne, ni več nikogar, ki bi nasprotoval tej gigantski investiciji. Vsa Evropa, od Rokavskega preliva do Azurne obale pa od Skandinavije do Atlantskega oceana, je namreč preprežena s sodobnimi cestami, ki omogočajo vožnjo avtomobilov z največjimi hitrostmi, zato Slovenci res nismo smeli več odlašati. Celo v vzhodni Evropi, npr. na Madžarskem, posvečajo graditvi hitrih avtomobilskih cest veliko pozornost. Mi smo sicer zgradili cesto od Ljubljane do Gevgelije, to pa je premalo, saj do odseka hitre ceste med Vrhniko in Postojno nismo imeli niti kilometra prave avtomobilске ceste, po kateri bi avtomobili lahko vozili s hitrostjo več kot 120 kilometrov na uro. To je »zvočna« hitrost naših vozil, pravzaprav vozil na naših cestah, taka vožnja pa je za sodobnega turista že prepočasna. Slovenska »vhodna vrata« za turista, ki pride na počitnice v Jugoslavijo, bo treba odpreti še bolj na široko.

Vrata smo zdaj komaj malce odprli, ampak to je že veliko. Razen tega, da se bomo s cesto izognili prometni izolaciji, pa bomo dosegli še drug važen namen: cesta bo imela nacionalni pomen, ker bo povezovala naša največja naselitvena in tudi gospodarsko najvažnejša naselja v republiki.

Gradbeni tehnik Boris Toni v pogovoru z našim sodelavcem: »Cesta je naš izdelek...«

ve Gorice. Debela črta, ki preseka Slovenijo od severa proti jugu. Z očmi potujem po njej in se ustavljam pri večjih krajih: za Šentiljem Pesnica, potem Maribor, Hoče, Celje, Levec, Ločica, Šentjakob, potem je tu že Ljubljana in naprej Vrhnika, Postojna, Razdrto in Nova Gorica. Debela črta je med Hočami in Levcem pa med Vrhniko in Postojno v rjavi barvi, drugje pa je črna. Tam, kjer je rjava, postaja cesta resničnost, postaja te dni ali pa so na njej že začeli z deli, vsaj dokumentacijo imajo že dokončno pripravljeno, drugje pa še bo, tam je šele trasa načrtana, nihče še ne

nanjo in pritisnil na plin, pa bo lepote konec, pa bo spet cesta po starem, z ovinki in gostim prometom in z nevarnostmi. Komaj boš okusil njen čar, pa je že ne bo več. Ampak začetek je tu, celota je sestavljena iz delcev. Vsa hitra cesta od Šentilja do Nove Gorice bo dolga več kot 253 kilometrov. Začetek slovenskega cestnega križa je vsaj že načrtan, del tega je praktično tudi že realiziran in bojazen, da bo Slovenija ostala »prometni otok«, je s tem že precej manjša. Če pa ne bi začeli s temi deli, če bi še naprej odlašali z odločitvijo o graditvi, potem bi se nam

Lepotica se predstavi

Predstaviti prve kilometre slovenske hitre ceste tistemu, ki je še ni videl, ki se ni peljal po njej, ni lahko. Cesta je taka, kakršne naj bi ceste bile: široka, z blagimi zavoji in vzpetinami, lepo speljana skozi notranjske gozdove, z elegantnimi viadukti, mostovi in nadvozi, štiripasovna, dva za eno in dva za nasprotno smer, vmes pa je tri metre zelenice. Širina celotne ceste je 26 m in 40 cm. Vsaka smer ceste ima na obeh straneh odbojno ograjo, ob zunanji strani je 2,5 m široki odstavní pas, potem pa 7,5 m voznega pasu ki je razdeljen na dva prometna pasova. Na cesti od Vrhnike do Postojne je 5 mostov dolžine od 5 do 50 m, 16 nadvozov in 16 podvozov. Na Vrhniki imamo najprej most prek Ljubljanice dolžine več kot 50 m z oznako 6-0. Drugi most (6-1) je prav tako pri Vrhniki. Nadvoz z oznako 4-2 je pravzaprav priključek pri Vrhniki in je pri gradnji »zrasel« v most dolžine prek 50 m. Potem pride največji objekt, viadukt Verd z oznako 6-2, ki naj bi bil po prvotnih načrtih dolg 470 m, vendar je v resnici dolg kar 620 m. Teren je bil namreč tak, da so ga morali podaljšati; ker je na barjanskem, močvirnem terenu, segajo nosilni stebri, strokovno imenovani benotopiloti, široki 1,20 m, tudi do 30 m globoko v barjansko področje, prav do nosilnih tal, do skale oz. še najmanj pol metra globoko v skalo. S tem viaduktom so imeli največ preglavic.

Sledi nadvoz Derviše (6-3), pri katerem gre spodaj železniška proga, in nato viadukt Ivanje selo (6-4), dolg 230 m. Temu je podoben viadukt Unec (6-5), le da je nekaj krajši (198 m). Viadukt Ravbarkomanda pred Postojno (oznaka 6-6) je bil sprva načrtovan kot najdaljši, dolg je 594 m, vendar ga je pozneje med gradnjo, »prehitel« viadukt Verd. Potem omenimo še nadvoz v reškem priključku z oznako 6-7, ki je dolg 70 m.

Odsek Vrhnika—Postojna slovenske hitre ceste bo imel priključke na Vrhniki, v Logatcu, v Uncu in v Postojni. Na teh štirih krajih bodo posebne cestne postaje, kjer bodo pobirali cestnino. Koliko bo treba odšteti za vožnjo po tej naši najmodernejši cesti, tega zdaj še ne vemo, pravijo pa, da tarife ne bodo pretirane. V Postojni bo tudi cestna baza za vzdrževanje avto ceste, med Logatcem in Uncem pa je v načrtih predviden parkirni prostor Lom, ki pa do letošnjega dneva republike še ne bo urejen.

Nomadi, ki se selijo s cestami

Poglejmo še, kakšno je življenje ljudi na avto cesti in ob njej. Kakšno je življenje tistih, ki ceste delajo, ki so vedno tam, kjer se gradijo ceste, ki živijo z njo in jo potem še leta in leta nosijo v svojem srcu, čeprav so svoja začasna, nekajletna naselja, ki bi jim lahko rekli kar vasi, preselili drugam. To so večni nomadi, ki

Med obema pasovima hitre ceste bo na sredi, med notranjima odbojnima ograjama, tri metre zelenice

pridejo in postavijo svoje barake tam, kjer še ničesar ni, kjer je le gozd, kjer je pušča, tam, kjer se le na zemljevidu vidi, da čez nekaj let nekaj bo.

Naselje podjetja Slovenija ceste je v kraškem pobočju nad železniško postajo v Postojni. Tam so delavci in tam je tudi štab. Z deli so začeli maja leta 1970 in zdaj jih končujejo, potem pa bodo vse skupaj preselili na Štajersko, na odsek med Hočami in Levcem. Ko so prišli, so najprej postavili naselje, šele potem so začeli prihajati gradbeni stroji in šele potem so začeli s prvimi zemeljskimi deli. Pol leta traja, pravi pomočnik šefa gradbišča Boris Toni, da postavimo tako naselje. Najprej je na vrsti kuhinja in barake za delavce, potem šele vse ostalo.

Cesta je njihov izdelek

Na tem kraju sta pravzaprav dve taki »vasi«, njihova in Gradisova v neposredni bližini, vendar imajo — razen vode —

vse ločeno. V naselju Slovenija ceste živi in dela približno 200 ljudi ali nekaj več, kakor pač zahtevajo dela. Naselje obsega: pisarniško barako (barake so montažne in jih pozneje seveda podro in postavi-jo drugje), v kateri so pisarne ter stanovanja za uslužbenke in delovodje, potem barako za skladišče, delavnico in laboratorij ter 7 stanovanjskih barak za delavce. Vse, skoraj vse je v takšnem naselju: voda, elektrika, sanitarije, televizijski sprejemnik v jedilnici, peči za zimo, ko je mraz, igrišča za odbojko ipd. Življenje delavcev je razpeto med cesto in to »vasjo« pa delno še med domom, ki ga obiščejo ali enkrat na teden, če je ta blizu, npr. kje v Ljubljani, ali pa le vsak mesec ob plači, če je dom v Prekmurju, v Bosni itd.

Ti ljudje gradijo cesto. Cesta je njihov izdelek. Tudi naselja, ki so raztresena ob cesti, služijo njej. Ko je cesta narejena, niso več potrebna, zato izginejo, preselijo se drugam, k drugi cesti.

Viadukt Ravbarkomanda iz žabje perspektive

Pred gostilno Pozne v Oplotnici se ustavljajo tudi avtobusi

Staro znamenje in nove hiše — preteklost in sedanost Oplotnice

Ljudje izpod Pohorja

V vaših pismih velikokrat beremo željo, da bi kaj več pisali o Štajerski, ki je tudi lep košček naše tako raznolike slovenske dežele. Tudi moja sestrčna Mary iz Milwaukee, ki je rojena Štajerka, je to želela in še pripomnila, da bi naši turistični uradi, ko v sezoni organizirajo za naše izseljence skupinske avtobusne izlete po slovenski deželi, pri tem nekaj več upoštevali tudi štajerske kraje, ki so tudi lepi, zanimivi in privlačni. Sestrčna Mary je bila že nekajkrat v zadnjih letih na obisku pri nas, sama, zatem s hčerko, zatem je prišel sin z ženo in sorodniki, kakor je podobno tudi pri drugih rojakih.

Sestrčna Mary nas je letos nameravala obiskati s svojo mlajšo sestro, ki je zapustila svojo rojstno Štajersko kot desetletno dekletce in bi jo letos obiskala prvič po dolgih letih. Prav lepe načrte sta imeli. Med drugim bi s skupino veselih izletnikov potovali po Sloveniji, zatem pa se ustavili pri domačih v Oplotnici.

Vodovnikova mama s hčerkama in vnučki. Anica, na njeni desni, je že nekaj let v Ameriki v Milwaukee, kjer ima svojo družino, Marija je pa doma s svojim drobižkom in pravi, da bo tudi očka, ki zdaj dela v Nemčiji, kmalu spet doma pri družini

Pa smo ju zaman čakali. Namesto njiju je prispelo le sporočilo, da se je sestrčna Mary v Ameriki na poti na letališče z avtomobilom ponesrečila. Zlomljena noga in nekaj reber. »Da le ni bilo hujšega,« je zatem v pismu pisala pogumna Mary. Z izletom v domovino pa seveda ni bilo nič. Ne zanjo in ne za sestro. In tako bomo zanju in za vse tiste, ki si žele kaj s Štajerske, danes popotovali tja proti Pohorju in se na kratko pomudili v Oplotnici in pri njenih ljudeh.

Kmet Franček s Polskave

Vije se cesta skozi dobrave in naselja. Slovenski Bistrici in Slovenskim Konjicam smo rekli: »Na svidenje prihodnjič!« Skočili smo na kratek obisk h Kobanovemu Frančku na Polskavo. Precejšnjo kmetijo ima, pa premalo delovnih rok. V hlevu je pet glav govedi in ljubeč icek, ki je nedavno pogledal v svet. Tudi v svinjarih ne manjka rilcev, na dvorišču pa ne perjadi. Frančkov ponos so kmetijski stroji in obsežni sadovnjaki, kjer se ob dobrih letinah veje kar šibe od zlahtnega plodu. Letos pa je drevje prazno. Ni jabolk, ne hrušk. Tudi pridelek krompirja je pičel, le na brajdah se med grozdje. Nekaj ga bo, če bo vreme prizanesljivo. Kobanov Franček ima rad svojo zemljo in vse, kar je s kmetovanjem v zvezi. V mladih letih je pridno prebiral strokovno literaturo. Zato so ga takrat kmetije izbrali za svojega predstavnika in je hodil na seje v Ljubljano in Beograd. To je bilo v letih med obema vojnoma. Danes pa ima Franček na plečih že šestinsedemdeset let in zdravniki ga kar naprej gnjavijo z raznimi tabletami in drugimi »arcnijami«. Oh ja, če bi bilo nekaj let manj in pa to ljubo zdravje. V vežici pred sodobno urejeno kuhinjo, ki se blešči od čistoče, posedla gospodinja. Že osemnajst let, odkar je ohromela, samo posedla. Vsa gospodinjstva

in pretežni del gospodarskih del opravi hčerka, ki povrh tega skrbi še za malega nečaka. Njenega brata, Frančkova sinova, sta na delu v Nemčiji. Zada, za hlevi, stoji novozgrajena hiša. Štiri balkone bo imela, široka okna, centralno gretje. Gradi si jo sin. Spodaj si bo uredil delavnico, kjer bo delal, ko se vrne iz Nemčije. Električar je. Oče s ponosom razkazuje novo hišo. Pa mu misel spet zaide v preteklost. Ko je bil mlad, je vodil domače prosvetno društvo. Velikokrat so nastopili. Nedaleč proč je Ingoličevo mizarstvo. Tudi mladi Tonček, takrat študent, je v počitnicah rad sodeloval pri društvu. A že takrat se je videlo, da bo nekaj posebnega iz njega. In zdaj je pisatelj.

Ko smo odhajali, nam je mali Kobanov vnuček zadovoljno mahal z debelimi ročicami. Franček pa si je snel očala in v kuverto skrbno shranil stare fotografije z društvenih nastopov, vaških in družinskih praznovanj in od sorodnikov, ki jih že zdavnaj ni več.

Stara vas pod Pohorjem

Oplotnica leži prav pod pohorskimi hribi, ki se jim po pobočju pno vinogradi in sadovnjaki, med katerimi so razsejane domačije okoliških vasi in zaselkov. Skozi vas si pojoče utira pot potok Oplotnica, ki izvira na Pohorju. Hiše ob glavni cesti so očitno že precej stare, a trdne in lepo ohranjene, kar govori o veljavnosti kraja v preteklosti, o novem času pa zgovorno pripovedujejo številne novogradnje, ki so razsejane vsepovsod.

V Oplotnici je tudi večji lesni obrat ter številne obrtne delavnice. Tudi več gostiln imajo. Največja med njimi je bržkone gostilna Pozne, ki ima tudi lep vrt in oddaja tujske sobe. Na stare čase in grofe spominjajo razvaline gradu iz 17. stoletja, zgovoren dokaz današnjosti pa je moderna nova šola Pohorskega bataljona. Iz Oplotnice pelje ena najbolj pomembnih gozdnih cest na Pohorje. Po njej se pride skoz Cezlak do granitoloma in dalje čez 1382 m visoki vrh Pesek v

Lovrenc na Pohorju, ki je znano turistično središče. Ob deročem gornjem toku Oplotnice pa popelje turista pot čez 1100 m visoko Osankarico do gozdarske koče, kjer hranijo spominsko zbirko na Pohorski bataljon, ter dalje do Treh žeb-ljev, kjer je spomenik Pohorskemu bata-ljonu, ki je tam 8. januarja 1943 v boju z Nemci padel do zadnjega moža.

Pri tistih, ki imajo svoje po svetu

V gostilni Pozne smo povprašali, kje bi kaj dobili tiste, ki imajo sorodnike po svetu. Prijazen domačin Ivan Makovšek se je takoj spomnil Leskovarjevih in nas pospremil tja. Tako smo se srečali in spoznali z Micko in Cilko, sestrama dr. Ludvika Leskovarja, direktorja slovenske

Slika Franca Potiska iz mladih let, ko je odšel v svet

radijske ure iz Chicaga. V visoki lepi hiši sredi vasi živita, gospodinjita in gospodarita. Povedali sta, da je brat Ludvik bil sicer rojen nekaj hiš dalje, a tu je živel kasneje in ima še zdaj svojo študentovsko sobico. V pomenku je oživel tudi spomin na pokojno Albino Novakovo, tajnico Slovenske ženske zveze, Leskovarjevo taščo in spretno ter požrtvovalno voditeljico številnih izletniških skupin naših ameriških rojakov. Ob vsakem obisku Slovenije je prišla tudi v Oplotnico, ne le zaradi sorodnikov, ampak tudi zato, ker se ji je kraj sam zelo priljubil.

Pri Leskovarjevih smo zvedeli za Vodovnike, sorodnike Mary iz Milwaukee. Njihova domačija stoji v rebri med vinogradi. Čeprav je bila nedelja, sta mlada gospodarja hitela spravljat seno, saj je letos bilo zares treba izrabiti vsako urico, če je bilo lepo vreme. Kasneje smo se seznanili še z Vodovnikovo mamo, ki smo jo dobili pri hčerki Mariji, ki živi

nasproti nove šole. Njen mož je šel delat v Nemčijo, da bi se laže prerinili. Kar gre, saj tudi otroške doklade za šest mladih glavic nekaj znesejo. Pri delu pa mladi mami pomaga tudi stara mama, ki je dobra, skrbna in delavna, kakršne so sploh stare mame. Vodovnikova mama pa je pridna še bolj, saj poleg domačim, rada pomaga tudi drugim, tako na primer Potiskovim, ki so zdaj v nesreči.

Oplotničan iz Nizozemske

Naš zadnji obisk v Oplotnici je veljal Francu Potisku, našemu dolgoletnemu prijatelju in naročniku Rodne grude, ki se je v prvih povojnih letih vrnil iz Nizozemske in že od leta 1949 živi v Oplotnici. V rebri za visoko živo mejo je skrita njegova domačija. Do nje prideš po brvi čez potok Oplotnico. Zdaj, ko so ga malo pritisnili leta (dvainosemdeset jih ima) je France Potisk domačijo prepustil svojemu posinovljencu, sam pa se je preselil v bližnji stanovanjski blok. Tudi ta njegov fant hodi delat v Nemčijo in si je onkraj poti med vinogradi že zgradil veliko hišo, ki se ponosno razgleduje po dolini.

S kupico domačega smo si nazdravili, zatem pa prosili Potiska, naj bi nam kaj povedal iz svojih bogatih življenjskih izkušenj in doživetij. Vedeli smo, da je bil vseskozi zaveden Slovenec in neomajen v svojem prepričanju. V Slovenskem izseljenkem koledarju za leto 1967, kjer piše Anton Maruša o »Slovincih na Nizozemskem v boju za svobodo«, smo na treh objavljenih fotografijah srečali našega Franca Potiska. Na prvi je med odborniki društva Svobodna Jugoslavija — odsek Heerlen-Heerlerheide, na drugi med predstavniki vseh društev Svobodna Jugoslavija, ki so se zbrali 23. junija 1946 v Eygelshovnu na Nizozemskem in na tretji kot član petorice delegatov, ki so se udeležili prvega izseljenškega kongresa, ki je bil v Bruslju 1. decembra 1945. Franc Potisk se je nasmehnil: »V meni je bilo vedno precej upornika. Nisem se podal, če sem bil prepričan, da imam prav, čeprav sem jih zaradi tega izkupil.«

Letos 27. septembra je minili 82. leto, odkar se je Potiskov France rodil v Keb-

Potok Oplotnica, ki teče skozi vas, je rojen visoko v srcu Pohorja

lju pri Oplotnici. Sedemnajstleten je odšel v svet. Najprej v Leoben, zatem pa v Hamburg, kjer sta se leta 1912 s prijateljem udeležila velike delavske stavke. Takrat so ju policisti tako pretepli, da sta morala ležati dva tedna.

Po vojni je odšel na Nizozemsko, kjer je obiskoval večerno šolo in se naučil tudi mednarodnega jezika esperanta. Tako si je začel dopisovati z esperantisti iz drugih dežel. Imel je stike tudi z dvema revolucionarjema iz Spanije. Po njunem posredovanju je prejemal iz Madrida in Barcelone tudi dvojce njihovih glasil: »Bulteno« (obvestila) in »Sur la posteno« (Na straži), ki sta agitirali za špansko republiko. Tudi sam je med tovariši začel zbirati prispevke za španske borbe, ki so jih pošiljali določeni banki v Pariz. In bilo je samoumevno da se je zatem na Nizozemskem tudi vključil in zavzeto delal v društvu Svobodna Jugoslavija. To je skromen pogled v življenje našega izseljenca povratnika Franca Potiska. Vemo, da bi zelo veliko lahko povedal. A leta in življenje s svojimi težavami, ga je utrudilo.

Ina Slokan

Takole »po gasilsko« so se postavili. Drugi z leve, poleg našega šoferja, je Kobanov Franček. Na desni zadnja pa je njegova hčerka, ki je prizadevna in od jutra do noči neumorna gospodinja na Kobanovini. V naročju sorodnice pa je najmlajši Koban

Kebelj pri Oplotnici

Muljava

Krjavelj še živi, polž je še privezan

Pred nekaj leti je bila stoletnica izdaje prvega slovenskega romana Desetega brata, ki ga je napisal naš znani pisatelj Josip Jurčič. Letos pa proslavljamo stoletnico društva slovenskih pisateljev, zato sem tokrat obiskal Muljavo, prizorišče dogodkov v tem romanu.

V tem romanu je J. Jurčič poleg ostalih junakov, upodobil po vsej verjetnosti tudi samega sebe v osebi grajskega učitelja

Lovra. Jurčič je na svojstven način prikazal takratne ljudske posebnosti in navade — desetega brata ali sestre. V po-

Izlet na Dolenjsko

vesti nastopa tudi vaški čudak — Krjavelj, ki je bil verjetno resnična oseba.

Ostanki gradu Kravjek pri Muljavi

To je bil možak star okoli šestdeset let, zabuhlega obraza, ter bolj kratke pameti. Oblečen je bil v cape, obut v že mnogo-krat predelane čevlje, na glavi pa je nosil širokokrajen klobuk, z zavihanim krajcem, kot francoski brambovec.

Na Muljavi sem najprej zavil v gostilno »Pri Obrščaku«. Na pragu sem srečal gostilničarja. Bilo je sredi dopoldneva. Takoj je bil pripravljen za razgovor. »Imate tu kakšnega Krjavlja?« sem ga po-
baral.

»O, imamo, imamo, pa še hudiča, na pol presekanega,« je odgovoril in se hudo-
mušno nasmehnil. Kar ustrašil sem se: »Kakšnega hudiča?«

Krjavljeva kočica

Pogled iz »hiše« v vežo v Jurčičevi rojstni hiši

»I, kakšnega, namalanega!« Prijel me je za roko in me odpeljal v Jurčičevo sobo, kakor jo imenujejo. S sten so me gledale podobe junakov iz Desetega brata: Krjavelj, Deseti brat-Martinek in še mnogo drugih. Začudil sem se, da je tako majhna Krjavljeva kočica, zato mi je oštir pokazal pot do Jurčičevega spominkega muzeja, ob katerem je tudi ta hišica.

Kmalu sem bil tam. Na travniku med obema hišama je sedel pod orjaškim orehom star očak in kadil pipo. Povprašal sem ga, če pozna kakšno Krjavljevo zgodbo. V odgovor mi je začel pripovedovati, kako je Krjavelj na barki s sabljo samega vruga na pol presekal. Pa tudi o kozi, ki ji je Krjavelj pregrešno kri izpustil, je vedel povedati. Ja, potem pa ni več v sosedov zelnik hodila škodo delat. Še o »štatilevem« Bučarjevem konju, je hotel povedati, pa so ga prej poklicali h kosilu.

Vstopil sem v Krjavljevo kočico, izdelano iz lesa in pokrito s slamo. Razdeljena je na dva dela; prvi prostor se je uporabljal za kuhinjo in tudi kozo je imel tam privezano, drugo pa za spalnico in tako ve za kaj še vse. Strop je nizek, tako da sem moral hoditi sključen, čeprav nisem tako velik.

V kočico vdira le malo svetlobe skoz okence v steni tako, da vlada v njej polmrak. Samo dobro stoletje nas loči od takratnih časov, pa si vendarle s težavo predstavljamo razmere, ki so bile pri nas okoli leta 1800. Srce se mi je napolnilo z neko čudno tesnobo, zato sem zapustil ta prostor, ki je nema priča nekdanje revščine.

Napotil sem se v rojstno hišo pisatelja Josipa Jurčiča. Njihova hiša je prostornejša od Krjavljeve, kar je popolnoma razumljivo, saj je bil Krjavelj takorekoč vaški revež, čeprav se je delno sam preživljal. Sobe so svetlejšje in čedno popleskane. V tej hiši so zbrane vse Jurčičeve literarne storitve, ki pa jih ni bilo tako malo. Poln plemenitih misli sem obiskal še znano muljavsko cerkev. Zgrajena je bila v 14. ali 15. stoletju v gotskem slogu. Arhitektonsko je izredno dovršena. Nekoč je bila božjepotnega značaja. Glavna zanimivost te cerkve je izrezljan, pozlačen oltar. Po stenah so freske, prav tako pa so se delno še ohranile na zunanji strani cerkve.

Od tod sem se odpeljal v nekaj kilometrov oddaljeno Višnjo goro, majhno, starodavno naselje, ujeto med srednjeveško obzidje. Ne bom vas moril z zgodovino mesta, toda verjemite mi, da je zelo pestra, saj ugotavljajo, da sega njen nastanek že 252 let pred našim štetjem in 671 let po izgradnji Ljubljane. Prvotno je bil trg, ki se je razvil v mesto. V preteklosti je bila izrazito obrtniško mesto. Najstarejša ceha sta bila ustanovljena 1512. leta. To sta bila kovaški in nožarski ceh. Najštevilnejši pa je bil malo

Detajl gotske plastike »Madona z detetom« v podružnični cerkvi na Muljavi

kasneje čevljarški ceh. Imel je svoj dom (jepergo), svojo zastavo in celo svoj oltar v mestni cerkvi ter številne privilegije. Simbol nekdanje višnjegorske veličine je priklenjen polž, proslavljen v mnogih bajkah in pripovedkah.

Morda vas bo zanimala ena najbolj verodostojnih bajk o višnjegorskem polžu:

Ko so se beneški Slovenci zapletli v boj z Atilo, je priskočil Slovencem na pomoč kranjski vojvoda, ki je imel v svoji armadi tudi nekaj Višnjegorcev, med njimi

tudi »gospoda« iz Starega gradu. Ko so se vračali iz vojne, so v obcestnem jarku našli smrtno ranjenega mladeniča. Naložili so ga na voz in prepeljali na višnjegorski grad. Njegovo stanje se je vidno boljšalo, saj mu je stregla graščakova hči. Ko je nekoliko okreval, je povedal, da je sin ovdovele grofice iz Benetk. »Gospod« je takoj poslal v Benetke sla z novicami o mladeniču. Presrečna mati se je takoj podala na pot. S seboj je vzela najdragocenejše benečanske posode, ter druge dragocene stvari z namenom, da jih podari »gospodu« iz Starega gradu. Med posodami je bila tudi čudovita polževa lupina, obrobjena z zlatom in posejana z dragocenimi kamni. Kasneje je »gospod« podaril lupino višnjegorski občini, vendar je bila kmalu ukradena. Zato so mestni očetje dali izdelati drugo lupino, na las podobno prejšnji. Danes ta školjka ni več ohranjena. Nad mestom so danes le razvaline Višnjegorskega gradu, ki ga navadno imenujejo Stari grad. V dobi reformacije so imeli v gradu protestantje molilnico, glavno zbirališče pa je bilo v gradu Turnu. Med poznejšimi lastniki gradu je bil Viljem Praunsberger, ki si je leta 1546 zgradil grobnico, na kateri je prvič izpisano slovensko besedilo. Seveda ne smem pozabiti na čudovito baročno cerkev Sv. Tilna, v kateri je baročna oprema in oltarne slike — delo Gašperja Götzla in Matije Langusa.

O višnjegorskem polžu sem premišljeval še dolgo potem, ko sem se v strnjeni koloni s polževio hitrostjo vozil proti Ljubljani, dvakrat toliko časa kot bi ga bilo potrebno ob normalni prevoznosti ceste.

Silvo Pust in Zdenka Šterlekar

Božidar Jakac: Višnja gora (pastel I. 1954)

Jajce

Jugoslavija – svet presenetljivih nasprotij

Milijoni turistov, izletnikov, dopustnikov, počitnikarjev, potepuhov, radovednežev, umetnikov in poslovnih ljudi iz vsega sveta obišče vsako leto Jugoslavijo. Pridejo, potujejo, se kopajo, plezajo na gore, stikajo po mestih in listajoč po svojih vodniških bukvicah, iščejo sezname tistih jezer, rek, cerkva, mostov, galerij, muzejev in otokov, ki so najlepši, najzanimivejši, najbolj izredni in sploh nekaj posebnega. Skušal bom, v kratkem sestavku, nanizati seznam tistega v Jugoslaviji, kar naj bi bilo posebej vredno ogleda...

Lepotica z ogrlico

Jadranska obala je ena najbolj čudovitih obal na svetu. Obala je že sama po sebi prekrasna, ima pa še svoj okras: več sto

Motiv iz Splita

otokov! Kakor lepota, ki ima poleg svoje lepote še lepo ogrlico.

Kako »ujeti«, spoznati in užiti jadransko obalo? Če se peljete z avtom, boste videli veliko lepega; če se peljete z ladjo, se boste lahko mirneje in bolj zbrano predali ogledom... Poseben užitek pa je sesti v letalo in na primer z reškega letališča na otoku Krku odleteti v Dubrovnik. V eni dobri uri boste opazili toliko lepote, da jih ne boste nikoli pozabili.

Bogati in modri Dubrovnik

Imejte pred seboj odprt zemljevid, ko boste leteli nad obalo. Med Šibenikom in Zadrom je daleč v morju Kornatsko otočje. Nič koliko malih, zvečine golih, skalnatih otokov. Le tu in tam majcena krpa zelenja in samotna hiša, kamor le od časa do časa pride kak ribič. Ni ne hotelov in ne penzionov.

Nasprotje kornatske razpršenosti je Boka Kotorska; globok zaliv, pravzaprav fjord je utesnjen med skalnate navpičnice mogočnega Lovčena in njemu sosednjih golih sivih gora. Ta črnogorska divjina je posejana z izrednimi mesteci; izrednimi po legi, po še živi in prav pustolovski zgodovini ter po kljubovanju naravi in usodam. Slavni Perast je danes že skoraj mrtev, a učil je mornarske znanosti prve pomorščake ruskega carja Petra Velikega; obzidani Kotor je dal zalivu ime; skrivnostni Risan je bil metropola davne lepote, ilirske kraljice Tevte.

Koliko krajev naj še naštejemo na obali? Veliko jih je in preveč: Dubrovnik, Korčula, Mljet, Sveti Stefan, Hvar, Biševo... Skoraj vsi popotniki, ki poznajo Evropo, so si edini, da je Dubrovnik ne le najlepše, temveč tudi najzanimivejše in takorekoč edinstveno mesto na tej celini. Dubrovnik je nastal na podoben način kakor Benetke:

romanski prebivalci so se v enem primeru rešili pred barbarskimi navali na sipine sredi močvirne lagune, v drugem pa skalnate čeri. Na slednjih je zrasel Dubrovnik, najprej kljubujoč, potem cvetoč: mesto in država, velesila na morju, moč na kopnem; republika, ki je sto in sto let kot edina evropska država trgovala s Turki, medtem ko so se vsi drugi z njimi bojevali. Dubrovnik je bil modri posrednik med sprtima svetovoma križa in polmeseca, ter je ob tem seveda neznansko bogatel. Iz tega bogastva so zrastle mogočna obzidja in lepote, katerih je še danes mesto prepolno: palače in trgi, spomeniki in fontane ter tisoč in tisoč dragocenosti spravljene v muzejih in cerkvenih zakladnicah.

Za Dubrovnikom ne zaostaja veliko čudovita Korčula in sončni Hvar. In Trogir. Pa Split. Šibenik. Zadar. In še in še.

Jezera, ki to niso

Če si želite miru, zelenja in nedotaknjene narave, odjadrajte iz dubrovniškega pristanišča mimo Elafitskih otokov do otoka Mljeta. Na severozahodnem koncu otoka se je narava malce poigrala: ko prihajate z morske strani, boste najprej zapluli v povsem nepresenetljiv zaliv, ki se vedno bolj oži. Na koncu pa se odpre ozek prehod med skalami, za njim pa se odpre prostrana morska površina obdana z gozdnatimi griči. Temu pravijo Veliko jezero, polno je zalivov in polotokov; ob južnem bregu »jezera« pa je še povsem majhen otoček, približno tak kakor je blejski. Na njem stoji davni samostan s cerkvico in obrambnimi stolpi (danes sloviti hotel »Mellita«). Iz Velikega jezera pa se prav na koncu odpre ozek, še za čoln komaj dovolj širok prelivček, za katerim je spet morje — Malo jezero. Toplo, mirno, skrito in skoraj skrivnostno. Slovo morju! Pojdimo v notranjost dežele... Koliko jezer! Najprej naš domači slovenski Bled. Morda vas ne bo presenetil in očaral, ker vam je preveč znan, če ne drugače pa z razglednic ali iz pripovedi. Skušajte pa ga doživeti čim bolj nepričakovano: peljite se okrog med hišami naravnost na Grad in stopite na kamnito teraso, s katere oko naenkrat zajame celo jezero hkrati! Na Hrvaškem so v širnih gozdovih skrita Plitvička jezera, čudo vseh čudes. Menda ni kaj podobnega nikjer na svetu. Pojdite tja jeseni, ko so obale zasute z zlatom odpadajočega listja. Človek težko dojame, kako se je narava poigrala in nanizala vsa skoraj brezštevila jezera, enega nad drugim, da voda teče, šumi, buči in curlja prek skalovij in mahov iz ene »posode« v drugo. Marsikateri tujec je ob pogledu na vse to dejal: »Dobro ste to naredili!«; ni verjel, da so Plitvička jezera umotvor narave. Daleč na jugu se grški in abanski meji skrivata sredi golih rdečkastih pogorij prelepi jezera — Ohridsko in Prespansko.

Kakor dva morska zaliva, ki sta po nekem čudežu izgubila povezavo z morjem. Le po lepoti in barvi sta zvesta morskim sinjinam. Čar Ohrida pa ni le jezero, temveč vse: legendarno pradžavno mesto na griču in nad njim ruševine gradu nekoč mogočnega makedonskega carja Samuila; med hišami skromne cerkvice, v katerih so pod ometom odkrili stenske podobe, katere občuduje ves svet.

Krasna si bistra hči planin!

Katera reka je najlepša? Gregorčičeva Soča? Najbolj sinja med sinjimi! Morda je najlepši pogled na Sočo s ploščadi kostnice pri Kobaridu? Prisotnost tisočernih smrti daje tej lepi dolini in še lepši reki poseben, skoraj mitološki čar. Poraja se vprašanje: kako je mogla v tako krasnem kraju divjati tako kruta in divja morija, v kateri je padlo na tisoče naših fantov in mož? Ne pozabite na zeleno Krko in toplo Kolpo, pa na Drino na dnu divjih, tisoč in več metrov globokih kanjonov, pa na neugnano Neretvo... Vsekakor morate potovati skozi Džerdap. Z gliserjem iz Beograda med karpatske strmine, ki jih je mogočna reka nekoč prebila. Vodovje v Džerdapu je sedaj mirno; na koncu domala sto kilometrov dolge soteske stoji ogromen jez, tam Donava žene turbine in daje elektriko Jugoslaviji in Romuniji. Soteska je zgubila marsikateri čar po zajezitvi, a plovba je postala varnejša in hitrejša; gorovja pa, ki se kakor obzidje kiklopskih trdnjav dvigajo nad gladino mirne reke, so še vedno polna grozljive očarljivosti.

Sinjina Jadrana je najbolj očitna na otokih. Na sliki: Bol na Braču

Sveti Štefan v Črnogorskem primorju. Foto: Drago Kralj

Podzemeljskih jam je v Jugoslaviji toliko, da nihče ne ve njih števila. Seveda boste šli v neprekosljivo Postojnsko jamo, o kateri ne preredki tujci menijo, da je umetnija nekih kamnoseških čipkaric in ne

plod milijonov kapljic v milijonih let. Razen Postojnske pa je v Jugoslaviji še ena jama, ki je nadvse čudovita: Modra jama na otoku Biševu pri Visu. Tja plovete z ladjo iz Splita; malo pred otočkom morate presesti v čolnič; če je morje mirno, lahko čolnič potem zdrsne skozi nizka »vrata« naravnost v votlo notranjost otoka. Odpre se podzemlje, ki je sicer brez kapnikov toda z druge strani, skozi podvodno »okno« ob določenih urah dneva sije sončna luč in se pod vodo razprši od belih skal na dnu jame. Neverjetna luč odseva po jami in jo polni z neko nedojemljivo modrikasto svetlobo, zdi se nam, da čoln lebdi v podzemeljski praznini.

Najlepši most med mostovi

Gore? Vse polno jih je in s tisočernih razgledišč se razgrinjajo neprekosljive, grozljive in vabljive panorame gora. Pojdite v Slovenijo iz malega Martuljka po ozki cesti v bližnji, nad glavno cesto ležeči Srednji vrh. Tam se pokaže vašim očem prav tista čudovita panorama špika in njegove gorske soseščine, ki je »nastopala« v pravljicnem filmu o Kekcu. Povzpnete se na vrh istrske Učke, odkoder se razgrinja neponovljiva panorama dveh morij: Kvarnerskega zaliva z mesti in otoki in kamnitega morja srca Istre. In Lovčen, čudovita legendarna gora, na kateri prav sedaj postavljajo ogromen mavzolej s spomenikom Njegošu, velikemu črnogorskemu vladarju in pesniku. Katera mesta med tistimi, ki ne leže ob obali, so najbolj slikovita, prijetna in privlačna za oko ter za domišljijo.

Peljite se skozi Jajce, skozi tisto bosensko mesto, ki je zaradi svoje zgodovine tolikokrat upodobljeno vsepovsod, celo na bankovcih in na znamkah. Strateška lega nad ogromnim slapom reke Plive; hiše nanizane v stožcu do ruševin mogočnega srednjeveškega gradu.

Na drugem koncu države je Prizren; lep, živ in poln barv. Kakor čebelji panji so po pobočjih nad mestnim središčem, kjer kraljuje vitki stolp mošeje, razpostavljene hišice starih predmestij. Vsa okna uživajo sonce, niti ena hišica ne dela sence drugi. Prizren je bil nekoč glavno mesto države Dušana Silnega, katerega moč je segala od Donave do Korinta.

In Mostar! Tam, kjer se divja in neugnana Neretva prvič zvije iz skalnatih objemov gora in nekoliko umiri svoj tok, je zraslo kamnito gnezdo nad vodo: Mostar. Most pa tak, da mu daleč naokoli ni najti enakega. Ko so ga Turki zidali, so imeli v mislih mavrico, ki se pne z enega na drugi breg. Graditelj, mladenič brez velikih izkušenj je bil drzen in svojeglav; grozili so mu s smrtjo, če most ne bo vzdržal in obstal. Bil je trmast, a dan preden je bil most gotov, je le podvomil vase in jadno pobegnil. Šele čez čas so ga našli glasniki in mu povedali, da most stoji in drži. Tudi po dobrih štirih stoletjih še drži. Ko ga je nekoč videl sam sultan, je ukazal naj v podnožje mostu vzdajo marmorno ploščo in vanjo vklešejo preprost, a nedvoumen napis: »kudret kemeri«, kar po naše pomeni — čudovit obok.

Angel za telstar

Tisoči angelov in svetnikov so ohranjeni v razmeroma težko dostopnih samotah Srbije in Makedonije, na stenah majcenih in temačnih srednjeveških cerkvic. Koliko jih je — teh cerkva in samostanov — in težko je reči, kateri je lepši, umetniško pomembnejši in prepričljivejši. Podobe, s katerimi bi se ponašal sam Louvre.

Sopočani, Gračanica, Dečani, Kurbinovo, Mileševa... V slednjem samostanu, ki je nedaleč od Prijepolja, ob glavni cesti iz Beograda v Titograd, je na zidu podoba lepega angela; bil je izbran kot prva slika, katero je pred leti prenašal ameriški »telstar«. Ko moram končati ta spis, še razmišljam, čemu ne bi smel narediti krivice. Kar vro na dan imena krajev, poslopij, gradov, rek, jezer, gora, otokov, cerkva in spomenikov, ki jih ne bi smel pozabiti...

Izredno »položen« Predjamski grad, »Mrvaški ples« v istrskih Hrastovljah, gorske oči — Triglavsko jezero, zelena prijaznost Uskovnice in drugih alpskih planin, vodnati izvir reke Bosne, iz skalnatih sten izvira joča mostarska Buna, slikoviti mrtvi Počitelj, divjina Prokletij in Šare, cvetoče gorske livade Pelisterja. In še in še.

Na vsakem koraku: lepote, zanimivosti, slikovitosti in predvsem — presenetljiva nasprotja.

Drago Kralj

Znano in neznano bogastvo slovenskih gotških plastik

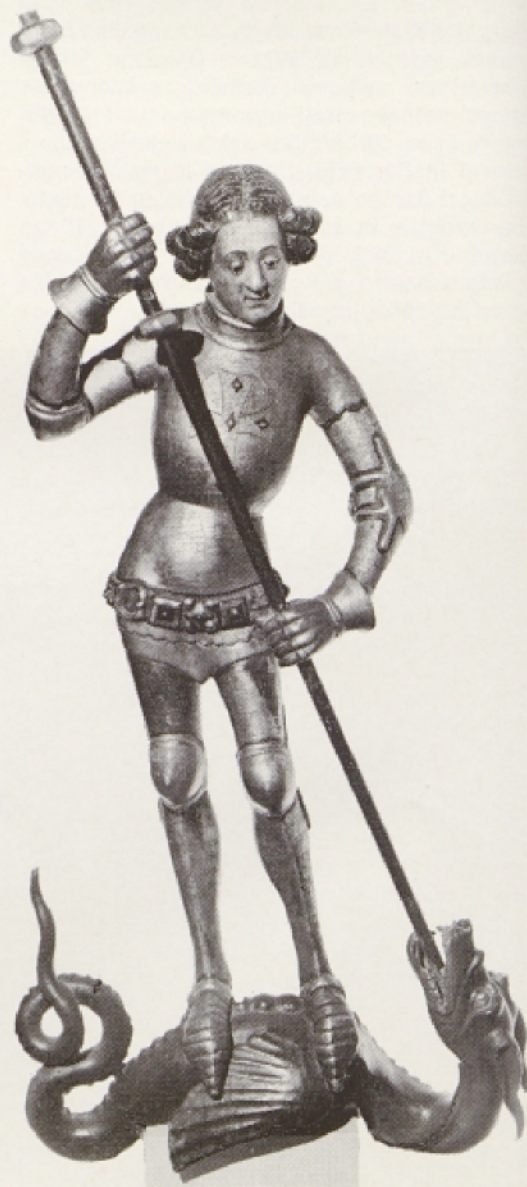
Žive in ranjene umetnine

Skrb za stare umetnine je v Sloveniji iz leta v leto večja. Slovenska umetniška zakladnica še zdaleč ni izčrpana. Še vedno prihajajo na dan odkritja, ki presenečajo tako strokovnjake, ki so svoje življenjsko delo zastavili za obravnavanje lepega, kot tudi kulturno javnost, ki so ji v zadnjih mesecih bile na voljo razstave, s katerimi se je Slovenija še bolj trdno vključila v srednjeevropsko kulturno zakladnico kot njen do nedavna manj znan, toda upoštevana in večje pozornosti vreden del.

Restavratorji in konservatorji republiškega zavoda za spomeniško varstvo so v tem letu obnavljali izjemno najdbo, ki po svojem pomenu in ohranjenosti stoji tik za slovitimi hrastovelskimi freskami. Na Bregu pri Predvoru so v stari cerkvi hoteli domačini popraviti renesančni kasetirani strop, ko pa so odstranili prve deščice, se je pod njimi pokazal še starejši gotški strop, ves poslikan, tak, kakršnega doslej v Sloveniji še nismo poznali. Dobra ohranjenost stropa, ki je dopolnitev srednjeveških fresk in barvnih oken, kar je to srednjeveško notranjostno napravilo za edinstveno v Sloveniji, je pritegnila na Breg že v tem letu, ko so se obnovitvena dela komajda začela, številne obiskovalce. Toda skrb za spomenike naše kulturne dediščine s tem odkritjem in obnavljanjem še ni izčrpana.

Medtem ko se za strop na Bregu ni vedelo, čeprav so cerkev umetnostni zgodovinarji že desetletja obiskovali, saj so pod beležem odkrili imenitne freske, pa se za umetnine, ki so jih zbrali te dni v Narodni galeriji v Ljubljani, že dlje časa ve. Narodna galerija se je namreč odločila postaviti razstavo »Gotska plastika na Slovenskem« in umetnostni zgodovinarji, ki jih je ta slovenska kulturna ustanova angažirala za to razstavo, so ponovno pregledali stalne umetnostne zbirke, privatne in zasebne, ki so v Sloveniji, obredli so vse tiste kulturne spomenike, v katerih se nahajajo stare lesene sohe. Pri tem so ugotovili predvsem to, da je gradivo, ki so ga nameravali zbrati, na eni strani izredno obsežno, širši javnosti pa v glavnem sploh neznano, na drugi strani pa jih je šokiralo dejstvo, da je večina plastik izven zbirk v izredno slabem stanju. To so pravzaprav ugotavljali že takrat, ko so pred tremi leti začeli pripravljati gradivo za veliko razstavo umetnosti s področja Jugoslavije v Parizu, na kateri je bila predstavljena tudi slovenska

gotška plastika, tokratnji obhod pa je njihovo domnevo samo še potrdil. Te v glavnem poškodovane plastike, v kasnejših obdobjih tudi prilagojevalne okusu novih dob, so v glavnem vkomponirane v mlajše, večidel baročne oltarje. Ko so zbirali gradivo za to razstavo, so jih odstranili s teh oltarjev, in prvič so ti kipi zaživel sami v vsej svoji izredni lepoti. Čeprav so o njih že pisali razprave, pa so se strokovnjakom tokrat pravzaprav prvič »odkrili«. Odkrili,

Sv. Jurij, plastika iz l. 1370—80. Pokrajinski muzej v Ptuj

kot rečeno, v vsej svoji lepoti in siromaščini hkrati. Kajti večina teh del bi komajda preživela še kako stoletje, tako »izmučena« so.

Razstava »Gotska plastika na Slovenskem«, s katero se bo Narodna galerija predstavila v tej kulturni sezoni in ki bo osrednji slovenski kulturni dogodek, bo posegla v dediščino vseh slovenskih pokrajin: razstavljene bodo sicer najbolj rustikalne, toda vseeno zanimive dolenjske gotske plastike, potem štajerska gotika, ki pomeni najbolj kvalitetno inačico tega stilnega obdobja na Slovenskem, pa tudi primorska, ki nosi v sebi mediteranske vplive. Eno celo obdobje, doslej širši javnosti v glavnem še popolnoma neznano, bo v prostorih Narodne galerije pričalo o tem, kako smo Slovenci končno tudi povezani z umetnostjo Srednje Evrope, in to, kaj v njej predstavljamo. Že sedaj, preden je razstava uresničena, se zanjo zanimajo v Pragi, zlasti zato, ker so bili vplivi praške gotske šole na neznanega mojstra gotskih plastik na Ptujski gori, ki predstavlja enega vrhov naše gotike. »Z gotiko je slovenska zemlja,« je dejal dr. Emilijan Cevc, »odločno pridružila svoj nekoliko podeželsko ubrani, pa vendar lepi glas velikemu oratoriju srednjeveške umetnosti. Vzkipel je iz zadržane, temne melodije romanskih dni, ki je bila težka kot

pravkar preorana zemlja, toda ko se je ta glas osvobodil vezi preteklosti in kot eden časovno zadnjih zadonel v evropskem zboru, je postal v njem na svoj način nepogrešljiv... Krepak in neizumetničen je bil glas arhitekture, slikovito je žarel topli alt slikarstva, zvesto ju je spremljala muzika kiparstva.«

To, kar daje razstavi, ki jo pripravlja Narodna galerija, še posebno vrednost, je dejstvo, da bodo ob tej priložnosti vse stare umetnine restavrirane. To pa je neprecenljivo in daje temu dejanju vrednost tudi za desetletja, ki so na pohodu.

V času, ko v Narodni galeriji restavratorji pospešeno »oživljajo« stare gotske plastike, pa so v Mariboru, v tamkajšnjem muzeju te dni odprli razstavo, ki so jo imenovali »Ranjene umetnine«, njen podnaslov pa je »Razstava slik in kipov iz depoja Pokrajinskega muzeja v Mariboru«. O tej razstavi, ki je v resnici najbolj nenavadna, kar smo jih v zadnjih letih videli na Slovenskem, je dr. Sergej Vrišer, ravnatelj Pokrajinskega muzeja, dejal, da je to »provokacija s kulturnim namenom«. V čem je nenavadnost te razstave?

Pred petnajstimi leti in več so v Mariboru naredili načrt za obnavljanje umetnin, ki jih hrani ta slovenska kulturna ustanova.

»Umetnine, ki smo jih odbrali za razstavo,« je dejal dr. Sergej Vrišer, »se predstavljajo takšne, kakršne so že desetletja, nepopravljene in z ranami, ki jim jih je prizadel čas, največkrat ljudje, ki so nespretno ravnali z njimi, preden so prišle v muzejsko zavetje. Same po sebi so zgovorne priče svoje nevšečne usode. So tudi tožniki in obtožujejo nas, ki smo njihovi varuhi. Mi se izgovarjamo, da nam za obnavljanje primanjkuje denarja. In v resnici nam ga primanjkuje, ker ga moramo vlagati v nujnejše naloge, ki jih je v kompleksnem muzeju, kakršen je naš, pač brez števila. Slike in kipi, da so vsaj na varnem in suhem, pravimo, in da z obnavljanjem in popravili zato pač še čakamo. Čakamo iz leta v leto in nič ne govori za to, da bo čakanju v doglednem času konec...«

Razstava je v Mariboru vzbudila veliko zanimanje. Prvič zato, ker so bile te slike in kipi doslej v skladišču in še nikoli na razstavi, in drugič, ker je razstava v resnici »provokacija s kulturnim namenom«, postavljena zato, da bi muzej končno dobil sredstva za obnovo teh umetnin.

Obe razstavi, ta v Mariboru in tista, ki jo pripravljajo v Ljubljani, govorita o živem poseganju v umetnostno dediščino Slovenije in o želji, da bi se ta ohranila.

»Dobri znanci« in sestrí Potočnik ob nastopu v Beogradu

Majolka daleč od doma

Beograd, že milijonsko včlemesto, je tudi zelo vesel kraj. Mnogi Slovenci, ki prav pogosto odhajajo tja po opravkih — vsako jutro letita iz Ljubljane v Beograd in zvečer nazaj kar dve veliki letali — vedo povedati, da pa je Beograd precej bolj vesel in zabaven kakor Ljubljana.

Na sotočju Save in Donave pač vedo, da z lepotami, ki jih nimajo, ne bodo privabili in zadržali gostov od drugod; to lahko stori na primer Ljubljana. Zato pa so se v Beogradu vrgli na urejevanje gostiln. Le-teh je vse polno in vsake »sorte« so. V večini zvečer igrajo narodne godbe in pojejo pevke najrazličnejše, predvsem pa narodne in še posebej ciganske pesmi. Gostilne so odprte pozno v noč; kar ne znajo nehati. Razen domačih, srbskih, pa imajo tudi gostilne, kjer postrežejo z rusko, madžarsko, italijansko, češko, romunsko in drugo hrano.

Pred nekaj meseci so v Beogradu odprli tudi pravo slovensko gostilno. Imenuje se »Majolka« in je urejena v zelo modernem trgovskem središču Novega Beograda, prav zraven veletrgovine ljubljanskega »Mercatorja« in nove poslovalnice ljubljanskega »Kompasa«. Gostilno pa je odprlo, na pravem kraju, beograjsko gostinsko podjetje »Višnjica«.

Prostor je velik in razdeljen v več »sob«. Sredi med njimi stoji velika kmečka peč s klopjo, ki pa je malo bolj široka, da je na njej prostor za pravo godbo.

Ko sem bil pred kratkim tam na obisku, so igrali in užigali »Dobri znanci«, katere so sedaj verjetno že zamenjali drugi godbeniki. Bili so oblečeni v narodne noše, raztegovali so mehove in pihali v trombe ter poskakovali, da so tudi gostom noge kar poplesovale. Zraven pa so imeli še brhki pevki, ki sta peli same lepe, živahne in žalostne slovenske narodne. Pri marsikateri mizi so kar zapeli z njima.

V gostilni je bilo veliko ljudi, saj je prostora za okrog 350 gostov. Kdo pa zahaja v to gostilno? Precej je Slovencev, saj jih živi v Beogradu več kakor petdeset tisoč. Tudi Beograjčani imajo radi slovenske melodije in jedi. Precej pa pride tudi tujcev, ki se mude v jugoslovanskem glavnem mestu.

Gostilna je okrašena z najrazličnejšimi spominki iz vseh krajev Slovenije. In kar je še posebej pohvalno: nikjer ni napisa, da je »petje prepovedano«, kar se zadnji čas v slovenskih gostilnah vse prepogosto bere.

Vsi, ki smo bili tisti večer tam, smo si bili edini, da bi tudi v Ljubljani lahko imeli podobno gostilno, kjer bi peli in igrali narodne in domače viže. Le-te lahko slišimo le na veselicah, ki pa niso ravno vsak dan.

D. K.

tovarna
rastlinskih
specialitet
in destilacija

mirna

Ansambel Lojzeta Slaka med Slovenci v Evropi

Slovenska izseljenska matica in Radio-televizija Ljubljana pripravljata v novembru veliko turnejo ansambla Lojzeta Slaka v nekaterih zahodnoevropskih državah. To je prva večja turneja tega ansambla po zelo uspešnih nastopih med našimi ljudmi v Združenih državah Amerike, Kanadi in Avstraliji. Naši rojaki in tudi domačini so ansambel povsod zelo lepo sprejeli.

Na več kot dvotedenski turneji po Franciji, Belgiji, Nizozemski, ZR Nemčiji in Švici bo ansambel Lojzeta Slaka in seveda priljubljene »Fante s Praprotna« spremljal tudi znani gledališki igralec in humorist Milan Kalan.

Program nastopov ansambla Lojzeta Slaka:

- 3. novembra — Stuttgart, ZR Nemčija
- 4. novembra — Amriswil, Švica (hotel »Schwert«)
- 5. novembra — Aumetz (v dvorani v Villerupt), Francija
- 10. novembra — Freyming-Merlebach (v dvorani »Chez Gerard«, stari Witkowski, v Freymingu), Francija
- 11. novembra — Heerlen (v dvorani Gemeenschapshuis v Heerlerheide, Kerkstrast 4) Holandija
- 12. novembra — Eidsen (v dvorani »Concordia«) Belgija
- 13. novembra — Eidsen (v dvorani Leo Oude-baan)
- 17. novembra — Frankfurt/Main, ZR Nemčija (informacije v rest. »Ljubljana«, Gartenstrasse 17)
- 18. novembra — Ingolstadt, ZR Nemčija (v dvorani Kolpinghaus)
- 19. novembra — München, ZR Nemčija (Bürgerbräukeller, Rosenheimerstr. 29)

Žal nam za vse posamezne kraje niso na voljo točni naslovi dvoran, kjer bodo nastopi, upamo pa, da boste za točne kraje nastopanja še pravočasno izvedeli, če se boste povezali s tamkajšnjimi slovenskimi društvi.

Občni zbor SPD »Triglav« v Švici

V soboto 11. novembra bo v dvorani hotela Löwen v Meilenu ob Züriskem jezeru drugi redni letni občni zbor Slovenskega planinskega društva »Triglav« v Švici. Pričetek bo ob 19. uri. Na občnem zboru bodo pregledali delo v preteklem obdobju in napravili načrte za naprej. Po občnem zboru bo ples do druge ure zjutraj.

SPD »Triglav« v Švici se je s svojim delovanjem v zadnjem času zelo uveljavilo med našimi rojaki v Švici in utrdilo svoj delovni program. Pritegnilo je tudi že precejšen del naših ljudi, ki živijo v Švici, seveda pa je v društvu še dovolj neizpolnjenih načrtov, ki bi jih morda pomagali uresničevati tudi vi. Udeležite se občnega zbora, prigrasite se k besedi, prepričani smo, da bo zaželen vsak nov predlog za živahnejše delo v društvu! Prav občni zbor pa bo lahko upošteval tudi vaše želje za kar najustreznejše delo društva.

»Planinski kvintet« igra v Ludwigsburgu

Od začetka oktobra igra znani instrumentalni ansambel »Planinski kvintet« v novem slovenskem gostišču družine Fuhrmann v Ludwigsburgu, Stuttgarter Str. 60. Za ples igrajo vsako soboto in nedeljo. Ob prijetnih domačih melodijah, tako zatrjujejo lastniki gostilne, se boste lahko okrepili tudi z vrsto domačih jedil in pijač.

Nov zakon o tujcih v ZRN

V ZR Nemčiji se najrazličnejši krogi in organizacije že dalj časa potegujejo za nov zakon o tujcih; sedanji je po njihovem mnenju močno zastarel in ne ustreza več sodobnim potrebam zahodnonemške družbe. Tako je nemška sindikalna zveza na primer predlagala zahodnonemškemu parlamentu (Bundestag), naj odobri takšen zakonski osnutek, po katerem bodo tujim delavcem po preteku petih let dajali dovoljenja za bivanje za neomejen čas.

To je tudi za naše rojake, ki so na delu v ZR Nemčiji, dokaj prijetna vest, kajti dosednji predpisi in praksa so marsikdaj dajali najrazličnejše možnosti za nepravilnosti in celo zlorabe. Velikokrat je bilo odvisno od dobre volje policijskih uslužbencev, ali bo kak tuji delavec dobil začasno dovoljenje za bivanje, čeprav je sklenil že pogodbeno delovno razmerje z enim ali drugim nemškim delodajalcem. Še bolj kot to pa je prizadela tuje delavce okoliščina, da jih je dovoljenje za bivanje brez izjeme vezalo za določenega delodajalca. Če je bil delodajalec slab in če tuji delavec z njim ni bil zadovoljen, je lahko spremenil delovno mesto zgolj ob tveganju, da ga bodo izgnali iz dežele. To je bila seveda voda na mlin delodajalcev, ki so spričo tega neredkokrat na nedovoljen način izkoriščali tuje delavce. Do sem bi z novim zahodnonemškim zakonom o tujcih bilo vse v najlepšem redu, nemški sindikalni zvezi pa gre priznanje za prizadevanja, da bi tudi na tem področju izenačila tuje delavce z domačimi in jih zaščitila celo z zakonitimi predpisi. Vendar si pri tem ne hote vsiljuje neko drugo vprašanje. Ali ni ta sprememba morda izraz spremembe v politiki zaposlovanja tujih ljudi? Spremembe v tem smislu, da v ZR Nemčiji od socialne in drugih oblik integracije prihajajo na začetne oblike asimilacije tujih delavcev?

Iz »Večera«

Srečanje

Ob športu čas hitro mine

Jesenska nedelja je bila dolgočasna in na okna samskega doma je rahlo pršil dež. Tokrat sem za razgovor izbral naročnika

Marjan Vanovšek

Udeleženci pohoda na Triglav, ki ga je letos v avgustu organiziral SKUD »Triglav« iz Stuttgarta. Drugi z leve je Martin Dolinšek, slovenski gostilničar v Kanonenbäk, novoizvoljeni predsednik planinske sekcije. Na spodnji sliki kanadska rojakinja Paulina Drešar, ki se je prav tako udeležila izleta s triglavani iz Stuttgarta.

Marjana Vanovška. Pred nekaj meseci je slavil svoj dvaindvajseti rojstni dan, v Berlinu pa je že dve leti.

»Po rodu sem Celjan. Že kot otrok sem si želel postati električar. Po končani osnovni šoli sem nadaljeval šolanje na EGS v Mariboru. No, in po končanem šolanju sem vse do odhoda k vojakom delal v železarni Štore pri Celju kot električar,« je pripovedoval Marjan. »Ko sem odslužil vojaščino, sem se zaposlil pri IBT iz Trbovelj in poslali so me v svojo delovno enoto v Siemens-Halske Berlin. Tukaj delam kot obratni električar in sem z delom in zaslužkom zadovoljen. »Marjan, ali mi lahko poveš, kdaj se nameravaš vrniti v domovino?« »Ne vem še. Res mi je tu lepo, vendar pa je doma najlepše.«

»Kako preživljaš proste dneve?«

»O, čas kar hitro mineva. Dvakrat na teden treniram karate, ki bi ga kasneje rad prenašal tudi na mlajše v domačem kraju. Rad bi dobil primeren prostor za treninge v tem športu.«

»Pa tudi berem veliko, vseč mi je »Rodna gruda« in knjige, ki so napisane po resničnih doživetjih,« je še dodal Marjan Vanovšek. »Seveda pa ne gre tudi brez moderne glasbe!«

Cilj mladega človeka v tujini je predvsem uspeti v svojem poklicu, spoznati tuje kraje in navade, potem pa se obogaten z izkušnjami vrniti v domovino. Torej Marjan, tudi v prihodnje mnogo sreče in uspeha na tujem!

Rok Leskovšek, Berlin

Triglavani pod Matterhornom

Mrzlo in deževno septembrsko jutro ni ravno vzbujalo veselja 36 članicam in članom Slovenskega planinskega društva Triglav, ko smo se 16. septembra zgodaj zjutraj zbrali, da se popeljemo za marsikoga v neznane kraje in si od blizu ogledamo tega lepota gora, Matterhorn. Res je, tudi jaz sem že ves teden pogledoval proti nebu, kjer so se čudno podile megle. Toda previselo je in upal sem, da bo sobota in nedelja vsaj taka, če že ne bo razgleda. Na predvečer nisem mogel zaspiti, skrbelo me je namreč, koliko udeležencev se bo zbralo. Avtobus je bil naročen in treba ga bo plačati, če potujemo ali ne. Po mučnem premetavanju po postelji sem kmalu zaslišal močno šumenje. Vedel sem, da dežuje. Jutro me je pozdravilo prav žalostno. Ni se hotelo zdaniti in nenehno je deževalo. Na hitro sem se odpravil, pograbil potovalko in pred hišo počakal avtobus, s katerim sem se odpeljal na zbirni prostor v Zürich. Tam so bili že skoraj vsi udeleženci, čeprav ne ravno veseli, vendar pa nasmejani. To mi je dalo novega poguma. Kmalu za tem je naš avtobus že peljal proti Luzernu.

Pot nas je vodila mimo Sarnen in Lungernsee prek Brunigpassa do Brienza, kjer smo nameravali zaviti na levo in si ogledati čudovito sotesko največje švicarske reke Aare (Aareschlucht) in naprej Grimselpass. Že prej pa mi je šofer avtobusa omenil, da je malo verjetno, da bomo danes vozili prek Grimselpassa. In res — na križišču smo zagledali napisno tablo: Grimselpass geschlossen — zaprt. Povedati sem moral, da moramo zaradi snega spremeniti smer poti. Potujemo naprej mimo Brienersee, Interlakna, Thunersee, ki si ga je vredno zaradi njegove lepote in čistosti vsekakor ogledati. Nato krajši postanek v mestu Thun in naprej v Spiez, kjer smo zavili na Kandersteg, Lotschbergunnel. Še vedno je deževalo in zaradi zamude smo komaj še ujeli vlak, s katerim smo avtobus prepekljali skoz predor na drugo stran skoraj pod 4000 metrov visokim Balnhornom.

Na tej strani predora smo kmalu opazili, da se jasni nebo in vsi razigrani smo potovali naprej v Brig, Visp, Stalden do Sant Niklausa. Od tod smo potovali z vlakom do Zermatta, ker avtobus tam ni dovoljen.

Zermatt nas je sprejel že v večernih urah. Hitro smo se namestili v hotelu, potem pa šli na sprehod po mestu. Prijetno je bilo tudi po večerji. Na programu je bila zabava z domačo glasbo. Veselili smo se do polnoči.

Jutro nas je pozdravilo kristalno čisto in videti Matterhorn v jutranji zarji je res nekaj lepega. Čeprav smo šli pozno spat, je bila vsa skupina že ob 7. uri pri zajtrku v pričakovanju, kaj nam bo prinesel današnji dan. Nato pa smer — Schwarzsee na 2600 m. Seveda z žičnico. Tam je bilo kakih 10 cm snega. Jaz sem seveda želel videti mojega prijatelja od čim bliže, zato sem jo mirnih korakov mahnil naprej in kmalu sem imel za seboj tudi štiri sopotnice. Hodili smo počasi in bili veseli, da imamo lepo vreme. Ker pa časa ni bilo ravno na pretek, smo morali kmalu misliti na povratek. Ustavili smo se na majhnem gričku, tik pod Matterhornom. Ivanka, Marija, Terezija, Marija in jaz. Zadovoljne nad prehojeno potjo in razgledom je sopotovalke zanimalo, kako visoko smo. Okoli 3000 metrov, sem rekel. Hura, torej višje od našega Triglava, so vzkliknile vse hkrati. Nato je sledil še prijateljski stisk rok in že smo jo mahnili proti črnemu jezeru, kjer nas je čakala naša ostala družba. Sledil je povratek v Zermatt. Naj povem mimogrede, da smo na povratku, čeprav so bili v gondoli tudi ljudje drugih narodnosti, vso pot prepevali. Res je lepo biti v gorah in peti slovenske pesmi. Po kosilu in zabavnem vložku, za katerega je poskrbel naš Franček, ki smo se mu do solz nasmejali, je sledil pozdrav s prijaznim lastnikom hotela in že smo krenili po

sončnih zermattske ulicah proti železniški postaji.

Nazaj nas je pot vodila po že znanih krajih, v vasi Gletscher pa smo zavili na Furkapass. Levo smo si ogledovali vijugasto cesto na Grimselpass, katerega zaradi snega nismo mogli obiskati. Na Furkapassu smo si ogledali predor in dvorano Rhonegletscherja — ledenika, izpod katerega izvira reka Rhone.

S tem je bil naš izlet pri kraju. Po spustu je bilo še malo strahu, ker je bil naš avtobus tako velik, da se ozkih ovinkov ni dalo zvoziti brez manevriranja. V Zürich smo se zdravi in dobre volje vrnili ob pol devetih zvečer.

Naše naslednje veselo potovanje bo 4. in 5. novembra v München, kjer si bomo ogledali, kje so bile 20. olimpijske igre. V nedeljo pa znano koncentracijsko taborišče Dachau.

August Teropšič

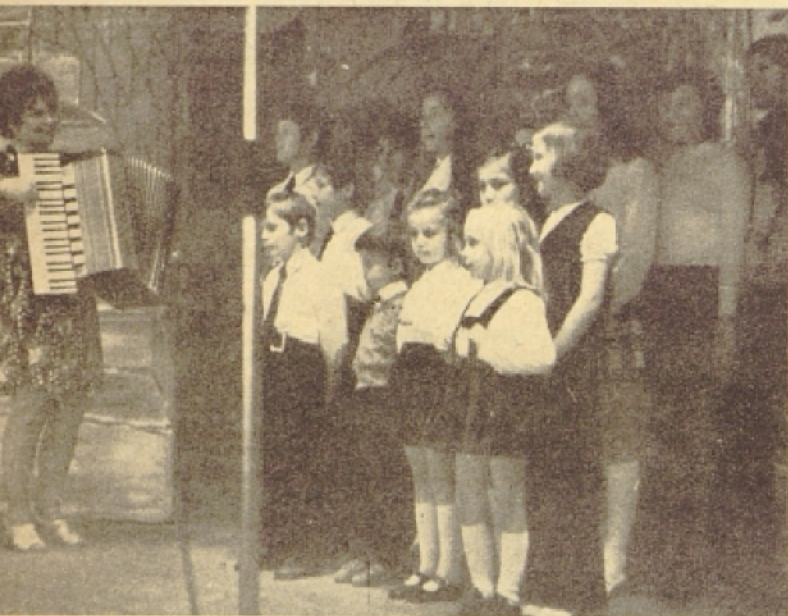
Pred nedavnim so v Zahodnem Berlinu odprli slovensko dvorano, slovesnosti ob tej priložnosti pa se je udeležilo veliko število naših ljudi, ki so zaposleni v tem mestu. Nastopil je tudi slovenski mešani pevski zbor pod vodstvom Franca Pukmeistra. Na sliki: govori berlinski rojak prof. dr. Stefan Steiner.

Srečanja v

Gostje se zbirajo...

Aumeški otroški zborček, ki ga vodi Marija Petkovšek

Slovenski pevski zbor »Jadran« iz Merlebach-Freyminga

Pred rudniško dvorano v Aumetzu je bilo v soboto, 30. septembra živahno že kmalu po drugi uri popoldne. Na parkirnem prostoru so se ustavljali avtomobili z različnimi francoskimi in drugimi registracijami, zbrala pa se je tudi cela vrsta avtobusov. V lepo pripravljene dvorane pa so se zbirali svečano oblečeni gostje — člani slovenskih društev iz Francije, Nizozemske in ZR Nemčije. Prihiti so na prvo srečanje slovenskih kulturno-umetniških društev, ki delujejo v zahodni Evropi. Domačini so srečanje označili kot mednarodno, kar pa je bilo prav le deloma, ker so gostje prišli iz več držav, na drugi strani pa je bilo to srečanje predvsem slovensko, saj so sodelovala samo slovenska društva. No, to pa ni pomembno, bolj pomembno je to, da je do srečanja sploh prišlo in da je v zadovoljstvo vseh v celoti uspelo.

Slovensko delavsko društvo v Aumetzu uradno deluje že od leta 1926, njegovi zametki pa so se začeli že nekaj let prej. Prvih, ustanovnih članov danes skoraj že ni več med živimi, v društvu pa je le še nekaj starih, predvojnih članov. Vodstvo društva so že pred nekaj leti v celoti prevzeli v svoje roke mlajši, naš drugi, v Franciji rojen rod, ki pa še vedno upošteva nasvete in cilje svojih staršev. Ko sem se z nekaterimi pogovarjal o njihovem delu, so mi takoj vsi zatrdili: »Vse to je zasluga naših mater in očetov, ki so se tukaj trudili, da so nas naučili slovensko.«

Vsako leto imajo v Aumetzu ustaljen program prireditev. Ob ne prav visokem številu članov uspevajo vzdrževati dva pevska zbora — moškega in otroškega. Tako je tudi prav: treba je vzgojiti rod, ki bo društvo vodil naprej. Vsi pa obžalujejo, da njihovi otroci — že tretji rod — govorijo slovensko vse manj. S slovenstvom jih veže le pesem.

Delavni slovenski društveniki v Aumetzu se zavedajo svojih organizacijskih sposobnosti, zato se niso veliko obotavljali, ko jim je ob neki priložnosti jugoslovanski generalni konzul v Strassbourgu Anton Lah predlagal, naj bi v njihovem mestu pripravili srečanje — neke vrste festival — slovenskih društev iz vse zahodne Evrope. Ponudila se je priložnost za tesnejšo povezavo in sodelovanje med temi društvi, za začetek plodnega sodelovanja, predvsem pa medsebojnega spoznavanja. Poslana so bila vabila, sklicali so tudi pripravljalni sestanki s predstavniki povabljenih društev in določen je bil dokončni datum: 30. september 1972.

Slovensko delavsko društvo je v Aumetzu sprejelo naslednja slovenska društva: Slovensko društvo »Jadran« iz Merlebach-Freyminga, Slovenski pevski zbor »Triglav« iz Merlebach-Freyminga, Društvo sv. Barbare iz Jeanne d'Arc, Slovenski pevski zbor in slovensko folklorno skupino »Zvon« iz Heerlena, Holandija, domačini in »Jadran« iz Merlebach-Freyminga so za nastop pripravili tudi otroška pevska zbora, društvo »Triglav« pa je pripeljalo s seboj tudi instrumentalni kvintet. Možnosti za pripravo pestrega programa je bilo torej dovolj.

Program je začel pevski zbor društva »Jadran«, ki je zapel francosko in jugoslovansko himno, nato pa sta srečanje pozdravila Martin Gorišek, predsednik Slovenskega delavskega društva Aumetz, in Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice. Prireditev je vodil Ernest Petkovšek.

Prvi so v programu nastopili otroci iz Aumetza, ki so ob vodstvu in spremljavi Marije Petkovškove zapeli tri slovenske narodne, domači fantje, zbor šteje zdaj petnajst ljudi, pa so zapeli eno slovensko in eno francosko pesem — »Ko bi vsi fantje sveta...« Moški zbor društva »Triglav« iz Merlebach-Freyminga pod vodstvom dolgoletnega dirigenta g. Diema, je občuteno zapel pesem »Rožmarin«. Holandsko-slovenski mešani pevski zbor »Zvon«, pod vodstvom dirigenta Josefa Willemsa je zapel venček slovenskih narodnih pesmi — posebej značilna »V Gorenjsko oziram se...« —, folklorna skupina v lepih slovenskih narodnih nošah pa je zaplesala nekaj naših ljudskih plesov. To je bila edina folklorna skupina na tem srečanju, zato je požela navdušen aplavz. Pevski zbor »Domači zvon« iz Stuttgarta v ZR Nemčiji, ki deluje v okviru SKUD »Triglav«, vodi pa ga mladi Milan Eder, je v Aumetzu nastopil kot oktet, ker se poti v Francijo niso mogli udeležiti vsi člani zbora, vendar pa se je kljub temu poznala moč mladih glasov in dirigentovo poznavanje slovenske glasbene zakladnice. Prisrčen je bil tudi nastop otroškega zbora »Jadran« iz Merlebach-Freyminga pod vodstvom dirigenta g. Rohra in rojaka Jožeta Čadeja, ki sta še posebej spodbudila publiko v dvorani, da so skupno z otroki zapeli lepo slovensko »Gor čez jezero...« Ubrano je zapel tudi »Jadranov« mešani pevski zbor. Zaključek popoldanske »revije« slovenskih izseljenskih pevskih zborov je šel marsikateremu gledalcu in poslušalcu najbolj do srca: združeni moški zbor vseh nastopajočih društev je pod slučajnim vodstvom znanega slovenskega dirigenta Marka Muniha zapel »Triglav, moj dom...« Sprva navidezno neubrani zbor, ki je nastopil brez kakršnekoli vaje, je ob koncu izzvenel v navdušujočem soglasju. Seveda je vidno prizadeto pomagala tudi vsa publika v dvorani...

Takoj po prireditvi je bil v veži rudniške dvorane kratek sestanek z vsemi predsedniki sodelujočih društev in vodji pevskih zborov. Očitno je bilo že, da je ta prireditev v celoti uspela, zato so sklenili, da mora postati to srečanje tradicionalno, prav pa bi bilo, da bi bilo organizirano

Aumetzu

vsako leto v drugi slovenski izseljenski naselbini. Tokrat so se okvirno dogovorili, naj bi se v prvi polovici prihodnjega leta srečali v Merlebach-Freymingu, kar so predstavniki vseh treh društev v tem okolišu z zadovoljstvom sprejeli. O pripravah za to srečanje bomo še pisali. Prva izkušnja je vsekakor za nami, zato bodo organizatorji v Merlebach-Freymingu morali vsekakor upoštevati tudi nasvete Aumečanov.

Kmalu po prireditvi sem se pogovarjal z nekaterimi predsedniki sodelujočih društev in voditelji zborov. Zanimalo me je, kako so oni dojemali uspeh tega srečanja v Aumetzu. Poglejmo si, kaj so rekli:

Johan Pribošek, Društvo sv. Barbare, Jeanne d'Arc: To je bila prva taka prireditev in zdaj vidimo, da bi morali s tem začeti že prej. Vsaj dvakrat na leto bi se morali zbrati. Vsi mi in še številni drugi bi radi prišli.

Jože Peternel, Slovensko delavsko društvo Aumetz: Zelo smo zadovoljni, da je to srečanje uspelo, saj smo vanj vložili veliko našega dela in organizacijskih sposobnosti. Strinjamo se, da bi bila taka srečanja vsako leto v drugem kraju.

Franci Pouh, društvo »Jadran«, Merlebach-Freyming: Dobro je in prav, da se srečamo. To nam bo veliko pomagalo pri našem delu na kulturnem področju, da bomo lažje obdržali slovensko kulturo v tujem okolju. Danes je bil položen temeljni kamen širokega sodelovanja slovenskih društev v zahodni Evropi. Vsi smo veseli, ko vidimo, da je naša slovenska kultura v teh državah še tako živa. Upam, da se bodo prihodnjega srečanja v Merlebach-Freymingu udeležila vsa ta in še druga društva.

Jože Čadej, društvo »Jadran«, Merlebach-Freyming: Veseli smo, da smo naš otroški zbor pripravili za nastop pred tako veliko ljudi. Veliko od njih ne moremo zahtevati, saj večina izmed njih ne zna govoriti slovensko, dovolj pa je za zdaj, da so pokazali zanimanje za slovenske pesmi. Tako smo poživili naše društveno delo, »Jadran« pa je z njimi dobil nove, perspektivne člane. Ta uspeh nam bo pomagal pri nadaljnjem delu. Zahvaliti se moram tudi vsem staršem, ki so pokazali veliko zanimanje in veselje do tega, da se njihovi otroci učijo slovenskih pesmi.

Milan Eder, pevski zbor »Domači zvon« SKUD »Triglav«, Stuttgart: Celoten naš zbor šteje 18 do 20 pevcev, žal pa smo jih uspeli za današnji nastop zbrati le osem. Z vajami je začel tudi že naš mešani pevski zbor, čeprav težko pridobimo dovolj deklet.

Tine Brojan, SKUD »Triglav«, Stuttgart: Iz Stuttgarta nas je skupaj prišlo 37 ljudi, ki so se vsi udeležili tega izleta s posebnim zanimanjem. To okolje je res drugačno od našega, saj so vsi ti ljudje že povsem asimilirani v novo družbo, medtem ko smo mi v tujini na začasnem delu. Skupno pa imamo to, da smo v tujini. Če hočemo obstajati, če hočemo, da v tujem okolju ohranjamo slovensko besedo, se moramo povezovati.

Franc Jančič in Franc Drenovec, Slovensko pevsko društvo »Zvon«, Heerlen, Holandija: Ob tem srečanju smo ponovno začutili, da nismo sami. Vsi delamo po svoje, pa vendar imamo veliko skupnega. Veliko smo se naučili tudi na tem srečanju.

Andrej Pišlar, Slovensko delavsko društvo Aumetz: Srečni smo, da je prišlo do tega srečanja v Aumetzu in da je tako lepo uspelo. Nekatere pesmi, ki smo jih slišali tukaj, nismo slišali še nikoli. To doživetje nam je še posebno ljubo. Vsak zbor poje drugače, tudi iz tega se lahko nekaj naučimo. Mislim, da bo to srečanje in načrti za prihodnja podobna srečanja pomagalo, da bodo tudi naši pevci z veliko večjim veseljem prihajali na pevske vaje.

Tako je torej v pesmi in besedi izzvenelo prvo »mednarodno« slovensko srečanje v Aumetzu. Prizadevnim domačinom gre za organizacijo vse priznanje, pred nami pa so nekatere obljube, ki jih bo treba uresničiti. Tu ne mislim le na organizatorje prihodnjega podobnega srečanja, temveč tudi na vse prizadete in odgovorne v Sloveniji, ki bi morali vsem tem ljudem, društvenikom in pevcem še veliko več pomagati. Naša posebna pomoč bi morala biti namenjena članom otroških zborov, ki potrebujejo še največ pevske in tudi jezikovne vzgoje. Ena izmed oblik te pomoči bi bile tudi poletne počitnice teh otrok nekje v Sloveniji, njihovo seznanjanje s slovenskimi pesmimi in tudi z drugimi madimi slovenskimi pevci. Z dobro voljo, to vemo, se da storiti marsikaj.

Jože Prešeren

Vodje skupin, ki so sodelovale v Aumetzu

Pevski zbor »Triglav« iz Merlebach-Freyminga

Skupina rojakov iz Creutzwalda po koncertu v Aumetzu

ZR Nemčija vrača prispevke za konjunkturni dodatek

V času od 1. avgusta 1970 do 30. junija 1971 je nemška vlada zaradi začasne omejitve splošne porabe v obdobju naraščanja gospodarske konjunktore v državi uvedla obvezni prispevek v obliki t.i. »konjunkturnega dodatka«, ki so ga morali plačevati vsi tisti delavci, ki so imeli predpisan davek na zaslužek prek 100 DM na mesec. Tako so morali plačevati ta konjunkturni dodatek npr. samski delavci, ki so zaslužili prek 812 mark na mesec, poročeni delavci brez otrok, ki so zaslužili prek 995 mark na mesec, poročeni delavci z 2 otrokoma, ki so zaslužili več kot 1.200 mark na mesec itd.

Ko je nemški vladi uspelo omejiti pretirano splošno porabo, se je odločila, da vrne vplačani konjunkturni dodatek vsem tistim, ki so ta dodatek vplačali v obdobju od 1. avgusta 1970 do 30. junija 1971. Glede načina, kako je potrebno uveljaviti vrnitev tega dodatka, je važno, kje je jugoslovanski delavec bival na dan 15. junija 1972. Če je bil jugoslovanski delavec na ta dan še zaposlen pri nemškem delodajalcu, mu bo vrnil vplačani konjunkturni dodatek neposredno nemški delodajalec in obračunal vrnjeni denar s pristojnim nemškim finančnim uradom. Ta način vrnitve konjunkturnega dodatka velja tudi v primeru, če je jugoslovanski delavec v navedenem obdobju od 1. avgusta 1970 do 15. junija 1972 menjal delodajalca v Zvezni republiki Nemčiji. V tem primeru bo prav tako izplačal jugoslovanskemu delodajalcu ves vplačani prispevek *zadnji delodajalec*, poračunal pa bo ta denar s prejšnjimi delodajalci. Precej jugoslovanskih delavcev pa je do 15. junija 1972 že zapustilo delo v Zvezni republiki Nemčiji in se vrnilo domov. Ker torej na kritični dan 15. junija 1972 niso bili več zaposleni v Zvezni republiki Nemčiji, jim vplačanega prispevka v obliki konjunkturnega dodatka ne bo vrnil zadnji delodajalec, temveč *nemški finančni urad* (Finanzamt), pristojen za zadnjega delodajalca, pri katerem je delal jugoslovanski delavec v Zvezni republiki Nemčiji. Jugoslovanski delavec bo moral v tem primeru dokazati, da je bil v omenjenem obdobju na delu v Zvezni republiki Nemčiji in da je plačeval prispevek v obliki konjunkturnega dodatka. Nemški finančni urad bo poslal nato delavcu poseben obrazec, ki ga bo delavec izpolnil in poslal nazaj finančnemu uradu. Če delavec nima potrditve o plačanem konjunkturnem dodatku, mora poslati nemškemu finančnemu uradu vsaj potrdilo o svojem zaslužku v Zvezni republiki Nemčiji v omenjenem obdobju. Če nima niti teh potrdil, bo moral točno navesti vse nemške delodajalce, pri katerih je delal v

obdobju od 1. avgusta 1970 do 30. junija 1971, nakar bo finančni urad sam ugotovil, koliko je jugoslovanski delavec vplačal v času svoje zaposlitve v ZR Nemčiji na račun konjunkturnega dodatka. Seveda se bo v tem primeru postopek precej zavlekel.

Rok za vlaganje zahtevkov za vrnitev konjunkturnega dodatka je sicer odprt do konca leta 1973, vendar naj opozorimo naše delavce, ki so v omenjenem obdobju delali v ZR Nemčiji in plačevali ta prispevek, naj čimprej vložijo zahtevo, bodisi pri zadnjem delodajalcu, bodisi pri pristojnem nemškem finančnem uradu, da ne bi ostale tudi v teh primerih v nemških blagajnah znatne vsote mark, ki bi po vsej pravici pripadale jugoslovanskim delavcem.

S.

Meddržavni pogovori o naših delavcih v Belgiji

Z mesecem junijem 1970 je bila izdatno izboljšana obstoječa konvencija o socialni varnosti med Jugoslavijo in Belgijo. S temi izboljšavami so pridobili jugoslovanski delavci pravico do zdravstvenega varstva za svoje družine, ki žive v Jugoslaviji, pravico do otroških dodatkov za otroke, ki ostanejo v Jugoslaviji, kakor tudi do povrnitve stroškov zdravljenja, če zbolijo med dopustom ali sicer med začasnim bivanjem v svoji domovini.

Kljub tem izboljšavam je ostalo nekaj nerešenih vprašanj v odnosih med jugoslovanskimi in belgijskimi zavarovanjem. V prvi vrsti naj omenimo vprašanje otroških dodatkov za otroke, ki bivajo v Jugoslaviji, v nižjih zneskih, kot za otroke, ki bivajo v Belgiji. Očitno je ta ureditev pod vplivom sporazumov s Francijo. Belgijska stran jugoslovanske zahteve po izenačitvi otroških dodatkov sicer ni odklonila, pač pa je obljubila, da bo odstopila zadevo v preučitev pristojnim belgijskim državnim organom.

Na pogovorih konec junija t.l. v Bruslju so bila načeta tudi vprašanja stroškov zdravstvenega varstva, ki gre v breme belgijskega zavarovanja tudi takrat, kadar uživajo to varstvo v Jugoslaviji družinski člani jugoslovanskega delavca, ki ostanejo v domovini. Belgijska stran je obljubila, da bo čimprej poravnala stroške, ki jih je imela jugoslovanska stran z zdravstvenim varstvom teh družinskih članov, ni pa pristala na to, da bi vsako leto dajala jugoslovanskemu zavarovanju akontacijo na te stroške, kakor je to na primer, urejeno v konvencijah Jugoslavije z Zvezno republiko Nemčijo in Avstrijo. Prav tako je belgijska stran zavrnila jugoslovansko zahtevo po participaciji pri stroških, ki jih ima jugoslovanska stran v zvezi z zagotavljanjem zdravstvenega varstva družinskim članom, ki živijo v Jugoslaviji, in so belgijski zavarovanci.

Belgijska stran tudi zmanjšuje nadomestilo za zdravstveno varstvo teh družinskih članov za 25% — prav tako po francoskem vzorcu — in pri tem na pogajanjih ni navedla pravega razloga za to odbijanje, ki gre na škodo jugoslovanskega zavarovanja. V tej smeri bodo potrebna nadaljnja prizadevanja jugoslovanske strani, da bi se ta vprašanja uredila v duhu pravičnosti in

modernih načel, ki jih vsebujejo konvencije o socialni varnosti.

Nekatera vprašanja so bila ugodno rešena za jugoslovanske delavce, ki delajo ali so delali v Belgiji. Tako lahko uživajo jugoslovanski državljani-belgijski upokojenci, ki živijo v Jugoslaviji, zdravstveno varstvo v breme belgijskega bolniškega zavarovanja proti malenkostnemu doplačilu. Prav sedaj je v teku obveščanje teh upokojencev — ki jih v Jugoslaviji ni malo — da se lahko poslužijo te ugodnosti.

Belgijska stran je tudi obvestila jugoslovansko stran, da je sedaj odpadla omejitev transferiranja dajatev za nesrečo na delu in poklicno bolezen, ki so jih jugoslovanski delavci pridobili iz belgijskega zavarovanja, v Jugoslavijo, niti ni potrebno dokazovanje socialne ogroženosti za takšno transferiranje, ki je bilo potrebno po dosedanji belgijski praksi. Pač pa morajo v Jugoslaviji živeči uživalci belgijskih samostojnih pokojnin sami zahtevati, da se jim povečajo te rente spričo novih belgijskih predpisov, ki uvajajo večje dajatve za silikozo. Jugoslovanska stran ni uspela z zahtevo, da bi se te dajatve uradno povečale, temveč bo potrebno informirati vse zainteresirane v Jugoslaviji živeče uživalce belgijskih samostojnih invalidskih pokojnin, da morajo vložiti zahteve za povečanje teh dajatev. V ta namen je belgijska stran obljubila, da bo pristojnim jugoslovanskim organom — to pa so sedaj direktije republiških in pokrajinskih skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja — poslala kompletne seznane teh upravičencev, da bo možno obveščanje o njihovih novih oziroma povečanih pravicah iz belgijskega zavarovanja.

LS.

Socialna varnost jugoslovanskih delavcev v Franciji

Odnosi med Jugoslavijo in Francijo na področju socialne varnosti, ki naj jo uživajo jugoslovanski delavci na delu v Franciji, še vedno niso najbolj urejeni, kljub obstoječim sporazumom o socialni varnosti med obema državama. Konvencija o socialni varnosti, ki velja med Jugoslavijo in Francijo že od leta 1950 in je torej najstarejša poveljna konvencija o socialni varnosti, kar jih je sklenila nova Jugoslavija (vseh je sedaj že štirinajst), je kljub nekaterim dopolnitvam v letu 1967 obdržala še vedno nekatere dolžbe, ki niso v skladu z drugimi, modernimi konvencijami o socialni varnosti. O teh vprašanjih so se v začetku julija tega leta pogovarjali jugoslovanski in francoski zastopniki na pogajanjih v Parizu, vendar niso mogli odstraniti glavnih vzrokov dosedanjih nesoglasij med obema državama na tem področju.

Oglejmo si na kratko, v čem smatra jugoslovanska stran, da odnosi na tem področju niso najbolj urejeni.

Predvsem je tu vprašanje otroških dodatkov, ki naj bi jih prejemali jugoslovanski delavci, zaposleni v Franciji, za tiste svoje otroke, ki živijo v Jugoslaviji (teh je velika večina). Francoska stran že leta in leta dosledno vztraja na stališču, da morajo biti ti dodatki nižji od tistih, ki jih plačuje Francija za otroke, ki živijo v Franciji. Francoska stran utemeljuje svoje stališče z demografskimi razlogi, češ da je sistem francoskih otroških dodatkov usmerjen v pospeševanje

rojstev in s tem povečanjem francoskega prebivalstva, kar pa ni primer takrat, kadar živijo otroci, za katere naj se plačuje dodatek, zunaj Francije. Zato je Francija na vseh dosedanjih pogajanjih — pa tudi na omenjenih zadnjih pogovorih v Parizu — predlagala posebno lestvico za otroške dodatke tistim otrokom jugoslovanskih delavcev, ki so ostali v Jugoslaviji: ta lestvica je seveda nižja od tiste, ki velja za otroke v Franciji, dasiravno je nekoliko višja od otroških dodatkov v Jugoslaviji. Tako je morala jugoslovanska stran tudi na letošnjih pogovorih sprejeti naslednjo lestvico otroških dodatkov za otroke, ki živijo v Jugoslaviji:

za dva otroke	81 frankov
za tri otroke	132 frankov
za štiri otroke	176 frankov

in za vsakega nadaljnjega otroka po 36 frankov na mesec. Pri tem naj omenimo, da po francoskih predpisih za enega samega otroka sploh ni predviden otroški dodatek, kar kaže na demografski poudarek v tem sistemu.

Na omenjenih pogovorih je bilo na dnevnem redu tudi vprašanje zdravstvenega varstva družinskih članov jugoslovanskega delavca, ki živijo v Franciji skupaj z delavcem, in sicer v času, ko gredo z njim skupaj na dopust v domovino. Jugoslovanska stran je zahtevala, da gredo stroški morebitnega zdravljenja družinskih članov v takšnih primerih v breme francoskega bolniškega zavarovanja, saj so ti družinski člani zavarovani v francoskem zavarovanju. Tudi tu je francoska stran odločila rešitev tega vprašanja, češ da se mora posvetovati s pristojnimi organi.

Tudi tretje vprašanje, ki ga je sprožila jugoslovanska delegacija, to je vprašanje zdravstvenega varstva Jugoslovancev-franco-

skih upokojujencev, ki živijo v Jugoslaviji, ni bilo rešeno. Po sedanjih določbah konvencije v besedilu iz leta 1967 mora namreč jugoslovansko zdravstveno zavarovanje nositi stroške zdravstvenega varstva tako za te upokojujence, kakor tudi za družinske člane, čeravno prejema ti upokojujenci pokojnino (rento) izključno iz francoskega zavarovanja. Proti vsem načelom mednarodnega urejanja socialne varnosti je namreč to, da mora v takšnih primerih nositi stroške zdravstvenega varstva tista stran, kjer upokojujenci z družinami žive, in ne tista stran, ki plačuje rento. Vendar francoska stran ni pristala na spremembo sporazuma v tem smislu, kakor jo je predlagala jugoslovanska stran, in bodo torej jugoslovanski zavarovanci še naprej morali nositi breme stroškov, ki bi morali pravzaprav bremeniti francosko zavarovanje.

Pač pa je bil dosežen ugoden sporazum glede podaljšanja statusa družinskih članov jugoslovanskih delavcev kot francoskih zavarovancev prek sedaj predvidenih šestih let. S 1. februarjem 1973 bi namreč pretekel rok šestih let, do katerega naj bi veljale določbe obstoječe konvencije o socialni varnosti za družinske člane, ki živijo v Jugoslaviji. Ta rok je bil postavljen v očitni nameri, da se družine jugoslovanskih delavcev združijo v Franciji. Ker do tega v glavnem pri jugoslovanskih delavcih ne prihaja, temveč ostanejo družine v največjem številu v Jugoslaviji, je predlagala jugoslovanska stran, da se omenjeni rok šestih let erta. Francoska stran je na to pristala in bo v kratkem obstoječa konvencija v tem smislu spremenjena.

Kljub omenjeni izboljšavi pa so še naprej odprta zgoraj navedena vprašanja in bo morala jugoslovanska stran še naprej vlagati napore za njih rešitev.

dr. Lev Svetek

cev, šolanje njihovih otrok, organizacijo prostega časa delavcev, pomoč pri združitvi z družino in pri reševanju raznih drugih vprašanj.

Že beograjska konferenca predstavnikov sindikalnih organizacij držav emigracije in imigracije delovne sile je opozorila, da se razvoj v povojnih migracijskih procesih vedno bolj zapleta in sprevača v svoje nasprotje. Haaška konferenca evropskih ministrov za delo je poleg soglasja o potrebi po nujnih ukrepih proti nezdravim pojavom pri zaposlovanju in izkoriščanju tujih delavcev hkrati dokaz, kako razvitim državam, ki zaposlujejo tuje delavce, kontrola nad lastnim počtetjem vedno bolj uhaja iz rok in da vlade zahodnoevropskih držav kljub racionalni usmerjenosti in preračunljivosti v zaposlovanju tujih delavcev vedno pogostej prihajajo v položaj, ko se ponosne in zbežane obenem zgroze pred socialnimi in političnimi problemi tujih delavcev, ki se pogosto celo tragično predstavljajo proti njim samim z nasledki, ki niso bili pričakovani.

Cilji so bili jasni, toda ko so jih države dosegle, so bili načrtovalci presenečeni in so ostrmeli nad posledicami, ker jih niso načrtovali, niti predvideli. To spoznanje pa ne pomeni malodušja in dvomov o možnosti rešitve nakopičenih problemov, ampak kvečjemu opozorilo, da ga morajo hitro in učinkovito izkoristiti. Načelno soglasje o glavnih problemih na konferenci v Haagu prihaja zato še v pravem času, da je treba rešiti vozle problemov in težavnega položaja tujih delavcev.

Iz »Večera«

V prihodnje: bolje za tuje delavce

Konferenca evropskih ministrov za delo, ki je bila nedavno v Haagu, je potekala v znamenju obširnih razprav o migracijskih problemih, s katerimi se srečujejo zahodnoevropske države, ki zaposlujejo tujo delovno silo. Konferenca, ki je trajala teden dni, se je končala s splošno razpravo o sprejetih tezah za delo v prihodnosti. Sprejela je tudi sklep, da je treba ustanoviti poseben migracijski komite, ki bo zbiral podatke o migracijskih gibanjih in skrbno preučeval politični, gospodarski, socialni in kulturni položaj tujih delavcev v zahodnoevropskih deželah. Na predlog avstrijskega predstavnika bi komite imel sedež na Dunaju.

V zahodni Evropi živi in dela kakih 13 milijonov ljudi iz najrazličnejših evropskih, afriških in azijskih držav. Problemi političnega, gospodarskega, socialnega in kulturnega položaja tujih delavcev, ki so se začasno zaposlili v državah zahodne Evrope, so tolikšni, da so že prerasli pristojnosti posameznih držav in dobili med-

narodne razsežnosti. Skupnih akcij za rešitev nekaterih osnovnih problemov tujih delavcev doslej ni bilo niti v okviru EGS in OECD niti v okviru mednarodne organizacije dela ali UNESCO. Zdaj kaže, da se bo ta problem končno le premaknil z mrtve točke. Evropski ministri za delo so se na nedavni prvi konferenci v Haagu sporazumeli, da je neobhodno v prihodnje skrb za reševanje problemov tujih delavcev prenesti z nacionalne ravni na mednarodno ustanovo. Posamezni udeleženci konference so poudarili, da je treba ustanoviti mednarodni komite za migracijska vprašanja, ki naj bi deloval v okviru OZN. Naloga komiteja bi bila zbirati podatke o migracijskih gibanjih, preučevati probleme tujih delavcev in v različnih oblikah spodbujati in organizirati tudi konkretno pomoč zanje. Le-ta naj bi zajela organizacijo in uresničitev določenih akcij na delopravnem, socialno zdravstvenem in stanovanjskem področju, strokovno usposabljanje tujih delav-

V spomin

V Baunatalu pri Kasselu v ZR Nemčiji je 22. avgusta v 51. letu starosti umrla Ulrika Holtkamp, rojena Čehak iz Ljubljane. V ZR Nemčiji je z možem Jožetom živela vsa povojna leta. Vsi njeni prijatelji in znanci jo bomo ohranili v trajnem spominu. Njenemu možu izrekamo iskreno sožalje.

Jože Bach
Baunatal, ZR Nemčija

Jugoslovanski konzulati v Evropi

NEMČIJA

Botschaft der SFR Jugoslawien
Schlosstrasse 1
BAD GODESBERG

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Lindemannstrasse
DÜSSELDORF

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Taubenstrasse 4
STUTTGART

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Böhmerwaldplatz 2
MÜNCHEN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Harvestehuderweg 101
13 HAMBURG

Die Militärmission der SFR Jugoslawien
Tauberstrasse 16
1 BERLIN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Melemstr. 18
6 FRANKFURT/MAIN

Vizekonsulat der SFR Jugoslawien
Baslerstr. 6
78 FREIBURG im Breisgau

Naslovi novih konzulatov SFRJ v ZRN

Konsulat der SFR Jugoslawien
85 NÜRNBERG
Gostenhoffer Hauptstrasse 21
Tel.: 263221
Konzul: Zdenko TRIŠLER

Konsulat der SFR Jugoslawien
3 HANNOVER
Flüggestrasse 21
Tel.:
Konzul: Miša RADOJEVIĆ

Konsulat der SFR Jugoslawien
46 DORTMUND-HORDE
Seydlitzstrasse 38
Tel.: 41641
Konzul: Vlado MIHELIČ

Konsulat der SFR Jugoslawien
798 RAVENSBURG
Hotel Sennerbad (začasen naslov)
Tel.: 23536
Konzul.: Petar MENKOVSKI

Konsulat der SFR Jugoslawien
68 MANNHEIM
Tel.: 16012
Konzul: Ivan ZBAŠNIK

ŠVICA

Botschaft der SFR Jugoslawien
Kalchegweg 38
BERN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Eidmattstrasse 33
ZÜRICH

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Chemin Thury 5
GENEVE 5

ŠVEDSKA

Ambassade de la RSF de Yougoslavie
Strandvaegen 7-B 114 56
STOCKHOLM

Jugoslaviska konsulatet
Odinsgatan 20 A
411 03 GOETEBORG

Yugoslav vicekonsulate
Stora Nygatan 60 3tr
211 37 MALMÖ

AVSTRIJA

Botschaft der SFR Jugoslawien
Rennweg 3
WIEN III

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Radetzkystrasse 26
KLAGENFURT-CELOVEC

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Hilmteichstrasse 10
GRAZ

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Fürstenallee 43
5020 SALZBURG

Jugosl. konzularna agencija
Schlossgraben
6800 FELDKIRCH

Jugosl. konzularna agencija
Wachreinerergasse 4
4020 LINZ

FRANCIJA

Ambassade de la SFR Yougoslavie
54, Rue de la Faisanderie
PARIS XVIIe

Consulat de la RSF Yougoslavie
5, Cours Franklin Roosevelt
69 — LYON 6

Consulat general de la RSF de Yougoslavie
Rue de Commandant Rolland
MARSEILLE (8e) 94

Consulat de la RSF de Yougoslavie
Boulevard Gambetta
STRASBOURG 15

BELGIJA

Ambassade de la RSF Yougoslavie
Avenue Emile de mot 11
BRUXELLES 1050

NIZOZEMSKA

The Embassy of the SFR of Yugoslavia
Groot Hertoginnelaan 30
THE HAGUE

DANSKA

Ambassade de la RSF de Yougoslavie
Svanevaenget 36
KØBENHAVEN

ITALIJA

Ambasciata della RSF Jugoslavia
Via dei Monti Parioli 20
ROMA

Generalni konzulat SFR Jugoslavije
Strada del Friuli 54
TRST

Generalni konzulat SFR Jugoslavije
Via Matilde Serao 54
MILANO

NORVEŠKA

Embassy of the SFR of Yugoslavia
Drammensveien 105
OSLO

VELIKA BRITANIJA

Embassy of the SFR of Yugoslavia
25, Kensington Gore
LONDON, S. W. 7
Konzularni oddelek
19 Upper Phillimore Gardens
LONDON, W. 8

ELAN

Tovarna športnega orodja

64275 Begunje/Gor. Jugoslavija

Tel. 064/75 010, Telegram: Elan Begunje

Telex: YU ELAN 34518

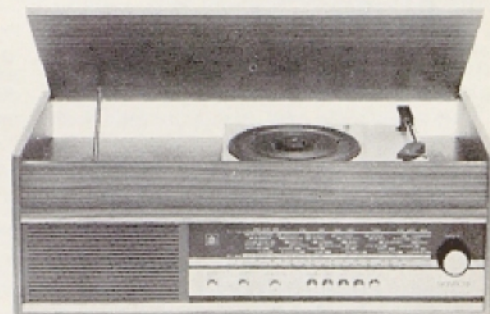
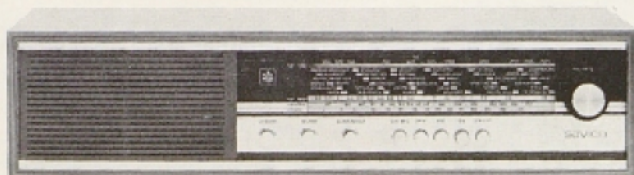
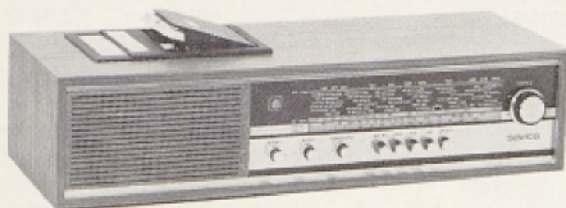
ELAN

SMUČI,
POJEM KVALITETE IN
ŠPORTNE REKREACIJE
V SVETU

Iskra

Radijski sprejemniki za vas!

- Najsodobnejša tehnika
- Kvaliteten sprejem na UKV, KV in SV področju
- Moderna oblika

SAVICA CR SN 112 ima vgrajen električni gramofon za predvajanje vseh normalnih in mikro gramofonskih plošč vseh hitrosti in dimenzij.

SAVICA MG ima vgrajen kasetni magnetofon MG 125 S, ki omogoča direktno snemanje radijskega programa, lahko pa ga uporabljamo tudi za samostojno snemanje ali reprodukcijo magnetofonskih kaset.

SAVICA SN 111 — odlikuje ga kvalitetna reprodukcija in ima tri valovna področja (SV, KV, UKV).

Danes že narodopisna posebnost: zidanice v Lendavskih goricah. Foto: Jože Ftičar

Nekaj o slovenskih praznih verah

Kaj pa to pomeni?

Sami veste, da razna znamenja baje »napovedujejo prihodnost«. Pes, na primer sluti smrt — tako pravijo. Če zavija in tuli okoli hiše, bo kmalu mrlič v njej. Posebno pes, ki ima bele lise nad očmi, »vidi smrt«. Nesreča preti, če komu zajec preteče pot. Najbolje je, da se obrneš in vrneš domov... Kaj šele mačka! Mačka, pravijo, je hudičeva žival. Sedem vragov ji tiči v repu. Če ji vržeš košček kruha, se zato vselej strese, preden ga pogoltne. Zakaj? Ker je v vsaki luknjici Sveti Duh in ga mora spraviti iz njega. Koliko je še ljudi, ki verujejo, da jih čaka nesreča, če jim mačka preteče pot. Sam sem ponovno videl avtomobiliste, ki so ob pogledu na mačka, ko je švignil čez cesto, obrnili avto in zavili na stransko pot. Miš je že starim Grkom pomenila nesrečo in smrt. Če se jih prikaže nenavadno veliko, pravijo na Slovenskem, da napovedujejo »hudo leto in kugo«. Če krt rije izpod hiše ali od hiše stran, bo v hiši v kratkem mrlič. Podobne lastnosti pripisujejo nekaterim pticam. Smrt prihaja k tisti hiši, ki se ji ponoči približa sova. Če se sova oglašja kje blizu vasi, bo v vasi zagotovo kdo umrl. Podobno obsojajo tudi čuka in srako. Če séde sraka na hišo, bo čez teden dni mrlič v njej, čeprav so vsi domači zdravi. Ponekod tudi vranje krakanje ne pomeni nič dobrega.

Kdo ne pozna vraže o kukavici? Ko jo spomladi prvič zaslišiš, pravijo, moraš imeti nekaj denarja pri sebi — potem ti ga vse leto ne bo manjkalo. Drugod spet tisti, ki spomladi prvič zasliši kukavico, šteje, kolikokrat bo zakukala. Toliko let življenja mu je namreč še usojenih. Tudi naša ljudska pesem poje o tem. Toda dekle kukavici ne verjame — mlada kri ne misli na smrt:

Kaj te bom poslušala,
za norca me imaš!

Gorje na kmetih kuri, ki začne peti po petelinje. Naj je še tako dobra nesnica, kar brž jo zakoljejo. Kura, ki začne peti po petelinje, prinaša namreč hudo nesrečo, celó smrt, najrajši gospodarjevo smrt. Pravijo, da taka kura »gospodarja izpoje«. Ponekod ločijo napovedi po barvi kokoši: če bela kokoš s petjem posnema petelina, bo smrt v hiši; če pa poje črna kokoš, bo kaka druga nesreča; če kikerika rjava kokoš, grozi hiši požar. Blagor hiši, kjer gnezdi jo lastovke. Če pa hišo zapuščajo, odnašajo srečo iz nje, napovedujejo nesrečo. In druge živali? Če mravlje, ščurki ali druga golazen beže od hiše, pomeni, da bo hiša pogorela ali pa jo bo sicer zadelo kaj hudega. In čebele — če na sveti večer opolnoči v panju šumijo, naznanjajo dobro letino. Če pa so tiho, bo letina slaba.

Prihodnost napovedujejo tudi druge stvari. Najprej prijazna, skromna deteljica. Kdor najde štiriperesno deteljico — to je sicer splošno znano —, se mu obeta sreča. Toda paziti mora: ne sme je s prsti utrgati, ampak ji mora stebelce z zobmi pregrizniti. (»Srečna usta, ki jo odgriznejo, nesrečna roka, ki jo odtrga.«)

Najbrž ste že slišali, da je pričakovati obisk v hiši, če padejo komu nož, vilice ali škarje iz rok in se zapičijo v tla. In če pri mizi prevrnete kozarec vina, bo krst pri ženski, proti kateri se je vino izlilo.

Tudi srbenje ni kar tako. Če vas srbi nos, boste jezni. Če vas srbi oko, boste jokali. Če vas srbi leva dlan, boste dobili denar, če desna, ga boste izdali. Včasih vam zvoní v ušesu. Če zvoní v levem, boste slišali nekaj neprijetnega, če v levem, bodo novice dobre. In ko zjutraj vstajate, pazite, kako vstajate. Če vstanete z levo nogo, se nadejajte nesreče. Nič dobrega tudi ne pričakujte, če si obujete naprej levo nogo. Ali ste tudi vi med tistimi, ki se branijo sesti za mizo, če je gostov trinajst? Zakaj? Zato, ker pravijo, da bo eden izmed take trinajsterice kmalu umrl. In če se razširijo novice, da je nekdo umrl, pa se izkaže, da je živ in zdrav, bo še dolgo živel.

Odkod te prazne vere, ki se sto- in tisočletja dedujejo od staršev na otroke?

Razlaga ni tako preprosta. Moral bi vas dolgočasiti z izsledki iz narodoslovja (etnologije) in veroslovja. Naj povem, na primer, da tiči za verami o živalih zagonetna povezanost prvotnega človeka z živaljo. Žival naj bi bila skrivnostni prednik rodu, od tod njena skrivnostna moč. To imenujemo totemizem. Verstva te vrste so še danes živa med nekaterimi prvobitnimi ljudstvi. Vero v posebno moč nekaterih živali nosimo kot dediščino tisočletij še zmerom s seboj! Čeprav smo večino že zasukali na šaljivo plat, se nekatere vendarle še trdoživo držijo. Tudi vera v posebne lastnosti nekaterih drugih stvari — rastlin ali predmetov —, vera v zvezo nekaterih dogodkov s prihodnostjo, vse to zakorenini v verstvih in nazorih, ki so jih dandanašnji civilizirani narodi na zunaj že zdavnaj opustili. Pravim: na zunaj. Še tako »civiliziran« človek atomske dobe vendarle ne more zatreti strahu pred nekaterimi pojavi ali »prestopki« — pred pojavi, ki so čisto nedolžni, in pred prestopki, ki sploh niso prestopki. Takšen je, postavim, strah pred pasjim tuljenjem, pred mačko, ki smukne čez cesto, pred sovjam skovikanjem, pred kuro ki poje po petelinje... Marsikdo tudi še danes neho te brž potiplje denarnico, ko prvič zasliši kukavico, in se potihem razveseli, kadar ga srbi leva dlan. V hotelih se izogibljejo sob s št. 13, ker večina gostov še dandanes noče bivati v taki sobi. In avtomobile z naslikano deteljico ali pritrjeno podkvijo srečuješ na vsakem koraku.

Res se kdaj naključje poigrá, da kakšna prazna vera zares »drži«. Toda to so izjeme, ki pa trdoživost izročila, žal, samo krepijo.

Dr. Niko Kuret

Jubilej ljubljanske opere

Konec septembra letos je preteklo osem desetletij, odkar je začela svoje kulturno poslanstvo ljubljanska operna hiša, tedaj še deželno gledališče, ki so ga skupaj uporabljali za slovenske in nemške predstave. Deželni odbor kranjski je ugodil zahtevi »Slovenskega dramatičnega društva«, da bodo v novem deželnem gledališču imeli dva dni v tednu slovenske predstave. Dogovorili so se tako, da bo prvi teden v mesecu slovenska predstava ob sredah in sobotah, drugi teden pa ob četrtnih in nedeljah in tako izmenoma. V sezoni so smeli igrati slovenske igre tudi na tri praznične dneve.

Tudi otvoritvena predstava — 29. septembra 1892 — je bila slovenska. To je bil pomemben dan za vse kulturne in narodno zavedne Slovence, ki so do zadnjega kottička napolnili gledališče. Kronist pravi, da jih je bilo blizu osemsto. Med številnimi odličniki sta bila tudi deželni predsednik baron Andrej Winkler in deželni glavar Oto Detela.

Za začetek je vojaški orkester zaigral overturo iz Glinkove opere »Ruslan in Ljudmila«, zatem pa je veliki slovenski igralec iz pionirskih časov Ignacij Borštnik, katerega doprsni kip stoji pred ljubljansko Opero, recitiral Funtkovo prigodniško pesem. Sledila je alegorija, ki je predstavljala pomen večera, tej pa igra. Prva slovenska predstava je bila tragedija Josipa Jurčiča »Veronika Deseniška«, ki jo je za oder pripravil in režiral Ignacij Borštnik.

Člani Dramatičnega društva so bili zelo ponosni na svoje novo deželno gledališče, ki sta ga v italijanskem renesančnem slogu zgradila češka stavbenika, deželni inženir Hresky in arhitekt Hruby, z denarnimi prispevki ljubljanske mestne občine in kranjske hranilnice. Gledališče je bilo za takratne čase zelo elegantno opremljeno. Graditelji, ki so se bali previsokih stroškov, pa niso sprejeli predloga takratnega poslanca Ivana Hribarja, da bi bila električna razsvetljava. Zadovoljili so se s cenejšo plinsko razsvetljavo.

Novo deželno gledališče je bilo naslednik deželnega stanovskega gledališča, ki je stalo na nekdanjem Kongresnem trgu, tam, kjer je danes Slovenska filharmonija. To gledališče je l. 1887 pogorelo. Že tri leta kasneje je kranjski deželni glavar dr. Poklukar položil temeljni kamen za novo gledališče. Z njim so Slovenci dobili svojo gledališko hišo komaj dvajset let kasneje kakor Dunajčani, ki letos praznujejo stoletnico svoje državne Opere in ki je bila takrat med prvimi opernimi hišami na svetu.

Narodno zavedne Slovence je bolelo le to, da so bile pod isto streho slovenske in nemške predstave. To je povzročalo nenehna nesoglasja in trenja, ki so trajala vse dotlej, dokler niso v poslopju sedanje Drame Nemci dobili svojega gledališča.

Praznik slovenskega pevskega zbora »Danica« v Podjuni

Letos praznuje vrsta slovenskih kulturno-prosvetnih društev, pevskih zborov in drugih narodnih organizacij koroških Slovencev 60-letnico ustanovitve. Med njimi je v septembru ta po-

memben jubilej praznoval tudi pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva »Danica« v Šentvidu v Podjuni. Ta pevski zbor je leta 1912 ustanovil Andrej Mičej, ki je kljub visokim letom še vedno krepak sredi svoje številne družine v Šentvidu. Dve leti po svoji ustanovitvi se je pevski zbor priključil takrat ustanovljenemu Slovenskemu prosvetnemu društvu. S krajšimi presledki med prvo svetovno vojno, predvsem pa za časa nacizma, je zbor deloval vsa leta. Sedanji pevovodja Hanzi Kejžar vodi zbor od l. 1946. Začel je predvsem z mladimi pevci, ki še danes častno nadaljuje tradicijo zbora.

V okviru Slovenskega prosvetnega društva »Danica« v Šentvidu, deluje danes moški in mešani pevski zbor ter instrumentalni trio. Ta je eden najbolj aktivnih med slovenskimi pevskeimi zbori na Koroškem. Vsako leto pripravijo blizu deset samostojnih nastopov, poleg tega sodelujejo na drugih prireditvah, prirejajo razne koncerte za turiste itd. Navezali so stalne stike s tremi zbori iz Nürnberga. Letos v maju je pevski zbor »Danica« imel dva koncerta v Nürnbergu, kjer je pel samo slovenske pesmi in dosegel zelo velik uspeh.

Proslava 60-letnice pevskega zbora »Danica« je potekala v znamenju slovenske pesmi. Posvečena je bila srečanju podjunjskih pevskeih zborov. Sodelovala pa je tudi folklorna skupina Slovenskega prosvetnega društva »Zarja« iz Železne Kaple. V revijalnem delu so nastopili zbori z Globasnice in Zitare vasi, z Obirskega ter iz Železne Kaple in iz Pliberka. Nastopil je tudi pevski zbor iz Zreč na Štajerskem, s katerim vzdržujejo šentviški pevci prijateljske vezi.

Predstavnik Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije prof. Radovan Gobec je v imenu Zveze izročil zaslužnim pevcem za dolgoletno delovanje na pevske področju Gallusove značke, zborovodji Hanzi Kejžaru in ustanovitelju zbora Andreju Mičeju pa v znak hvaležnosti še posebno darilo. Predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss, ki je bil tudi med govorniki na tem lepem in pomembnem slovenskem slavlju na Koroškem, je v svojem govoru med drugim dejal: »Zgodovina slovenske prosvete na Koroškem je, kakor lahko trdimo — hkrati zgodovina slovenske narodno politične borbe na Koroškem. Že ljudski tabori pred sto leti niso bili le edinstvene politične manifestacije, temveč tudi kulturni praznik našega ljudstva. Tako je vsaka obletnica našega kulturnega ustvarjanja tudi obletnica prizadevanja za obstoj in razvoj našega ljudstva. V zadnjem času po-

novno doživljamo prikrito ali tudi odkrito gonjo proti našim pravicam, ki smo si jih koroški Slovenci priborili s svojo borbo in svojim trpljenjem v času nacizma.

Naš tržaški rojak, slikar in grafik Lojze Spacal je imel pred kratkim svojo veliko razstavo v galeriji na gradu Kromberk pri Novi Gorici. Razstava je vzbudila veliko zanimanje doma in v zamejstvu. Lojze Spacal se je rodil v Trstu, ves čas pa ima tesne stike tudi z matično domovino. Visoko ga ceni tako italijanska kot jugoslovanska kritika. Na sliki: Lojze Spacal: Kraška žena (1956)

Nove knjige slovenskih založb

Mladinska knjiga, Ljubljana

Branka Jurca: Rodiš se samo enkrat
Jože Felc: Drobro jutro, svoboda
Lučka Tetrič: Rumeni konj
Tomo Rebolj: Čudaki, dve noveli

Cankarjeva založba, Ljubljana

Mira Mihelič: Vrnite se, sinovi
Beno Zupančič: Golobnjak
Peter Božič: Jaz sem ubil Anito
dr. B. Tekavčič: Kaj mora ženska vedeti o sebi

Knjige lahko naročite tudi na naslov:

Slovenska izseljenska matica, 61001 Ljubljana, pp. 169,
Cankarjeva 1/II, Jugoslavija

Belgija

Slovenska oddaja na radiu Liège

Kulturno prosvetno društvo Jugoslavija v Seraingu ima ob torkih na valu radia Liège polurno oddajo za jugoslovanske rojake. Doslej je bila ta oddaja le v srbohrvaščini. Delavni tajnik društva Stipe Kurevič, ki je organizator teh oddaj, pa nam je sporočil, da bodo organizirali na tem radijskem valu odslej vrsto oddaj, katerih vsaka bo posvečena turističnim in drugim zanimivostim ene izmed jugoslovanskih republik. Razen v francoščini bo vsaka od teh oddaj tudi v jeziku posamezne republike. Prva je bila na vrsti Slovenija. Slovenska izseljenska matica je odposlala potrebno gradivo: turistične prospekte in gramofonske plošče. V enourni oddaji, ki je bila v slovenščini in francoščini, je stekla beseda o turističnih in drugih lepota in zanimivostih slovenske dežele. Tako so se naši rojaki v Belgiji na radiu Liège srečali z domačo slovensko besedo, glasbo in pesmijo.

ZDA

Novi uspehi Jadranovega dueta

Louis Kaferle, Cleveland

V severnem predelu collinwoodske slovenske naselbine v Clevelandu že dvainpetdeset let prepeva pevski zbor Jadran. Razumljivo je, da so se skozi desetletja vadili pri zboru v slovenski pesmi in petju naši izseljenci, njihovi sinovi in hčerke. V veliko zadovoljstvo in veselje nam

je, da se drže naših slovenskih pesmi, ti sinovi, hčerke in vnuki našega rodu, kljub temu, da so se šolali v Ameriki. Sestava vokalnega dueta pri pevskem zboru ni nič nenavadnega, če ne bi jemali v obzir glasovno harmonijo. Lahko je pevec dober kot solist ali solistka v solospetu, ko pa se pridruži za duet, je pa glasovno harmonijo težko najti.

Danes se ustavimo pri dveh pevkah zboru Jadran, ki sta v duetu dosegli velik uspeh. To sta sopranistka Florence Unetič in mezzosopranistka Angela Zobjek, ki ju spremlja s harmoniko Gill Dobida. Obe sta znani pevki, saj sta že večkrat peli v vodilnih vlogah v operetah pri

Harmonikar Gilbert Dobida in pevki, ki pojeta v duetu: Angela Zobjek in Florence Unetič

pevskem zboru Jadran. Unetičeva je bila nekaj let odsotna, ker je študirala na Ohio State univerzi, kjer je diplomirala za učiteljico in kjer je letos prejela diplomu za »Master Degree«. Poučuje pa v Collinwood High School. Obe sta zavedni v Ameriki rojeni Slovenki.

Ta novo sestavljeni ansambel je nastopal v delu programa na pevskem večeru pevskega zboru Jadran v letošnjem marcu. Zapeli sta vrsto naših narodnih pesmi. Nastopali in peli sta v romantičnem okolju ter sta si s svojimi nastopi takoj pridobili poslušalce ter dosegli višek večera. Unetičeva ima obsežen, čist sopran, ki sega tudi v visoke glasovne lege, Zobjekova pa zvočen in obsežen mezzosopran. Glasova obeh se v dikciji in napetih zlivata v lepo ubrano celoto. Tudi spremljevalec na harmoniki Gil Dobida, po poklicu bančni uradnik, je mojster na svojem glasbilu, saj igra harmoniko že od otroških let.

Takoj po prvem nastopu je ta uspešni trio sprejel več povabil za nastope. Povabili so jih za nastop na prireditvi društva Camarades št. 566 SNPJ, zatem na prireditvi Progresivnih Slovencev v SDD na Waterloo road, na prireditvi društva »V boj« št. 53 SNPJ, kjer so počastili Durnova in za nastop v razvedrilo ostarelih v Domu počitka na Neff rd. Dne 18. julija je duet Unetič-Zobjek ob spremljavi harmonikarja Dobide odlično zapel dve pesmi na televiziji 5 WEWS v Clevelandu. V Audio studio, katerega lastnik je naš znani Vladimir Malečkar, sta pevki Unetič in Zobjek zapeli enajst pesmi, ki so jih snemali na magnetofonski trak. V solospetu pa je zapela Unetičeva pesem »Škrjanček poje, žvrgoli«, Zobjekova pa »Tam, kjer murke cveto.«

Ob zaključku naj povem še to, da sta si aranžmaje za nastope priredili pevki sami in da so nastopali brezplačno z ednim namenom, da naše slovenske pesmi čimbolj prodoro med ljudstvo. Pevkama, spremljevalcu in zboru Jadran smo hvala

ležni za umetniški užitek, ki smo ga deležni ob nastopih tega novega in tako ubranega dueta.

Louis Kaferle, Cleveland

25. september — pomemben dan za clevelandske Slovence

Petindvajsetega septembra so na clevelandski univerzi začeli s predavanji slovenskega jezika, zato bi lahko rekli, da je bil to zgodovinski dan za vse naše ameriške Slovence. Pobudnik te lepe zamisli, ki se je zdaj uresničila, je eden naših ameriških pionirjev, Jakob Strekal iz Clevelanda. Slovenščino bo na univerzi predaval clevelandski Slovenec, profesor Vladimir Rus in rojaki so prepričani, da je to res dober izbor. Zaradi velikih razlik med prijavljenimi slušatelji je univerza razdelila predavanja na tri glavne skupine. V prvi skupini so tisti slušatelji, ki bodo študirali slovenščino kot redni študijski predmet za univerzitetno diplomu. Pouk bo prilagojen tako, da mu bodo lahko sledili tisti, ki slovenščine prav nič ne znajo, in tudi tisti, ki že nekaj znajo. Predavanja bodo imeli ob torkih in četrtnih, vsakokrat po dve uri. V drugi skupini so slušatelji, ki nimajo v načrtu univerzitetne diplome, temveč bodo študirali slovenščino zaradi svojega osebnega zanimanja. Študirali bodo skupaj s prvo skupino v istih prostorih in ob istem času.

Slušatelji tretje skupine pa bodo študirali slovenščino v večerni šoli Euclid High School. Študij bo prilagojen potrebam in razmeram Slovencev v ameriških naselbinah. Predavanja bodo pod nadzorstvom in pokroviteljstvom clevelandske univerze. Slušatelji bodo imeli kakor v ostalih dveh skupinah na voljo vsa potrebna tehnična in zvočna učila, le da ta študij ne bo veljal za diplomu. Tudi predavatelj bo drug.

Naše grče

V daljni Kaliforniji, v San Francisku, je 1. septembra letos vstopil v stotretje leto svojega življenja prav gotovo eden najstarejših Slovencev na svetu, upokojeni župnik in publicist Jurij M. Trunk. V Bačah na Koroškem se je kot peti od sedmih otrok rodil 1. septembra 1870. leta. Njegova mati je bila kot dekle prva, ki je prepevala zdaj tako znano in priljubljeno koroško ljudsko pesem: »Nmau čriez izaro, nmau čriez gmajnico...« Še do lani se je pogosto oglašal v »Amerikanskem Slovencu« v svoji rubriki »Pisano polje«. Zdaj pa je utihnil. Tudi njegovo pero se je najbrž utrudilo, čeprav se je ravnal po svojem izreku: »Sodim, da nihče ne sme pustiti svojega duševnega delovanja, dokler čuti, da ima mo-

Rojakinja Lojzka Muha je letos maja praznovala 80-letnico. Ob tem lepem praznovanju, ki je bilo v Slovenskem centru v Cicero Ill., so Lojzko in njenega moža Franka tudi slikali

či za to.« Iz srca želimo, čeprav je ta naša čestitka pozna, da bi še in še praznoval rojstne dni!

Dne 15. septembra pa je praznoval v Clevelandu devetdeseti rojstni dan, naš znani društvenik in pevec, pa večni mladenič Frank Rupert. Iz Vevč pri Ljubljani je doma in mizarstva se je izučil. Pred šestimi desetletji je odšel v Ameriko. Bil je priden delavec, agilen društvenik in dober mož in družinski oče. Z rožicami mu v življenju ni bilo postlano, kakor marsikomu ni, a on kljub vsemu ni izgubil svoje vedrine in živahne dejavnosti. Devet otrok sta imela z ženko Francko. Od teh jih še pet živi. Francka pa je hudo zbolela, odrezati so ji morali nogi in je dvanajst let hiral na invalidskem vozičku. Hudo je žaloval za njo in jo pogrešal, a »človeku ni dobro samemu biti«, si je dejal, ko sta se v Klubu Ljubljana srečala z živahno vdovo Josephine. Vzela sta se, da bi drug drugemu vedrila samoto in si pomagala. Spominjamo se je z njunih obiskov pri nas. Bila je živahna, vedno nasmejana, rada je zaplesala, če se je oglasila harmonika. Po šestih letih pa je tudi Josephine izgubil in zdaj ima resno in skrbno Rozi.

Frank Rupert je dober pevec in se je zlasti udejstvoval pri pevskih zborih. Pri

Skupina pridnih Progresivnih Slovenk pri pripravi peciva za prodajo v korist novega trakta v Slovenskem domu ostarelih: Pri pripravi rezancev, za katere je treba kar dosti kuharskega znanja

Slovanu v Euclidu je član od ustanovitve leta 1936. Dalje je član še vrste drugih društev, kakor: Druženega kluba Ljubljana, društva »Lunder Adamič« št. 28 SNPJ, društva Cirila in Metoda št. 191 KSKJ in Kluba slovenskih upokojencev. Z ženo Rozi obiskujeta vse družabne prireditve in kjer zadoni slovenska pesem, se Frank takoj pridruži in zapoje zraven. Šestkrat je bil na obisku v Sloveniji in prepričani smo, da se bomo kar večkrat še srečali. Ob jubileju želimo naši slovenski grči Franku Rupertu še veliko zdravih, srečnih in veselih let!

Za ureditev narodnostnih parkov

Clevelandski župan R. J. Perk se je obrnil na zvezno vlado za sredstva, s katerimi naj bi preuredili mestni predel Mall, ki je v središču Clevelanda, v narodnostni park. Ta park naj bi bil v dopolnilo narodnostnih kulturnih vrtov, ki jih že nekaj časa skušajo urediti. V času prejšnjega župana za te vrtove niso nič skrbeli in so skrajno zanemarjeni, ponekod celo uničeni. Med drugimi deli žalostno usodo tudi jugoslovanski kulturni vrt, ki je v znanem Rockefellerjevem parku južno od St. Clair Avenne. Našim clevelandskim rojakom bo vsekakor v veliko zadovoljstvo, če bo vrt spet dostojno oskrbovan.

Progresivne za Dom ostarelih

Pošiljam vam dve sliki pridnih delavk pri Progresivnih Slovenkah, krožek št. 3 v Euclidu. Delale smo za prodajo peciva, katerega izkupiček smo namenile za novi del Slovenskega doma ostarelih, ki je zdaj naša največja akcija. Obvezale smo se, da bomo eno sobo v domu popolnoma same opremile.

Marica Lokar

Svojo himno imajo

Jugoslovanski izseljenci v San Pedru v Kaliforniji imajo svojo himno. Predvsem je to himna kluba »Slavija«, ki šteje blizu sto tisoč članov. Za svojo himno so

Ta skupina pridnih Progresivk bo pa naredila in spekla prave slovenske potice, ki jih bodo prodali v korist doma ostarelih

Sprejem Slakov v Geelongu v Avstraliji

Otroci, ki so nastopili ob Očetovskem dnevu v Sydneyu

izbrali pesem »Prav tam« (Let's embrace) ki jo je napisala jugoslovanska izseljenka Mira Panajotović, profesorica ameriške in angleške književnosti v Los Angelesu, uglasbil pa jo je jugoslovanski skladatelj Savatije Ljubičić iz Beograda. Pesem je zelo melodična in pevná. Ker so želeli, da bi bila bliže tudi jugoslovanskim potomcem v ZDA, ki ne znajo več svojega rodnega jezika, so jo prevedli tudi v angleščino. V obeh jezikih jo je zapel jugoslovanski pevec Lari Nanosa. Pesem je posnelo na ploščo znano diskoografsko podjetje »Kapitol rekords« v Los Angelesu v srbohrvaščini in angleščini. Svojo himno so jugoslovanski izseljenci v San Pedru z navdušenjem sprejeli. Ploščo s himno »Prav tamkaj« in pesmijo »Rodni kraj, podaj mi roko« so predstavniki Kluba »Slavija« poklonili tudi županu Los Angelesa, ki je ob tej priliki z veseljem sprejel predlog izseljenca Mardešića, predsednika Kluba »Slavija«, po rodu s Komiže pri Splitu, da naj bi se ob izdaji te plošče pobratila Los Angeles in Split.

Klub »Slavija« namerava to ploščo pokloniti tudi ameriškemu predsedniku Nixonu in predsedniku Titu.

Avstralija

Naš očetovski dan

Naš očetovski dan smo praznovali v Liverpoolu. Oder je bil okrašen z avstralsko in slovensko zastavo. Imeli smo otroški program. Otroci so peli, deklamirali in zaigrali na harmoniko. Program smo posneli na trak in ga bomo poslali na RTV Ljubljana. Po programu so otroci,

ki so nastopili, dobili prigrizek, ostali so se pa pripravili na čajanko s kolači.

Zatem smo igrali tombolo in igro Bingo. Srečni so zadeli lepe nagrade. Hvala lepa Mariji Košorok, ki je organizirala to prireditve za počastitev naših očetov. Hvala lepa tudi vsem tistim, ki so se udeležili naše prireditve..

Martin Kožel

Kupili so zemljišče

Za slovenski klub Triglav v Sydneyu je bil letošnji 15. avgust zelo pomemben. Dobili so svoje zemljišče, katerega bodo odplačali z združenimi močmi. Na kupljenem zemljišču, ki velja 33000.00 dolarjev, stoji stanovanjska hiša in poleg provizorično poslopje s tremi prostori. Tu bodo uredili kuhinjo in gostinsko sobo. Vse ostalo, prostor za prireditve, športna igrišča in igrišča za otroke itd. pa bodo morali še urediti. Vsa dela bo izpeljal poseben gradbeni odbor. Tako bo Slovenski klub Triglav po geslu »kamen do kamna palača« v prihodnjih letih s trdim delom in pridnim zbiranjem sredstev uresničil svoj cilj, da bo dobil svoje društveno in družabno središče. Na tem prostoru nameravajo zgraditi tudi okrevališče za bolne in ostarele rojake, ki so brez svojcev.

Dne 25. julija letos je bil v Sydneyu prvi občni zbor dobrodelne organizacije Triglav Community Centre, ki je dokazal, da je med našimi rojaki zelo veliko zanimanje za socialno delo. V odbor so bili izvoljeni za predsednika Angel Batič, v tajništvo Silva Batič, Marta Obleščak in Terry Grča, za blagajničarko pa Ljudmila Berginc. Poleg navedenih je v odboru še enajst članov. Namen tega Community Centra je pomagati potrebnim ter skrbeti za mladino in za kulturno delo med rojaki. Slovenski klub Triglav je namenil ves dobiček od raznih svojih prireditev za fond te dobrodelne organizacije, poleg tega je prispeval še posebej tisoč dolarjev v ta namen. Community Center zbira med rojaki otroške igrače in knjige za otroško igrišče, ki ga namerava urediti na zemljišču kluba Triglav.

Argentina

Javna zahvala zaslužnemu dirigentu

Slovensko kulturno društvo »Ljudski oder« v Buenos Airesu je 5. avgusta priredilo koncert v zahvalo in počastitev ob 45-letnici plodnega kulturnega dela znanega dirigenta pevskega zbora »Agrupacion Coral Buenos Aires« Rodolfa Kubika, ki ima veliko zaslug pri razširjanju slovenske in jugoslovanske pesmi v Ar-

Predsednik Ljudskega odra Boris Puž izroča Rudolfu Kubiku v imenu slovenske naselbine spominsko listino

gentini. Prireditve se je udeležilo nad petsto obiskovalcev. Med povabljenimi gosti so bili navzoči prvi sekretar jugoslovanske ambasade Milorad Bosanac ter generalni konzul Ivan Mrša, člani odborov ostalih jugoslovanskih društev iz Buenos Airesa in številni predstavniki argentinske glasbene dejavnosti. Navzoči so bili tudi bratje Lorenz, ki so tedaj gostovali pri nas, ter znani dirigent, rojak Marijan Drago Šijanec. Pevski zbor »Agrupacion Coral« je pod vodstvom svo-

jih je skozi več kakor 45 let svojega dela storil za razširjanje slovenske pesmi v republiki Argentini.

Armando Blažina

Obletnica ustanovitve

Dne 26. avgusta je SKD Ljudski oder v Buenos Airesu svečano praznovalo 47-letnico ustanovitve. Prireditve, ki je bila v društvenih prostorih, so se ne glede na slabo vreme, udeležili obiskovalci v velikem številu. Navzoči so bili tudi člani jugoslovanske ambasade: prvi sekretar Milorad Bosanac in generalni konzul Ivan Mrša. V prvem delu praznične večera je nastopila folklorna plesna skupina pod vodstvom znanega baletnega mojstra Franceta Čarmana, tamburaški zbor pod vodstvom Milana Kavšiča in otroški pevski zbor društva pod vodstvom Danijela Lukača. Občinstvo je z navdušenjem sprejelo nastope naših mladih umetnikov, posebej so bili deležni priznanja naši slovenski narodni plesi. Nastope so posneli tudi za televizijo, ki jih je oddajala v posebni oddaji. Po kulturnem delu prireditve je bil v društveni dvorani ples, ki se je končal v poznih nočnih urah.

A. Blažina

Tamburaški zbor Ljudskega odra pod vodstvom Milana Kausiča

jega dirigenta Rodolfa Kubika zapel argentinske in slovenske, oziroma jugoslovanske narodne pesmi, zatem pa je prvič v Argentini izvedel nekaj odlomkov iz operete znanega jugoslovanskega skladatelja Iva Tijardovića »Splitski akvareli«, ki jih je občinstvo sprejelo s posebnim navdušenjem. Na koncertu so nastopili še tamburaški zbor Ljudskega odra pod vodstvom Milana Kavšiča in otroški pevski zbor Slovenskega podpornega društva »Naš dom« iz Villa Devoto pod vodstvom Branka Lična ter Hektorja Bonana. V imenu Slovenskega kulturnega društva »Ljudski oder« se je njegov predsednik Boris Puž zahvalil dirigentu Kubiku za vsa njegova plemenita prizadevanja, ki

DOPISUJTE

V

RODNO GRUDO!

Kaplovi iz Detroita

Poglejte jih na sliki — to so Kaplovi iz Detroita. Slikani so seveda pri nas, v našem starodavnem mestecu Kamniku, ki slovi tudi po pristnih gorenjskih narodnih nošah. Se marsikje hranijo v skrinjah stare noše, ki jih oblečejo ob raznih slavnih, posebej pa še ob vsakoletnem Dnevu narodnih noš, ki ga praznujejo v Kamniku. Oh, kako je takrat lepo v Kamniku. Kot pisana mavrica se pretakajo barve po ozkih ulicah.

V Rodni grudi smo že zapisali in s slikami prikazali, da v Kamniku še danes delajo narodne noše po pristnih starih vzorcih. Med drugimi jih dela tudi Kamničanka Pavla Oblakova pri Lahovih, kakor se pravi pri hiši po domače. S Kaplovima iz Detroita pa so celo nekaj v rodu. In tako je nastala ta slika, ki predstavlja Kaplovo družino v narodnih nošah.

Jack in Frances Kapel iz Detroita sta doma iz Kala pri Pivki. Sosesta sta bila, pa ni čudno, da sta drug na drugega vrgla oči in se zmenila za skupno življenjsko pot. Leta 1924 sta odšla v Ameriko. V Detroitu je Jack delal najprej v avtomobilski industriji, zatem pa sta z ženo Frances odprla gostišče, ki je bilo zelo znano, posebej še seveda med tamkajšnjimi Slovenci. Zdaj pa sta gostišče prodala, ker se pač želita malo oddahniti na svoje jesenske dni.

Kaplova sta vseskozi ostala zavedna Slovenca. Čeprav sta dolga leta daleč od doma, sta v srcu ohranila zvesto misel na domovino. Oba sta člana Slovenske narodne podporne jednote in društva upokojencev. Prvikrat je Jack Kapel prišel sam obiskat domače kraje in svoje ljudi leta 1956. Zatem pa je po trinajstih letih, leta 1969 pripeljal s seboj še svojo ženko. Všeč jima je bilo in tako smo se letos spet srečali, a ne le z njima; tudi hčerka je prišla in trije vnuki.

Vsi skupaj so bili na pikniku v Škofji Loki, ki jih je seveda navdušil. Tako so se srečali s številnimi prijatelji. Kar petnajst se jih je zbralo ob omizju.

Frances Kaplova pa je imela še en načrt ob letošnjem obisku. Namenila se je kupiti še dve narodni noši, taki, čisto pristni. Vidite, in tako so se znašli tudi v Kamniku, pri Oblakovi Pavli, ki dela takšne »čisto pristne« narodne noše. Za spomin so se vsi skupaj oblekli v te naše lepe noše in se slikali. Ali niso postavni res čisto naši? Vnuki in njihova mama, Kaplova hčerka, ki so bili to pot prvič pri nas, so bili navdušeni nad vsem: lepimi kraji in prijaznimi ljudmi in seveda nad našimi lepimi narodnimi nošami. Frances si je poleg noše nabavila v Kamniku tudi dva kranjska cekarja. Potem pa je hotela še marelo. Ponjo pa je

Jack in Frances Kapel iz Detroita s hčerko in vnuki. Ob letošnjem obisku so se v Kamniku slikali v naših narodnih nošah

morala v Velenje. No, dobila pa jo je le.

Mladi Kaplovi so se morali prej posloviti; ker jih je čas priganjal, so ostali pri nas le tri tedne. Frances in Jack sta pa upokojenca in sta bila precej dalj. A žal se je tudi zanju čas iztekkel. Ko smo se ob slovesu pomenkovali v našem uredništvu, sta povedala, da odhajata z zares lepimi spomini in da se bomo še srečali. Dejala sta, da sta navdušena nad napredkom pri nas, ki je zlasti v zadnjih letih kar skokovito nagel. Saj podeželja pri nas v Sloveniji skoraj ni več. Povsod avtomobili, pralni stroji, televizorji in podobne reči. Trgovine so tako lepo urejene, bogato založene, ljudje tako lepo oblečeni in veseli in vsepovsod se zida toliko novih hiš. »Da, tudi doma imate zdaj Ameriko, ki pa je še lepša, ker je domača, le da se morda nekateri od vas tega ne zavedajo, ali ne?« je dejala Frances Kaplova, ko smo si ob slovesu pri srčno segli v roke.

S. I.

Po 44 letih – spet doma

Prvikrat po 44 letih je obiskal domače kraje in svoje ljudi letos tudi Frank Podobnik iz Pittsburgha. S seboj je pripeljal tudi soprogo Josie, ki je sicer že rojena v Ameriki, kar pa težko verjame, ker tako lepo govori slovensko. Frank Podobnik je odšel v svet iz Podjelovega brda nad Škofjo Loko, od koder je doma. Vrsto let je v Pittsburghu delal v

rudniku, zdaj pa je mehanik. Ženini starši so doma iz Loža na Notranjskem. Imata dva sinova, oba študirata na univerzi. Podobnikova sta bila letos tri tedne doma pri bratih Lojzetu in Vinku v Ljubljani ter pri ostalih sorodnikih. Ogledali so si domače kraje, po dolgem in počez in prepotovali Slovenijo in poslovila sta se, kakor sta nam zatrjevala, z zares lepimi spomini. Slika je z brniškega letališča ob odhodu. Sredi med njima je voditeljica izletniške skupine Mary Skerlongova iz Pittsburgha.

Frank in Josie Podobnikova in Mary Skerlongova iz Pittsburgha

Kaj čuti moj otrok?

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Hitimo živeti in ne ostane nam dosti časa, da bi se ustavili ter se posvetili sebi, svojim načrtom, čustvom, tistemu intimnemu življenju, ki ga čedalje bolj globoko odrivamo iz naše zavesti. In če nam zmanjkuje »časa« zase, kako je šele s časom, ki ga posvetimo otrokom. Res je, da vsi starši po svojih močeh skrbijo za otroka, njegovo prehrano, zdravje in njegovo obleko. Nekateri se povsem zadovoljijo s takšno obliko skrbi in se niti ne vprašajo: »Kako pa v resnici čuti ta moj otrok?« Kako se počuti otrok, ko se vrne z igrišča domov in so prve besede, ki jih sliši od matere ali očeta, navadno izgovorjene v jezi: »Kje si se umazal? Misliš, da imamo denarja kot toče? Trdo ga služimo, da se lahko igraš, ti pa se mažeš?« Vrsto podobnih besed izgovorijo starši in niti ne pomislijo, da bi otrok bil veliko srečnejši, če bi po vrnitvi z igrišča slišal drugačne besede, besede, s katerimi bi starši pokazali zanimanje za njegovo osebno počutje in doživetja, ki jih je imel na igrišču. Nekateri starši gredo v svojih prizadevanjih, da bi se otrok čim manj umazal na igrišču, tako daleč, da otroku celo zagrozijo: »Le čakaj, saj se bo kmalu začela šola, pa se ne boš smel toliko igrati in umazati!«

Prav gotovo so to bile besede izrečene v jezi, toda posledice takšne nepremišljenosti staršev so hude. Kažejo se na otroku, njegovi osebnosti, predvsem takrat, ko je treba storiti prve korake v šolo, korake, ki so za prvošolca tako majavi in negotovi. Namesto pričakovane otrokove radovednosti za šolo se prav kmalu pokaže odpor, bojazen in čez čas tudi različne oblike čustvenih motenj, ki zavirajo nadaljnji psihofizični in socialni razvoj otroka.

Strokovne ugotovitve, da vsi otroci niso enako zreli za začetek šolanja, da nekateri dozori prej, drugi pozneje, so vplivale, da so v nekaterih evropskih deželah, pa tudi v naši domovini, uvedli posebne preizkuse za ugotavljanje zrelosti otroka za vstop v šolo. Skupina strokovnjakov pri vsakem otroku ugotavlja telesno, umsko, socialno in osebno zrelost. Posledica teh strokovnih ugotovitev je — pomagati tako otrokom kot tudi staršem.

Pomoč otroku se kaže predvsem v tem, da tistega otroka, ki ne kaže zadostne zrelosti na vseh življenjskih področjih, strokovnjaki zavrnejo oziroma odložijo začetek šolanja. Tako se otrok izogne vsem tistim psihičnim motnjam in težavam, ki spremljajo občutek neuspeha in nezadostnosti v primerjavi z drugimi otroki, ki so bolj uspešni.

In v čem je pomoč staršem, če je njihovemu otroku odložen začetek šolanja? Dobijo čas, da popravijo svoje dosedanje napake v vzgoji. Kajti z besedami, kot so »... le počakaj, ko se bo začela šola, se ne boš toliko igral in mazal« starši prispevajo k počasnejšemu dozorevanju otroka za šolo. Pod vplivom takšne in podobne vzgoje začne otrok na šolo in šolanje gledati kot na nekaj zelo neprijetnega, to je tisti »bau-bau«, ki ga bo »požrl« takoj, ko bo vstopil v šolo.

Takšni in podobni primeri nam kažejo, kako malo se odrasli vživljajo v otroka, njegovo notranjost, njegova čustva, verjetno bi se veliko prej vživeli, če pomislimo, kako bi se odrasli zaposlili ali pa odpravljali v službo, na delovno mesto, če bi nam nekdo s to isto službo grozil, češ »... le čakaj, pa boš videl, zdaj boš veliko slabše živel!« Z velikim strahom in grozo bi se odpravljali na delovno mesto ali pa se z veseljem izognili delu.

Navihanka (Foto: Milenko Pegan, Nova Gorica)

Vživeti se v otroka pomeni razumeti in doumeti njegovo osebnost, njegove, v očeh odraslih sicer male želje in težnje, v očeh otroka pa pomembne in velike. Manj smo sposobni se vživeti v otrokovo osebnost, manj smo sposobni spoštovati njegove potrebe, želje, težnje in celo cilje.

Med manjše sposobnosti vživljanja in spoštovanja otrokove osebnosti sodi pri nekaterih starših nepremišljeno obljubljanje različnih stvari, ki jih ne izpolnijo, ker preprosto pozabijo ali pa zato, ker mislijo: »Saj otrok pozabi, kaj sem mu obljubil!« Pa še kako si otrok zapomni obljubo! in ne le zapomni! Otrok je sposoben tudi tedne in celo mesece živeti v pričakovanju uresničitve obljube, ki jo dobi od staršev ali drugih odraslih oseb. In kakšno razočaranje, če obljuba ni izpolnjena?!

Kako kruto razočaranje je doživel učenec nekje v Nemčiji, ki je našemu uredništvu napisal pismo. Povsem navadno pismo. Toda med vrsticami se lahko vidi njegovo razočaranje, užaljenost, njegova čustvena prizadetost:

»Pišem vam, ker sem skupaj s prijatelji tako dolgo čakal. Čakali smo in se veselili začetka pouka. Vse smo imeli pripravljeno: zvezke, knjige, svinčnike. Od začetka nismo bili zaskrbljeni, ko učitelja ni bilo. Malo smo se igrali. Potem pa učitelja tako dolgo ni bilo. Potem je prišel gospod, ki je povedal, da učitelja ne bo in da ne ve, kdaj bo lahko prišel in sploh, če bomo lahko imeli šolo in se učili v našem jeziku, v slovenščini. Zakaj ne moremo imeti učitelja? Zakaj ni prišel, ko so rekli, da pride!«

Ne glede na vzroke, zakaj učitelj ni prišel, da bi učil otroke naših ljudi v Nemčiji, posledice so. Posledice se kažejo v doživljanju razočaranja, nejevolje, potrnosti in negotovosti, ki so jih začutili naši otroci. Prav gotovo je, da takšna negativna čustvena doživljanja pustijo sledove o osebnosti mladega človeka-otroka.

Res je, da v današnjem času tudi mi, odrasli, živimo v obdobju negotovosti, ki je vsesplošna. Toda, kljub temu lahko obvarujemo naše otroke tiste negotovosti, ki jo povzročamo odrasli, in na katero torej lahko vplivamo. Vplivamo pa že s tem, da ne držimo obljub.

Kje so pravljice doma

Na vsako številko Rodne grude težko čakate. Saj vam brez dvoma pomeni tople pozdrav iz domovine.

Na Rodno grudo pa ste še posebej navezani tisti, ki imate tam, kjer delate, tudi družino in otroke.

Bližajo se novoletni prazniki in pred nimi še božični. Radi bi obdarili svoje otroke. Za praznike, za zimske dolge večere.

V uredništvo Rodne grude prihajajo vedno znova vaša pisma. Sprašujete nas, s katerimi knjigami bi lahko obdarili otroke.

Naj vam tokrat torej povemo, kje so doma naše pravljice.

Vse knjige, slikanice, za katere vam bomo povedali, je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Naročite jih lahko neposredno na založbi, lahko pa vam jih posreduje tudi naša uprava.

Seveda so knjige na voljo tudi v vseh knjigarnah na Slovenskem.

Toplo bi vam priporočila slikanico **Pojte, pojte drobne ptice**. V njej je natisnjenih trideset otroških ljudskih pesmic: na eni strani knjige je tiskana pesem, na drugi strani pa je barvna ilustracija Marlenke Stupice.

V knjigi so tiste pesmi, ki so jih tudi vam, ko ste bili otroci, pripovedovali babice in dedki, mame in očetje in tete in strici.

Ena izmed njih nam pripoveduje:

Mamca, poslušajte,
kaj vam povem:
štrukeljce skuhajte,
tiste rad jem.

Se je spomnite iz svojih otroških let? Prav gotovo!

Gotovo pa ste mnogo tistih pesmi, ki so vam jih bajali, že pozabili. Vaš otrok je v tujem svetu. Takšne pesmi, takšna slikanica pa mu bo postala prijateljica. Po večerih mu boste morali prav gotovo prebirati te pesmice. Videli boste, kako bo otrok slikanico vzljubil. Posebno še zaradi ilustracij. Druga za drugo so umetnine. Paša za oči otrok in odraslih.

In zdaj je na vrsti **Martin Krpan**. Tudi ta je v slikanici. Mladinska knjiga je slikanico, ki jo je narisal Tone Kralj, ponatisnila. Gotovo veste za Martina Krpana, za tega našega junaka vseh junakov. V samem cesarskem Dunaju je ukrotil Brdavska.

Martina Krpana je napisal Fran Levstik. Za Levstikom se je zvrstilo že veliko pisateljev, ki so pisali in ki pišejo mladini in otrokom. Vendar ostaja Martin Krpan do današnjih dni naša najlepša in najbolj junaška povest.

Naj se tudi vaš otrok sreča z Martinom Krpanom, ki je stopil v slikanico. Videli

boste, kakšen prijatelj bo postal vaš otrok z Martinom Krpanom.

Povest mu boste morali brati. Tudi sam jo bo prebiral. Zivel bo z Martinom Krpanom, kakršnega nam je podal pisatelj, in z Martinom Krpanom, kakršnega nam je podal tak dober slikar, kakor je Tone Kralj.

In tu, na knjižni polici so zdaj že tudi štiri slovenske ljudske pravljice v velikih slikanicah. To so:

Pastirček
Zlata ptica
Povodni mož
Trije grahi.

Prav gotovo so vam tudi te pravljice znane še iz časov vašega otroštva.

Te pravljice je v barvnih podobah ilustrirala slikarka Ančka Gošnik Godec. Vse do zdaj imamo redke slovenske ljudske pravljice v velikih slikanicah — zato jih naročite svojim otrokom.

Vse zgode in nezgode v otroškem svetu reši junak **krojaček Hlaček**. Napisal ga je Leopold Suhadolčan, ilustrirala pa Marlenka Stupica. Tudi krojaček Hlaček je natisnjen v veliki slikanici.

Tako torej, opozorili smo vas na nekaj bogatih slikanic, s katerimi prav gotovo lahko lepo obdarite svoje otroke, vnuke in nečake.

Te slikanice bodo potem temelj otrokove knjižnice.

Obogatite mu bodo otroštvo.

Branka Jurca

Jutri za kosilo

Škofjeloška šara
Mesni ježki z rižem
Sezonska solata
Balzamača
(dolenjska sladica)

Škofjeloška šara

Nekaj krompirjev, eno repo in eno rumeno kolerabo olupimo, zrežemo na kocke in operemo. Posebej kuhamo krompir in kolerabo, posebej repo. Ko je kuhano, stresemo repo h krompirju, solimo in zabelimo z redkim svetlim prežganjem. Nazadnje primesamo juhi nekaj sladke paprike.

Mesni ježki z rižem

30 dkg svinjskega in 30 dkg govejega mesa zmeljemo in dodamo 10 dkg na kocke zrezane prekajene slanine, 12 dkg opranega, osušenega riža, malo nastrgane limonine lupine, solimo, popramo, odišavimo z nekaj strtimi nageljnovimi klinčki, dodamo še pol drobno sesekljane čebule in zatem vse skupaj premešamo in pregnetemo ter iz zmesi oblikujemo majhne hlebčke, ki jih zložimo v kozico na razbeljeno mast. Hlebčke dušimo na zmerni toploti približno tričetrt ure. Med dušenjem jih obrnemo in zalivamo z osminko litra kostne juhe, osminko litra belega vina in nazadnje dodamo omaki osminko litra kisle smetane. Ko so gotovi, ježke zložimo na krožnik in prelijemo z omako.

Balzamača — dolenjska sladica

Potrebujemo 2 do 3 jajci, 15 dkg sladkorja, pol decilitra olja ali primerno količino druge maščobe, tričetrt kg moke, 4 dkg kvasa ter po potrebi mlačnega mleka in 10 dkg rozin. Jajca in sladkor penasto umešamo. Ko je lepo rahlo, dodamo še maščobo, moko in kvas ter dolijemo po potrebi mlačnega mleka ali vode. Testo mora biti redko. Rozine dodamo nazadnje. Testo vlijemo na pomaščen pekač ter pustimo, da vzhaja. Zatem ga spečemo. Pečeno balzamačo potresemo s sladkorjem v prahu in narežemo ter postrežemo. Ponekod pri nas balzamačo spečejo tudi iz koruzne moke, vse druge sestavine so iste. Tudi koruzna balzamača je zelo okusna.

Rumeni konj

Po večerji se je vsa družina zbrala v »hiši«. Starejši so posedli okoli javorove mize s steklenicama jabolčnika in vina pred seboj. Otroci pa so se zapodili za peč: Andrej, Mimi, Martina, Nataša in Stefan. Bili so že malo zaspani, a tega ne bi za nič na svetu pokazali. Včasih so pogledali dol proti mizi, kjer so sedeli odrasli pod rumeno lučjo svetilke, ki je delila svetlobo na svetlejše in temnejše pasonce, in vlekli na ušesa njihove pogovore. Zgodbe iz starih časov, ki so jih slišali vsako leto na ta večer, so bile še vedno zanimive. Pred očmi so nastajale fantastične slike: Prababica, velika in močna, visoke gore, kamor je hodila nabirat zdravilne rože, kače, nevihte, gozdovi, prikazni, ki so bile včasih pod gorami, volkovi. Življenje njihovih dedov, ljubezen, smrt. Otroci za pečjo so poslušali. Martina je pripovedovala o starem gradu, ki je nekoč stal na hribu nad vasjo, zdaj pa je bil v razvalinah, o trpljenju tlačanov. Otroci so si vse živo predstavljali.

Hotavlje v Poljanski dolini. Tu so korenike rodu Šubičev, znanih poljanskih slikarjev (Foto: Ančka Tomšič)

Nataša dolgo ni mogla zaspati. Obračala se je v postelji. V sobi, kjer je spala skupaj s sestričnima, je bilo hladno, zato je imela roke in noge ledeno mrzle.

Bratranci so spali v sosednji sobi. Andrej ji je zvečer rekel, da je mesečnik in jo lahko pride sredi noči strašiti. Hotel jo je razjeziti.

Sestrični sta že spali. Nataša pa je mislila na zgodbe, ki jih je slišala zvečer. Predstavljala si je življenje nekoč predavnimi leti, prababico, potem neko mlado dekle, ki je pričakovalo otroka in bilo zelo nesrečno, ker jo je v sramoti zapustil fant, ki ga je ljubila. Pomislila je na svoje starše in pričela ihteti. Zadrževala se je, da ne bi prebudila sestričen, ki sta enakomerno dihali. Solze so tekale, tople in grenke, a niso olajšale žalosti. Jokala je zaradi babice, zaradi zgodb, ki jih je slišala in zaradi velike žalosti, ki je bila v njej, ne da bi ji vedela vzrok.

Zjutraj je Nataša odprla oči, ko sta sestrični še spali. Opazovala je temno vzdušje sobe, svetle zavese, ki so jo ločile od ulice... Še nikoli prej ni spala v pritličju. Zdelo se ji je, da je ulica čisto blizu, samo korak in stopila bi vanjo. Nasproti okna so bile druge hiše z lesenimi balkoni, na sredi ulice pa je stalo korito. Krave so pravkar stopale proti njemu, da bi se za zajtrk napile. In vendar so bile med vsem tem in Natašo stene hiše, okna in zavese. Rekla si je, da ima rada te zavese, bele, rahlo nagubane. Spominjale so jo na nekaj iz preteklosti, kar je že pozabila in se ni mogla jasno domisliti.

Njene oči so blodile po stropu, ki je kazal spremembo svetlobe od zunaj. Na njem so bile narisane črte, sklenjene v kvadrate. Našla je tri pomote v črtah, iskala je figure in zgodbe, a ni jih bilo. Zgodbe so bile v njej, kup misli in idej, a bile so lahkih kril in ni jih mogla zbrati. Prihajale so druga za drugo, bleščeče, kakor ognjemet, a so se takoj razpršile. Ugasnile so, preden jih je mogla povsem dojeti. Bilo ji je žal za njimi. Nekaj se ji je sanjalo, preden se je prebudila. Kaj je bilo? Skušala se je spomniti. Ah, seveda, o šoli.

Hodila je po stopnicah. Bilo je sivo in dolgočasno, bolj kot kdajkoli. Tudi druga dekleta so bila poleg. Stopnišče je postalo nenadoma ozko in strmo, kakor da bi vodilo v zvonik stare cerkve. Bilo je nevarno, a Nataša se je še vedno vzpenjala, čeprav jo je bilo strah, da bo padla. Za njo je hodila Darja. Brez strahu se je pomikala navzgor, a za Darjo se je stopnišče sproti podiralo.

Naprej se ni mogla več spomniti.

Sestrični sta se prebudili in pričele so klepetati. Primerjale so barve svojih las, oblike rok in nohtov, barve in oblike oči. Smejale so se. Dovolj je bilo, da so pogledale druga drugo, že so bruhnile v smeh brez konca. Martina in Mimi sta imeli že prve zaljubljene skrivnosti. Šepetali sta jih Nataši na uho in se hihitali. Bilo je sladko in prijetno čepeti v toplem gnezdecu postelje in klepetati o ljubezni.

»Pogledal me je...«

»Rekel je...«

»In jaz sem mu rekla...«

»Bil je tako jezen...«

»Sploh ga nisem pogledala...«

»Tri dni ga nisem videla...«

Mimi je privlekla izpod šolskih knjig iz zvezka iztrgan karirast list, ki je bil že ves utrujen od dolge rabe. Rekla je, da je na njem igrice »Ali me ljubi, ali pa ne...«

V vrstah so bile druga za drugo napisane številke, vedno drugače postavljene:

12112 — ljubi te
11212 — ljubi drugo
11122 — plesal bo s teboj
11112 — poljubil te bo
in tako brez konca.

»Kako dobiš te številke?«

»Vse je enostavno,« je rekla Mimi in pokazala na drugem kosu papirja, kako se igra.

»Narišeš majhne črtice, ampak ne smeš jih šteti! Kar tako jih rišeš! To ponoviš petkrat. Potem prešteješ črtice, takole! Če dobiš liho število, je to 1, če pa parno, je 2. To zapišeš, dobiš številke in jih pogledaš, kaj ti piše.«

Nataša je poskusila in dobila: »Ljubi te iz vsega srca.« Smejala se je.

»Ali si zaljubljena?« jo je vprašala Martina.

»Ne vem.«

»Na koga si pa mislila potem?«

»Na nikogar.«

»Nataša! Treba je vendar misliti na kekega fanta!«

»Zares?«

»Seveda. Če ne, nima nobenega smisla!«

Nataša je igrala in mislila na nekega fanta iz šole, ki ji je bil všeč. Imele so veliko zabavo.

»Ampak ne verjamem, da nisi še nikoli bila zaljubljena! Skrivaš se! Ti si tiha voda!« so jo dražile.

»Bila sem že, pred leti, ko sem jih imela štirinajst. Ampak to je minilo!«

»Kako more to miniti? To se ne pozabi!« je zagotavljala Mimi, ki je imela dvanajst let. »Kadar ga srečam, sem vsa iz sebe. Kot da bi treščilo vame!«

Fanta sta že vstala. Prišla sta z velikimi koraki v sobo deklic, ki so hitele skrivati svoje igrice.

»Neumnosti!« je rekel Andrej in sedel na posteljo poleg Nataše. Takoj se je pričel norčevati iz nje. Nataša je povešala oči in vlekla odejo nase, ker jo je bilo sram, da jo je videl v srajci. Pogovarjala sta se o beat glasbi, za katero sta bila oba noro navdušena.

Hotel jo je razjeziti.

»Prav nora sem, če slišim fino popevko!« je rekla.

»Jaz tudi! Pojdi za popevkarico!«

Gledala sta se in se smejala.

Odlomek iz knjige »Rumeni konj«, ki jo je založba Mladinska knjiga pred kratkim izdala v zbirki »Pota mladih«

Lučka Petrič

Rumeni konj

Dve generaciji (Foto: M. Pegan)

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Najlepše darilo otrokom je lepa slovenska slikanica.

Mladinska knjiga ima bogat izbor. Priporoča najlepše med njimi:

MIŠKOLIN, Josip Ribičič; broš 24 din

KROJAČEK HLAČEK, Leopold Suhodolčan; broš. 15 din

MARTIN KR PAN, Fran Levstik; 31 din

PASTIRČEK, ljudska; 5 din

ZLATA PTICA, ljudska; 5 din

POVODNI MOŽ, ljudska; 5 din

TRIJE GRAHI, ljudska; 5 din

Vse so bogato ilustrirali slovenski mojstri slikarji.

Knjige lahko naročite pri Mladinski knjigi, Izvozni oddelek, Ljubljana, Titova 3

Dragi otroci!

Mogoče je prav, da vas spomnim, da ima naša država Jugoslavija svoj rojstni dan 29. novembra. Rodila se je na ta dan leta 1943, med vojno, v Jajcu.

Rojstni dan je vesel dan, za vsakogar, ki ga proslavlja. Rojstni dan naše države je praznik za vse nas, ki tu živimo. Mama in oče ne delata, otroci ta dan ne gredo v šolo. Povsod vise zastave s peterokrako zvezdo.

Gotovo se boste spomnili tega dne tudi vi. Če boste trčili v domačem krogu s polnimi kozarci na zdravje Jugoslaviji, trčite še na zdravje našega Tita!

Lep pozdrav!

Branka Zupca

Neža Maurer

ŽALOSTINKA

Sonce v jezeru se koplje,
da ves breg žari —
zlato listki so sklenili:
»Dajmo se še mi!«
Z vrbe so poskakali
in se kopat šli,
plavati pa niso znali —
potonili vsi.
Sivo jezero za njimi
joče vse noči;
vrba nad vodo se sklanja
in drhti, drhti...

Anton Ingolič

OBISK

Dedek je prebral časnik, babica je pomila posodo in prišla v sobo, da bi se lotila kakega dela, pa nima volje ne za to ne za ono.

Potem molče sedita vsak na svojem stolu in gledata v sivo meglo tam zunaj. Nikakega glasu, le stenska ura enakomerno šteje minute in ure pustega popoldneva. Nenadoma pa: cin, cin, ciiin!

»Naši!« zakliče babica vzradoščeno in odhiti iz sobe.

Tudi dedek oživi. Dvigne se in stopi k vratom. Nasmejana triletna deklica priteče k dedku in mu v pozdrav pomoli ročico.

»Zdravo, dedej!«

»Zdravo, Maša, zdravo!«

Iskre otroške oči razsvetljujejo sobo, sproščen otroški smeh pa jo napolnjuje z vedrino. Nobenega dolgočasia več. Babica v kuhinji pripravlja malico, dedek pa v sobi posluša zgodbe Mašine družinice: beli medvedek je po-

poldne nagajal, zato je moral v kot, rjavčka je bolela noga, ker je padel z mize na tla, kužek se je prehladil, zato ne more lajati, punčka in pajacek pa sta lačna. Tudi Maša je lačna. In že odhiti s svojo družinico v kuhinjo. Kaj naj stori dedek drugega, kakor da ji sledi?

Malica je že pripravljena.

Sedejo za mizo: dedek, babica in Maša pa beli medvedek in rjavček, punčka in pajacek, a seveda tudi kužek. Kar številna družina. In kako lačna pa glasna! Dedek in babica ne prideta do besede.

Po malici pa spet v sobo. Koliko je novic, koliko smeha, koliko opravkov! Čas pa hiti. Stenska ura kar prehitro šteje sekunde in minute.

In nenadoma spet: cin, cin, ciiin!

»Očka, mamica!« zavrisne Maša, pusti dedka in babico pa svojo družinico in steče v predsobo.

Kmalu sta dedek in babica spet sama. Vendar jima ni več dolgčas. V pogovoru in mislih obnavljata obisk svoje vnukinje in njene družinice.

SOVRE

Milena Batič

NINA

Tiho pokliči jo
NINA,
morda ji bo manj
tesno;
tiho pokliči jo
NINA,
morda ji bo bolj
toplo.
Z belimi listki je vsak večer
posipala ulice tri,
z belimi listki
je vsak večer
nesla upanja
v ulice tri.
Dokler ni
roža rdeča
na belem snegu
vzcvetela,
dokler niso
čisto bela
postala ji
lica zardela.
Zdaj, kot nekoč,
je spet zima.
Tam, kjer za vedno
spi NINA,
bele snežinke
so stkale
bel napis:
DOMOVINA.

Branka Jurca

ČEBELA, MRAVLJA IN LASTOVKA NAJDEJO DOM

Naj poleti čebela v dalj, vedno naj-
de pot v svoj panj.
Naj mravlja tudi zaide vselej najde
pot v svoje mravljišče.
Naj poleti lastovka jeseni daleč na
jug, na pomlad se zagotovo vrne
pod isto streho.
Domovina nam je Jugoslavija. Zato
ji želimo za rojstni dan, za 29. no-
vember, da bi se zdrava razvijala
in cvetela!
Mi pa, da bi se veselili, učili in de-
lali in mirno spali.
Da bi se vedno vračali v domovino.
Kamorkoli bi nas že pot peljala v
svet, kakor se vračajo domov če-
bela, mravlja in lastovka.

Jože Šmit

UGANKA

Zdravi, umiti
srečno bleste,
vsega smo siti,
če nas bole.

(a[poz)

SMEJMO SE!

Dva dečka se vračata iz šole. Eden
od njiju pravi: »Joj, Mile, kako ti
čevlji škripljejo! Gotovo so bra-
tovi.«

Mile pa: »Če bi bilo tako, bi mi
škipale tudi hlače.«

MOJI SPOMINI NA DEDKA

Ko sem bila še majhna, sem stano-
vala pri dedku in babici. Mamica je
delala v službi v Ljubljani, očka pa
v Brežicah. Ker je imela babica ve-
liko dela, mi je vso svojo skrb po-
svečal dedek. Ko sem se zbudila,
je že sedel ob vznožju moje poste-
lje. Po zajtrku sva skupaj šla v trgo-
vino in na pašo. Včasih sva nakrmi-
la tudi živino in nakosila travo za
prašiče. Po kosilu sva hodila na
sprehode in v slaščičarno.

Potem smo dobili stanovanje v Ljub-
ljani in morala sem oditi od dedka.
Nekaj dni zatem sem dobila bratca.
Ker sem bila nanj ljubosumna, me
je spet vzel k sebi dedek. Bila sem
presrečna. Ko je bratec zrasel, sem
morala znova v Ljubljano. Odtod
do dedka je bilo daleč, zato sem ga
le malokdaj obiskala.

Neke jeseni je dedek hudo zbolel.
Ko sem prišla k njemu, me je takoj
spoznal in bil obiska zelo vesel. A
kmalu sem morala domov. Ko sem
se zjutraj zbudila, je ob postelji
stala objokana mamica. Razumela
sem, kaj se je zgodilo. Bilo mi je
zelo hudo, saj sem izgubila nena-
domestljivega dedka.

Milojka Kerin, učenka
osn. šole iz Stožic

Cvetko Zagorski

IN TAKO DALJE

Pika je zjutraj pospravila kuhinjo in
zamenjala mucki žagovino, potem pa
ji je zmanjkalo časa za domačo na-
logo. Seveda, napisati bi jo morala že
včeraj, a kaj, ko ji je tudi včeraj
zmanjkalo časa, ker se je predolgo
igrala. Piki sploh zmerom primanjkuje
časa.

Hitro se je torej lotila naloge o je-
seni, a komaj je dobro začela, je že
pozvonilo. Bila je sošolka Jelka.

»Pohiti, Pika!«

»Ko pa še nisem končala naloge,« je
skoraj zajokala Pika.

»Zamudili bova,« je še bolj priganjala
Jelka.

Pika je nemirno pogledala na uro, pa
na zvezek pred sabo. Kaj naj stori?
Napisala je komaj pol strani o krajših
dnevih, o jesenskih delih na polju, o
rumenih jabolkih. Napisati bi morala
še pol strani o listju, ki rumeni in od-
pada, o lastovkah, kako se odpravlja-
jo na jug.

»Pohiti, Pika,« je spet priganjala s
praga Jelka.

Pa je šinila Piki v glavo rešilna misel.
Spomnila se je, kako konča včasih
učiteljica kakšno snov, kadar zazvoni
konec ure.

»Že grem!« je zaklicala Pika. »Samo
zadnji stavek še napišem!«

Tisti stavek pa se je glasil:

»In tako dalje.«

Šahovska olimpiada Skopje '72

V septembru in oktobru je bila v Skopju, v glavnem mestu Makedonije XX. moška šahovska olimpiada in V. ženska šahovska olimpiada in še nekaj drugih pomembnejših šahovskih prireditev kot kongres mednarodne šahovske zveze (FIDA), konference komisije za problemški šah in druge. Na šahovski olimpiadi je bilo zastopanih 63 držav. XX. šahovska olimpiada se je začela 18. septembra pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ Josipa Broza-Tita in ta dan sta izšli tudi dve spominski priložnostni znamki v njuno počastitev.

Na prvi znamki za 1,50 din je prikazan kmet na šahovskem polju, na drugi znamki za 6 din pa je šahovnica z znamenji za kralja in kraljico. Osnutka za obe znamki je naredil beograjski akademski likovnik Andreja Milenković. Natisnila jih je v štiribarvnem rastrskem globokem tisku švicarska tiskarna Helio Courvoisier v polah po deset znamk. Celih serij je bilo 250.000. Nad prvo in zadnjo znamko zgoraj je napis »Šahovska olimpiada« v latinici in

cirilici, pod prvo in zadnjo znamko spodaj pa v istih pisavah Skopje 1972. Pod srednjo znamko spodaj pa je znak te olimpiade. Pole z znamkami po 6 din so ob desni znamki spodaj tudi oštevilčene. Znamki sta veliki po 36 × 26 mm, brez belega robu pa 33 × 23 mm in z grebenastimi zobci 11 3/4.

Zaradi novih poštnin, ki veljajo od 23. junija, so izšle 8. julija tri dosedanje znamke, in sicer Titova za 80 par in 1,20 din ter Kruševac za 50 par v novih barvah, in to prva v rdeči (prej sivkasta), druga v bronasto zeleni (prejšnja sivo modra) in tretja v zeleni (prejšnja rdeča). Prvi dve znamki sta tiskani tudi na bolj prozornem papirju. Dobili pa smo tudi novo redno turistično znamko z Novim Sadom, glavnim mestom avtonomne pokrajine Vojvodine. Znamka velja 2 din in je izšla 12. julija v kobaltno-modri barvi.

Na bolj prozornem papirju so bile v avgustu natisnjene tudi še Titove redne znamke po 40 in 60 par ter po 2,50 din ter sedanje turistične z Gradačcem po 10 par, Krkom po 30 par in Bitoljem po 1 din. Barve na teh znamkah so sicer iste, vendar zaradi prozornejšega papirja za spoznanje svetlejšje. Zaradi drugačnega papirja bodo tudi v katalogu posebej izkazane.

Kot vsako leto smo tudi letos že 18. septembra dobili nov katalog naših znamk za leto 1973. Izdelan je na brezlesnem papirju in ima 528 strani. V cenah so tu pa tam manjše razlike.

Spominski koledar november 1972

1. 11. 1941 je objavila OF razglas, v katerem je pozvala na oborožen odpor zaradi sklepa nemških okupatorjev o prisilnem izseljevanju Slovencev s Štajerskega in Gorenjskega.
6. 11. 1893 je umrl največji ruski operni in simfonični skladatelj Peter Iljič Čajkovski.
7. 11. 1944 je izgubil življenje v bližini Črnomlja komandant glavnega štaba NOV in PO Slovenije Franc Rozman-Stane.
7. 11. 1917 se je začela v Rusiji velika oktobrska socialistična revolucija; pod vodstvom Vladimirja Iljiča Lenina so takrat ruski delavci in kmetje vzpostavili oblast delavskega razreda.
9. 11. 1835 je bil rojen v Dvorjah pri Cerkljah pomemben slovenski skladatelj Davorin Jenko, avtor slovenske himne »Naprej, zastava Slave«.
10. 11. 1819 je umrl v Ljubljani mecen slovenskega prosvetlilskega gibanja baron Žiga Zois.
11. 11. 1918 se je končala prva svetovna vojna, ko je z novo ureditvijo v Evropi nastala tudi Jugoslavija.
12. 11. 1920 je bila podpisana v Rapallu pogodba med Italijo in tedanje kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je določala krivično ozemeljsko razmejitev med državama.
16. 11. 1869 je bil dograjen in slovesno odprt Sueški prekop.
20. 11. 1910 je umrl eden največjih pisateljev vseh časov Lev Nikolajevič Tolstoj; njegovo najboljšje in po vsem svetu cenjeno delo je veličastni roman Vojna in mir.
22. 11. 1963 je podlegel atentatu v teksaškem mestu Dallasu tedanji ameriški predsednik John Fitzgerald Kennedy.
26. 11. 1855 je umrl največji poljski pesnik Adam Mickiewicz.
27. 11. 1942 se je končalo v Bihaću prvo zasedanje AVNOJ, ki je tedaj postal najvišje predstavniško telo jugoslovanskega ljudstva.
29. 11. 1943 se je začelo v Jajcu drugo zasedanje AVNOJ, na katerem so sklenili osnovati Jugoslavijo po federativnem načelu, zato tudi štejeemo ta dan za dan ustanovitve nove Jugoslavije.

Dopisovanje po angleško ali francosko

My name is Philippa McInerney and I am 14 years old. I would like if possible, a penfriend, boy or girl aged about 15 or 16 years. Interest: basketball, pollution, communism, drawing, people and films. I am in form 3c at Genazzano convent and can speak and write some french and I am learning 1st year Italian. My late grandfather was a Yugoslavian, Frederick Franch, and this magazine was sent to my grandmother. Yours sincerely,

Philippa McInerney
63 Alfred Street, Kew 3101, Victoria, Australia

Čestitka Mirku Ličnu

Vsem na Matici pošiljam iskrene pozdrave od mene in moje družine. Obenem po Rodni grudi čestitam našemu nekdanjemu argentinskemu rojaku, Mirku Ličnu, ki je letos aprila v domovini praznoval svojo 65-letnico. Dragi Mirko, želimo ti, da bi še dolga leta zadovoljen praznoval svoj rojstni dan.

Anton Brišar
Rosario, Argentina

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite spodnji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169.

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Vse Helidonove izvirne slovenske plošče lahko naročite, če pišete na naslov: Slovenska izseljenska matica 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II Jugoslavija

Najuspešnejše Helidonove plošče

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki FLP 04-021/1-2
2. Ansambel Vadnal: Ta glažek je prazen FLP 04-019
3. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček FLP 04-020
4. Martin Böttcher: Dr. Živago SLE 14549-P
5. Slovenski oktet: Katrca FLP 03-003
6. Martin Böttcher: Love Story SLE 14690-P
7. Ansambel Lojzeta Slaka: Visoko nad oblaki FLP 04-011
8. Ansambel bratov Avsenik: Odmev pod Triglava FLP 04-005
9. Ansambel Toneta Kmetca: Tebi draga FLP 04-017
10. The Les Humphries Singers: Singing Revolution SLK 16692-P

Založba Obzorja

Maribor

Helidon HELIDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

HELIDON

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ljubka Dimitrovska: Ljubljanski zvon FSP 5-049
2. Jože Kobler: Skril v srce sem solze svoje 5-050
3. Srce: Gvendolina, kdo je bil? 5-051
4. Alfi Nipič: Vroče hlače 5-038
5. Oto Pestner: Imel sem jo rad 5-033
6. Ansambel Toneta Kmetca: Roža nežna 4-023
7. Ansambel Toneta Kmetca: Ljubica lahko noč 4-017
8. Ansambel Jožeta Burnika: Zadnja polka 4-022
9. Ansambel Lojzeta Slaka: Na vinskem sejmu 4-021
10. Majda Sepe: Sirota 5-011

Plošče lahko naročite tudi prek Slovenske izseljenske matice, Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169.

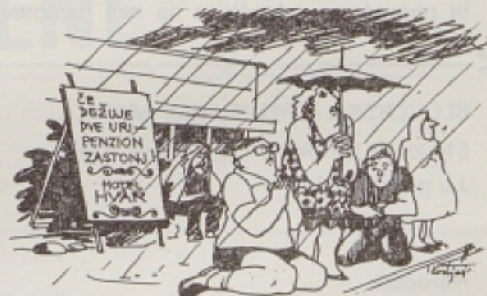
NA VINSKI CESTI

— Ti lump, ti grdi, ti pa nisi nič pil!

— Naj vam bo, gospe, vnaprej jasno, da sem poročen!

— Bitte, lieber got, samo še pet minut dežja...

— Po dva din na debelo? Ste znoreli?
— Ja, gospa, letos krompirja manjka. Je na srečo slabo obrodil.

DRAGI BRALCI!

Slovenski koledar 1973

Koledar za Slovence po svetu lahko naročite pri:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in pri vseh svojih zastopnikih

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,
čitljivo izpolnite
in nemudoma pošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.
Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto 1973

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....
.....
.....

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

.....

Vaš oglas v reviji RODNA GRUDA vaše okno v svet!

Mesečna revija »Rodna gruda« ima svoje bralce v 40 državah na vseh kontinentih! Enkrat na leto potuje v svet tudi bogato opremljen »Slovenski koledar.«

»Rodno grudo« in »Slovenski koledar« izdaja Slovenska izseljenska matica, ki ima tesne stike s številnimi slovenskimi rojaki po vsem svetu, slovenskimi organizacijami in društvi, potovalnimi agencijami, podjetniki.

Številni bralci naših publikacij, predvsem v tujini začasno zaposleni, se nameravajo za stalno vrniti v domovino in iščejo informacije o možnosti nakupa hiše, stanovanja, avtomobilov, pohištva, gospodinjskih strojev in vsega, kar potrebujejo za življenje in delo doma.

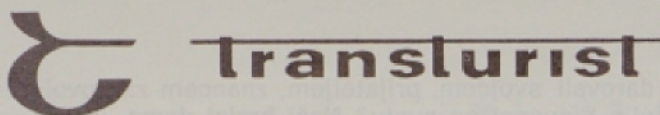
Izkoristite tudi vi stike, ki jih ima z vsem svetom Slovenska izseljenska matica! In zapomnite si:

Vaš oglas v publikacijah Slovenske izseljenske matice vaše okno v svet!

Naš naslov je: Slovenska izseljenska matica
61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II.
Telefon: 21-234

Zahtevajte cenik in podrobnejše informacije.

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in Evropo,
zaupajte se nam!

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA: LJUBLJANA, Šubičeva ulica 1, telefon 20 188, telex 31 144 YU TRAN LJ

POSLOVALNICE: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran. Zahtevajte prospekte!

Prosve ta

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

mali oglasi mali oglasi mali ogl

PRODAM za obrt primerne prostore v centru Krškega, ob glavni cesti. To je opuščen trgovski lokal — 150 m², primeren za lažjo obrt in podkleteno stanovanjsko hišo. Iz stranske ulice je vhod na 250 m² veliko dvorišče. Milka PUC
Valvazorjeva 1/III.
61000 Ljubljana

Sodni prevajalec za slovenščino v Münchnu je:

Milena GRATZA, 8 MÜNCHEN 50, Menzingerstr. 195, tel.: 812-1820

Prodám vseljivo novo tri-etažno hišo z vrtom 1200 m² — 250 m² stanovanjske površine luksuzne izvedbe v Ljubljani. Informacije: Marica GO-MIŠČEK, Ilirska 3, 61000 Ljubljana, telefon: 310-489

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo angleško, radi pa bi znali tudi materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih prednikov?

Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

ZAKAJ

NE

PO

SLOVENSKO

SLOVENE

BY

DIRECT

METHOD

Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Cankarjeva 1/II.
61000 LJUBLJANA

Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

Novoletno darilo

Ste že razmišljali, kaj boste darovali svojcem, prijateljem, znancem za novoletne praznike? Vas zanima, kako živijo Slovenci po svetu? **Naši bralci doma**, imate sorodnike v inozemstvu? Bi jih radi razveselili s posebnim darilom?

Naročite zanje slovensko ilustrirano revijo RODNO GRUDO in SLOVENSKI KOLEDAR za leto 1973, z lepimi barvnimi posnetki.

Rojaki, vas spomini še vežejo na rojstno domovino, na otroška leta, vas še zanima materin jezik, vas zanima življenje, kraji, ljudje v Sloveniji in njen razvoj? Imate otroke, vnuke, prijatelje, ki bi jim radi predstavili svoj rodni kraj?

Naročite Rodno grudo in Slovenski koledar, pa boste o vsem na tekočem, vedeli boste, kako živijo in delajo Slovenci na vseh kontinentih, vaši potomci pa bodo prek naše revije in koledarja najhitreje spoznali deželo svojih prednikov.

Začasno zaposleni delavci v tujini, želite stalno povezavo z domovino, so vam potrebni napotki, nasveti za življenje na tujem, vas zanima kaj se v vaši odsotnosti dogaja doma in kaj je novega med Slovenci po svetu?

Naročite Rodno grudo s prilogo »Začasno na tujem«, ki vas bo mesečno obveščala o vsem, in Slovenski koledar, ki vam bo poleg barvnega koledarskega dela nudil knjigo, polno zanimivega branja.

Obrnite se na naš naslov ali na svoje zastopnike.

Lepe knjižne nagrade

Vsak stari naročnik Rodne grude in Slovenskega koledarja, ki nam bo do konca januarja 1973 pridobil vsaj enega novega naročnika, prejme lepo knjižno nagrado. V prihodnji številki bomo objavili seznam knjig, izmed katerih boste lahko izbrali sebi najljubšo. Pogoji pa je, da se naročnino vplača najmanj za eno leto vnaprej. Naročnini, ki je za posamezne države navedena na naslovni strani, priložite izpolnjen spodnji obrazec. Ta nagradni razpis velja tudi za tiste naše bralce, ki doslej revije še niso imeli naročene in so se odločili, da jo naročijo in vplačajo za eno leto vnaprej!

Cena za knjigo »Slovenski koledar 1973« je s poštnino vred 3 dolarje ali enakovrednost v katerikoli drugi valuti.

NOVOLETNO DARILO

Rodna gruda 1973
Slovenski koledar 1973

Naročam za:

Točen naslov:

(Neustrezno prečrtaj!)

Podpis:

Cerkljanski vrh. Foto: Ančka Tomšič

Želimo vam
dobrodošlico
in prijetno
bivanje v vaši
stari domovini.

Tudi pri nas
je življenje
danes tako urejeno,
da brez »vaše banke«
skoraj ne morete
veljati za
praktičnega človeka!

Oglasite se
v najbližji poslovni
enoti vaše banke
v vaši
stari domovini.

Poslovne enote Ljubljanske banke
Centrala, Ljubljana, Trg revolucije s/C

Podružnice:

Podružnica Ljubljana, Ljubljana, Trg
revolucije
Mestna hranilnica Ljubljana, Ljubljana, Čopova 3
Podružnica za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, Ljubljana, Šubičeva 2
Beograd, Čika Ljubina 8
Celje, Vodnikova 2
Črnomelj, Trg svobode 2
Domžale, Ljubljanska 62
Kamnik, Titov trg 12
Kočevje, Ljubljanska 9
Koper, Verdijeva 4
Kranj, Cesta JLA 4
Maribor, Partizanska 3
Murska Sobota, Trg zmage 5
Nova Gorica, Trg Gradnikove brigade 1
Novi Sad, Crčkoškolska 2
Sarajevo, Boriše Kovačevića 1
Slovenj Gradec, Glavni trg 30
Slovenska Bistrica, Kolodvorska 6
Trbovlje, 1. junija 3
Velenje, Titov trg 1
Zagreb, Preradovičeva 15

Druge enote:

Ajdovščina
Bački Petrovac
Beočin
Beograd
Bistrica ob Sotli
Bled
Bovec
Braslovče
Brežice
Celje
Cerknica
Čantavir
Dravograd
Gornja Radgona
Grad
Grosuplje
Hrastnik
Idrija
Jesenice
Kanjža
Karlovac
Kikinda
Kobarid

Kozje
Kranj
Laško
Lendava
Litija
Ljubljana
Ljubno ob Savinji
Ljutomer
Logatec
Loški potok
Medvode
Mežica
Mozirje
Novi Sad
Osijek
Piran
Podčetrtek
Poljčane
Polzela
Portorož
Pragersko
Prebold
Prevalje
Radeče pri Zidanem mostu
Radenci
Radlje ob Dravi
Radovljica
Rakek
Ravne na Koroškem
Ribnica
Rogaška Slatina
Sevnica
Slovenske Konjice
Sombor
Srbobran
Sremska Mitrovica
Sremski Karlovci
Stari trg pri Ložu
Subotica
Šempeter pri Gorici
Šentjur pri Celju
Škofja Loka
Šmarje pri Jelšah
Šoštanj
Temerin
Titel
Tolmin
Tržič
Varaždin
Vipava
Vojnik
Vransko
Vrhnika
Vršac
Zagorje
Zagreb
Žabalj
Žalec
Železniki
Žiri

Ljubljanska banka
vaša banka v domovini